

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇANKIRI İLİ ILGAZ İLÇESİ KESE KÖYÜ EVLERİ ANALİZİ

Türkan HARMANBAŞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık Tarihi ve Kuramı Programı

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Zafer SAĞDIÇ

Ağustos, 2019

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇANKIRI İLİ ILGAZ İLÇESİ KESE KÖYÜ EVLERİ ANALİZİ

Türkan HARMANBAŞI tarafından hazırlanan tez çalışması 07.08.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Tarihi ve Kuramı Programı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğretim Üyesi Zafer SAĞDIÇ

Yıldız Teknik Üniversitesi

Danışman

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Zafer SAĞDIÇ, Danışman

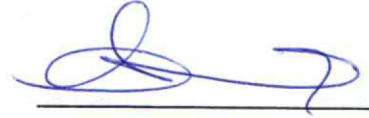
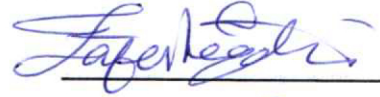
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU, Üye

Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi M. Lütfi YAZICIOĞLU, Üye

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Zafer SAĞDIÇ sorumluluğunda tarafımca hazırlanan Çankırı İli Ilgaz İlçesi Kese Köyü Evleri Analizi başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Türkan HARMANBAŞI

Sevgili anneme ve babama,

TEŞEKKÜR

Geleneksel Kese Köyü evlerinin incelendiği bu tez çalışması boyunca öncelikle bana yol gösteren, yapıcı yaklaşımı ve değerli fikirleriyle beni yönlendiren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zafer SAĞDIÇ'a, bilgi ve deneyimini paylaşan, sonsuz destek ve ilgilerini esirgemeyen, çok değerli Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU'na, araştırmamın başından itibaren değerli vakitlerini bana ayıran ve bilgisini paylaşan Dr. Öğr. Üyesi M. Lütfi YAZICIOĞLU'na teşekkür ederim.

Ayrıca saha araştırmalarım sırasında benden yardımlarını esirgemeyen Mehmet OKSAL'a, köyün imamlarından Ahmet YALÇIN'a, köyün eski yaşamı ile ilgili bilgilerini benimle paylaşan babaannem Esme HARMANBAŞI'na ve bana evlerini açan tüm Kese köylülere teşekkür ederim.

Tez çalışmam sırasında bana anlayış ve sabır gösteren, yardımlarını esirgemeyen İZÜ Mimarlık ve İç Mimarlık Bölümü hocalarıma ve asistan arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Tez yazma süresinde tecrübelerini benimle paylaşan ve desteklerini benden esirgemeyen arkadaşlarım Y. Mimar Şehri KARTAL'a ve Y. Mimar Melike ÖZHAN'a şükranlarımı sunuyorum.

Bütün hayatım boyunca maddi, manevi sonsuz desteklerini benden esirgemeyen ve saha araştırması sırasında beni yalnız bırakmayan, rölöve alma ve fotoğraflama işlemlerinde benimle çalışan sevgili annem Elmas HARMANBAŞI ve babam İsmail HARMANBAŞI'na, süreç boyunca hep yanımda olan ablam Şükran ve kardeşim Serkan'a sevgi ve şükranlarımı sunuyorum.

Türkan HARMANBAŞI

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ	vii
TABLO LİSTESİ	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xv
1 Giriş	1
1.1 Literatür Özeti	1
1.2 Tezin Amacı	2
1.3 Hipotez	2
2 Osmanlı-Türk Evi Kavramı	4
3 Ilgaz'ın Tarihsel Gelişimi	21
3.1 Tarih Öncesi Dönemden Roma Dönemine Kadar Ilgaz	27
3.2 Roma ve Bizans Döneminde Ilgaz	29
3.3 Selçuklular Döneminde Ilgaz	33
3.4 Osmanlılar Döneminde Ilgaz	34
3.5 Cumhuriyet Döneminde Ilgaz	36
3.6 Ilgaz'da Sivil Mimarlık Örnekleri	37
4 Kесе Köyü Evleri	44
4.1 Katalog	44
4.2 Coğrafi Konum	84
4.3 Plan Özellikleri	87
4.4 Cephe Özellikleri	89
4.5 Strüktür ve Malzeme	96
5 Sonuç ve Öneriler	99
A Fotoğraflar	118

Kaynakça

121

Tezden Üretilmiş Yayınlar

125

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1	Sofasız Plan Tipi.....	6
Şekil 2.2	Dış Sofalı Plan Tipi	7
Şekil 2.3	İç Sofalı Plan Tipi	7
Şekil 2.4	Orta Sofalı Plan Tipi.....	8
Şekil 2.5	Tipik bir oda planı ile İstanbul'dan bir evin plan karşılaştırılması	9
Şekil 2.6	Çadır birimlerinin ve odaların biraraya geliş biçimleri.....	10
Şekil 2.7	Odaların biraraya geliş biçimleri.....	11
Şekil 2.8	9.-12. yüzyıla ait Uygur eserlerinden bir mabet (solda), Çin'de sur kapısı (sağda).....	12
Şekil 2.9	Kuban'ın hayatlı ev plan tipleri.....	17
Şekil 3.1	Paflagonya Haritası	23
Şekil 3.2	1530 tarihinde Kengırı Livâsı ile ona bağlı ilçe ve köyleri gösteren harita.....	24
Şekil 3.3	Kuzey-Batı Anadolu'da Harita ve Arazi Çalışmasıyla Tespit Edilen Bazı Tarihi Hanlar	25
Şekil 3.4	Kimiate Haritası.....	26
Şekil 3.5	Stoa Yazıtı.....	26
Şekil 3.6	Hera Tapınağı Tamir Yazıtı.....	28
Şekil 3.7	Batı Salman Höyük	28
Şekil 3.8	Doğu Salman Höyük	29
Şekil 3.9	Gaziler Höyük.....	29
Şekil 3.10	İndağ Kaya Mezarlarından Genel Görünüş ve İç Görünüş	30
Şekil 3.11	Danişmet Köyü Tümülüsü	31
Şekil 3.12	Seki Tepe Bizans Nekropol Alanı	31
Şekil 3.13	Kayı Köyü Cami	34
Şekil 3.14	Gaziler Köyü Cami.....	34
Şekil 3.15	Yerkuyu Köyü Cami ve Tekkesi	35
Şekil 3.16	Ilgaz Belediye Hamamı.....	35
Şekil 3.17	Belören Köyü Çeşmesi.....	36
Şekil 3.18	Seki Köyü Çeşmesi.....	36
Şekil 3.19	Cendere Köyü Cami.....	37
Şekil 3.20	Belören Köyü Çamaşırhanesi	37

Şekil 3.21 Safiye Özdemiroğlu Evi	38
Şekil 3.22 İki Numaralı Yapı	39
Şekil 3.23 Sadık Keleşoğlu Evi.....	39
Şekil 3.24 Dört Numaralı Yapı	40
Şekil 3.25 Beş Numaralı Yapı	40
Şekil 3.26 Altı Numaralı Yapı	41
Şekil 3.27 Yedi Numaralı Yapı	41
Şekil 3.28 Fikret Aytaç Evi	42
Şekil 3.29 Adil Demirel Evi	42
Şekil 3.30 Nihat Körhasan Evi	43
Şekil 4.1 Kese Köyü Kadastro Planı ve incelenen evlerin gösterimi.....	45
Şekil 4.2 Katalog No: 1.a Abuşgil Evi	46
Şekil 4.3 Katalog No: 1.b Abuşgil Evi	47
Şekil 4.4 Katalog No: 1.c Abuşgil Evi	48
Şekil 4.5 Katalog No: 2 Bahçecigil Evi	49
Şekil 4.6 Katalog No: 3.a Alanyalığıl Evi	50
Şekil 4.7 Katalog No: 3.b Alanyalığıl Evi	51
Şekil 4.8 Katalog No: 3.c Alanyalığıl Evi	52
Şekil 4.9 Katalog No: 4.a Niyazigil Evi	53
Şekil 4.10 Katalog No: 4.b Niyazigil Evi	54
Şekil 4.11 Katalog No: 4.c Niyazigil Evi	55
Şekil 4.12 Katalog No: 5.a Karamustafagil Evi	56
Şekil 4.13 Katalog No: 5.b Karamustafagil Evi	57
Şekil 4.14 Katalog No: 5.c Karamustafagil Evi	58
Şekil 4.15 Katalog No: 5.d Karamustafagil Evi	59
Şekil 4.16 Katalog No: 6 Servetgil Evi.....	60
Şekil 4.17 Katalog No: 7 Yunusgil Evi	61
Şekil 4.18 Katalog No: 8 Medinegil Evi	62
Şekil 4.19 Katalog No: 9 Hotamangil Evi	63
Şekil 4.20 Katalog No: 10.a Cengizgil Evi	64
Şekil 4.21 Katalog No: 10.b Cengizgil Evi	65
Şekil 4.22 Katalog No: 11 Yaylacığıl Evi	66
Şekil 4.23 Katalog No: 12.a Şihgil Evi	67

Şekil 4.24 Katalog No: 12.b Şihgil Evi	68
Şekil 4.25 Katalog No: 13 Onbirgil Evi	69
Şekil 4.26 Katalog No: 14 Camadangil Evi.....	70
Şekil 4.27 Katalog No: 15 Hacılıgil Evi	71
Şekil 4.28 Katalog No: 16 Ezbercigil Evi.....	72
Şekil 4.29 Katalog No: 17.a Çakıcıgil Evi	73
Şekil 4.30 Katalog No: 17.b Çakıcıgil Evi	74
Şekil 4.31 Katalog No: 18.a Hacıgil Evi.....	75
Şekil 4.32 Katalog No: 18.b Hacıgil Evi	76
Şekil 4.33 Katalog No: 19.a Çömezigil Evi	77
Şekil 4.34 Katalog No: 19.b Çömezigil Evi	78
Şekil 4.35 Katalog No: 19.c Çömezigil Evi	79
Şekil 4.36 Katalog No: 20 Dinelekgil Evi	80
Şekil 4.37 Katalog No: 21 Mehmet Dağlar Evi	81
Şekil 4.38 Katalog No: 22 Beddekgil Evi	82
Şekil 4.39 Katalog No: 23 Şaravgil Evi	83
Şekil 4.40 Çankırı ve İlçeleri Haritası	84
Şekil 4.41 Ilgaz ve Köyleri Haritası.....	85
Şekil 4.42 Köyde Bulunan Tarihi Çeşmeler.....	86
Şekil 4.43 Hamam kalıntısı olduğu söylenen kemerli duvar.....	86
Şekil 4.44 Hayattan yapılan çıkma örnekleri	91
Şekil 4.45 Abdesthanelerden yapılan çıkma örnekleri	92
Şekil 4.46 Eğrisel formlu süslemeler pencere süslemeleri	93
Şekil 4.47 Muşabak örnekleri	94
Şekil 4.48 Balkon Örnekleri	95
Şekil 4.49 Köy evlerinin çatı örtüsü görünüşleri ve Abuşgil evi saçak altı detayı.....	96
Şekil 4.50 Bahçe Duvarı	96
Şekil 4.51 GÜDÜ Kamilegil evi zemin kat duvarında görülen balık kılçığı örme kerpiç tuğlalar görülebilmektedir	97

Şekil A.1	Alanyalıgil evi sahiplerinden Mehmet OKSAL.....	119
Şekil A.2	Yunusgil evi sahipleri.....	119
Şekil A.3	Karamustafagil evi sahiplerinden Şerafettin amca.....	119
Şekil A.4	Karamustafagil evinin yanmadan önceki hali.....	120

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1 Ahmet Elibol'un "Yakınçağ Başlarından Tanzimat'a kadar Çankırı" isimli doktora tezinden alınmıştır (Elibol, 2005).....	27
Tablo 3.2 Ilgaz Tespitli Arkeolojik Sitler	32
Tablo 4.1 Dış sofalı plan tipindeki evler	87
Tablo 4.2 Dış sofalı L plan tipindeki evler	88
Tablo 4.3 İç sofalı plan tipindeki evler	89
Tablo 4.4 Hayattan çıkma yapan cephe tipleri	90
Tablo 4.5 Abdesthaneden çıkma yapan cephe tipleri	91
Tablo 4.6 Oda ve abdesthaneden birlikte çıkma yapan cephe tipleri	92
Tablo 4.7 Muşabaksız pencere tipleri	93
Tablo 4.8 Muşabaklı pencere tipleri	94
Tablo 4.9 Balkon tipleri.....	95
Tablo 5.1 Kese Köyü Evleri Genel Tablosu	117

Çankırı İli Ilgaz İlçesi Kese Köyü Evleri Analizi

Türkan HARMANBAŞI

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zafer SAĞDIÇ

Türkiye’de farklı coğrafi koşullar altında ortaya çıkmış ancak hızla yok olmakta olan zengin yerel mimarlık kültürü örneklerinin belgelenmesi ve literatüre kazandırılması oldukça önemlidir. Geleneksel konutların korunması ile ilgili çalışmalar son yıllarda artsa da hala yeterli düzeyde değildir. Geleneksel yerel mimarının tespit edilmesi ve yaşatılarak korunması konusunda mimarların da, akademisyenlerin de, devletin de üstüne düşen görevleri yerine getirmesi gerekmektedir. Kastamonu Safranbolu evlerinin ve Bursa’nın Cumalıkızık köyünün UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne girdiği gibi yerel mimarlık kültürümüzün korunarak dünya mirası kültür haline gelmesi için bu yapılarımız tamamen yok olup gitmeden belgelemek ve bu bilgileri topluma kazandırmak oldukça önemlidir.

Celal Esad Arseven ile başlayıp, Sedad Hakkı Eldem ile belirli bir olgunluğa ulaşan Türk Evi çalışmaları sayesinde Osmanlı sınırları içinde bulunan konut yapıları önemli bir araştırma konusu olmuştur. Türk Evi tanımı ile başlayan literatür çalışmaları zaman içerisinde ciddi bir bilgi birikimine dönüşmesine rağmen bu tanım bugün hala tartışmalı bir konu olarak yeni tanımlamalara açık konumdadır.

Geleneksel Türk evi Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde farklı coğrafya, iklim ve kültür koşulları altında şekillenmiş, bütün bu farklılıkların oluşturduğu ortak paydanın yansıması olarak ortaya çıkmış konut tipidir. Türk ve Müslüman kültürleriyle beraber Osmanlı tebaası içerisinde bulunan diğer milletler ve gayri Müslimlerin de katkısıyla ancak Türk kültürünün ana gövdesi etrafında meydana gelmiştir. Türk evinin planimetrik olarak belirleyici unsuru orta sofa ya da hayat denilen ortak kullanım alanıdır. Odalar sofanın etrafında çeşitli şekillerde bir araya gelebilmektedir. Plan sınıflandırmaları sofa-oda ilişkisi üzerinden yapılmaktadır. Dış sofalı, iç sofalı ve orta sofalı plan tipleri odaların sofanın etrafında nasıl dizildiğine göre değişmektedir. Odalar çok işlevli olarak gündüz ve gece farklı işlevlere cevap verebilecek şekilde tasarlanmıştır.

Literatür özetiyle başlayan çalışmamızda Osmanlı-Türk evi kavramı üzerine yapılan çalışmalar araştırılmıştır. Öncelikle Celal Esad Arseven'in "Türk Sanatı" kitabı, ardından Sedad Hakkı Eldem'in "Türk Evi" kitapları incelenmiştir. Bu alanda önemli çalışmaları bulunan Doğan Kuban'ın "Türk Ahşap Konut Mimarisi" kitabı ile "Osmanlı Mimarlığı" kitabı incelenerek, Kuban'ın Türk Evi hakkında görüşleri aktarılmıştır. Literatür çalışmasının son bölümünde ise Turgut Cansever'in "Mimar Sinan" kitabında İslam Evi'ne yönelik fikirleri aktarılmıştır.

Üçüncü bölümde araştırma alanının coğrafi özellikleri, iklim yapısı ve tarihi dokusunu inceleyerek, Kese Köyü'nün mimari dokusu ve bu köydeki evlerin plan, cephe, yapım tekniği ve malzeme özellikleri detaylı olarak incelenmiştir. Ilgaz evlerinin yapım sistemi zemin kat yağma üzeri üst katlar ahşap karkas arası dolgu şeklinde yapılmıştır. Kat aralarında ve köşelerde ahşap silmeler mevcuttur. Pencereler ahşap dikdörtgen şeklindedir. Dış cepheler kerpiç ile sıvalı ve genellikle beyaz boyalıdır. Yapıların üst örtüsü kırma çatı şeklinde ve alaturka kiremit kaplıdır. Bu yapıların bazıları mevcut durumda kullanılmıyor iken bazıları halen konut olarak kullanılmaktadır. Özgün özelliklerini korumuş durumda bulunan 23 adet ev fotoğraf ile belgelenerek ve rölöve çalışmaları ile tespiti yapılarak katalog oluşturulmuştur.

Bu incelemenin sonucunda belli tipolojilere ulaşılmış, bu tipolojinin İç Anadolu konut geleneğindeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. Herhangi bir tespit ve tescil çalışması yapılmamış durumda olan köy yapıların hızla bozulmaya uğradığı da görülmüştür. İçinde yaşanmaya devam edilen evler günümüz koşullarına uyum

sağlamak için yapılan çeşitli eklemeler ve müdahaleler sonucu özgün özelliğini kaybetmiştir. Hala özgün durumda olanların ise veraset problemlerinden kaynaklı olarak sahipsizlik durumları söz konusu olduğu görülmüştür. Bu yapıların korunabilmesi ve yerel mimarlık kültürünün gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için kullanıcılara – ev sahiplerine sahip oldukları kültürel değer anlatılmalı ve bunun korunması gerektiği bilinci verilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk evleri, geleneksel konut mimarisi, yerel mimari, Anadolu, Çankırı

Analysis of Kese Village Houses in Ilgaz District of Çankırı

Türkan HARMANBAŞI

Department of Architecture

MSc. Thesis

Advisor: Assist. Prof. Dr. Zafer SAĞDIÇ

It is very important to bring in literature documenting the example of the rich local culture and vernacular architecture which has emerged under different geographical conditions in Turkey, but that is disappearing rapidly. Although studies on the conservation of traditional dwellings have increased in recent years, they are still not sufficient. Architects, academics and the state have to fulfill their duties in the determination and preservation of vernacular architecture. It is very important to document these buildings and share this knowledge with society before they completely disappearing. Kastamonu Safranbolu houses and the Cumalıkızık village of Bursa, as well as the UNESCO World Heritage List, is important for the preservation of our vernacular architectural culture and becoming a world heritage culture.

Thanks to the work of the Turkish House which starting with Celal Esad Arseven and reaching a certain maturity with Sedad Hakki Eldem, the housing buildings within the Ottoman borders have been an important research topic. Although the literature that started with the definition of Turkish House turned into a serious knowledge

over time, this definition is still open to new definitions as a controversial topic. The traditional Turkish house has been formed under the different geography, climate and culture conditions and it emerged as a reflection of the common denominator of all these differences within boundaries of the Ottoman Empire. It has occurred around the main body of Turkish culture with the contribution of other nations and non-Muslims in the Ottoman subjects along with Turkish and Muslim culture. The planimetrically determinative element of the Turkish house is the common space called sofa or hayat. The rooms can come together in various forms around the sofa. The plans classify according to sofa-room relationship. The exposed open hall, inner hall and the central hall plan types vary according to how the rooms are arranged around the sofa. The rooms are multifunctional and designed to respond different functions for day and night.

In our study, which started with literature review, the studies on Ottoman-Turkish house concept were investigated. First of all, Celal Esad Arseven's "Turkish Art" book, and Sedad Hakkı Eldem's "Turkish House" books were examined. Dogan Kuban, who has important works in this field, "Turkish Wood Housing Architecture" book and "Ottoman Architecture" book were examined and the opinions of Kuban on the Turkish House were explained. In the last part of the literature study, Turgut Cansever's ideas about the Islamic House were given in the book of "Mimar Sinan".

In the third chapter, the geographic features, climate structure and historical texture of the research area, the architectural features of the Kese Village and the plan, facade, construction technique and material properties of the houses in this village were examined in detail. The construction of the Ilgaz houses is made of ground floor masonry and the upper floors are made of wooden carcasses. There are wooden compartments between the floors and at the corners. The windows are rectangular in shape. Exterior facades are plastered with mudbrick and usually painted white. The top cover of the buildings is covered with crushing roof and roof tiles. While some of these buildings are not currently used, some are still used as housing. A catalog has been created by documenting 23 house photographs, which have preserved their original features, and documenting them with survey work.

As a result of this study, certain typologies have been reached and the place of this typology in the Central Anatolian dwelling tradition has been determined. It has also

been observed that the village structures, which have not been identified for any detection and registration, have been subject to rapid deterioration. The houses that are still living in have lost their original characteristics due to various additions and interventions to adapt to today's conditions.

Keywords: Traditional Turkish houses, traditional house architecture, vernacular architecture, Anatolia, Çankırı

1.1 Literatür Özeti

Çalışmanın literatürü temel olarak iki ana eksen üzerinden şekillendirilmiştir. İlk aşamada “Geleneksel Türk Evi” üzerine yapılan araştırmalar incelenmiştir. Anadolu’da geleneksel Osmanlı-Türk evi ilgili pek çok çalışmanın yapılmış olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların ilkinde Celal Esad Arseven’in Türk Sanatı kitabındaki Türk evi ile ilgili kısımlarda karşılaşılmaktadır. Diğer bir temel kaynak ise Sedad Hakkı Eldem’in Türk Evi ve Türk Evi Plan Tipleri kitaplarıdır. Türk evinin tanımlanması ve sınıflandırılması konusunda en yetkin çalışmalardan biri olması ve kendinden sonra gelen araştırmacılara da yön vermesi açısından da önemli bir kaynaktır. Önder Küçükerman’ın Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi isimli kitabı incelenen bir diğer kaynaktır. Bu alandaki bir diğer temel kaynaklardan araştırmacı Doğan Kuban’ın Türk Hayatlı Evi, Osmanlı Mimarisi ve Türk Ahşap Konut Mimarisi kitapları incelenmiş ve Türk evinin kökenleri hakkında fikirleri ele alınmıştır. Sonraki dönemde Ayda Arel’in kaleme aldığı Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar isimli kitabı da o döneme kadar yapılmış önemli bir eleştirel metin olarak incelenmiştir.

Araştırmanın ikinci kısmında ise “Geleneksel Kese Köyü Evleri” üzerine yapılan araştırma ve yayınlar incelenmiştir. Bu incelemeler esnasında Ilgaz’daki Kese Köyü evlerini plan, cephe, yapım tekniği ve malzeme açısından inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Eş zamanlı olarak Kese Köyü ve bağlı bulunduğu il/ilçe tarihi, coğrafi özellikler ve iklim koşulları açısından birtakım bilgilere ulaşılmıştır. Bu alanda başvuru temel kaynaklar 1967 Çankırı İl Yıllığı, 1984 yılında yayınlanmış Çankırı: Tarih, Coğrafya, Ekonomi isimli kaynaklar olmuştur.

1.2 Tezin Amacı

Türkiye’de farklı Türkiye’de farklı coğrafi koşullar altında ortaya çıkmış ancak hızla yok olmakta olan zengin yerel mimarlık kültürü örneklerinin belgelenmesi ve literatüre kazandırılması oldukça önemlidir. Geleneksel konutların korunması ile ilgili çalışmalar son yıllarda artsa da hala yeterli düzeyde değildir. Geleneksel yerel mimarinin tespit edilmesi ve yaşatılarak korunması konusunda mimarların da akademisyenlerin de devletin de üstüne düşen görevleri yerine getirmesi gerekmektedir. Kastamonu Safranbolu evlerinin ve Bursa’nın Cumalıkızık köyünün UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne girdiği gibi yerel mimarlık kültürümüzün korunarak dünya kültür mirası haline gelmesi için bu yapılarımız tamamen yok olup gitmeden belgelemek ve bu bilgileri topluma kazandırmak oldukça önemlidir.

Bu tezin amacı; Çankırı Ilgaz ilçesine bağlı Kese Köyü evlerinin plan ve strüktür özellikleri, mimari yapı elemanları ve malzeme kullanımının tespitidir. Konutların analizi özgün durumunu korumuş 23 adet evin rölövesi alınarak ve fotoğraflarla belgelenerek yapılmıştır. Yapıların hali hazırdaki durumu tespit edilmiş ve rölöveleri alınarak çizimleri yapılmıştır. Eksik doğramalar, cephedeki bozulmalar rölöve tekniğine uygun olarak mevcut haliyle çizilmiştir. Konutların sahipleri ile mülakat yapılarak evin yapım tarihi ve yapım aşamaları ayrıca, evin yapımında kullanılan malzemelerin temininin nereden yapıldığı, ustaların kimler olduğu, evlerin yapıldığı dönemdeki maliyetinin ne kadar olduğu gibi bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Kaynak belirtilmeyen tüm fotoğraflar Türkan Harmanbaşı tarafından çekilmiş ve kaynak gösterilmeyen tüm rölöveler Türkan Harmanbaşı tarafından çizilmiştir.

1.3 Hipotez

Özgün özelliklerini korumuş geleneksel konut örneklerinin tanımlanması ve gelecek nesillere aktarılması kültürel mirasın sürekliliği açısından oldukça önemlidir. Bu çalışma ile etnik köken, kültürel değerler, tarihsel birikim, iklim verileri, topoğrafya özellikleri, malzeme olanakları, yerel ustaların bilgi birikimi gibi faktörlerin yerel konut mimarimizi nasıl ve ne kadar etkilediği belirlenmeye çalışılmaktadır. Ayrıca

İç Anadolu ile Karadeniz Bölgeleri arasında bir geçiş kuşağında bulunan Ilgaz Kese Köyü evlerinin Osmanlı-Türk Evi literatüründeki yeri açıklanmıştır.

Hipotezimiz, geleneksel konut üretiminde etkili olan temel faktörlerin yerel malzeme imkânları, topoğrafya, iklim özellikleri, yerel ustaların bilgi birikimi ve halkın yaşam biçimi ve kültürü ile geçmişten gelen kültürel miras olduğudur. Osmanlı-Türk evi tüm bu faktörlerin bir araya gelip birbirleri içinde eriyip bütünleşerek ortaya çıkardıkları bir sentezdir.

Bu bağlamda çalışma alanımız olan Kese Köyü evlerinin oluşumda da bahsettiğimiz faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Köyün bir tepe üzerine kurulması evlerin yerleşimi üzerinde etkili olurken, İç Anadolu ve Karadeniz geçiş iklim kuşağında bulunmasından dolayı ormanlık alanları olması konutlarda kullanılan malzemeyi belirlemiştir. İç mekân kullanım şemaları geçmiş kültürün izlerini taşıırken, ahşap süsleme detayları yerel ustaların etkisini göstermesi açısından önemlidir.

Türk Evi ile ilgili ilk çalışmalar, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal kimliğini oluşturma kaygısı çerçevesinde şekillenmiştir. Çalışma alanı olarak ise batılılaşma öncesi Anadolu ve Rumeli evini esas almışlardır. Kıyı bölgeleri ile Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da görülen farklı tipteki evleri ise bu sınıflandırmanın dışında tutmuşlardır (Arel, 1982).

Celal Esad Arseven ile başlayan Türk Evi çalışmaları Sedat Hakkı Eldem ile belirli bir olgunluğa ulaşmıştır. 1940'lardan itibaren Teknik Üniversite tarafından bu alanda hazırlanan yeterlilik ve doktora tezleri (Kafesçioğlu 1949, Kömürcüoğlu 1950, Tomsu 1950, Berk 1951, Çakıroğlu 1952, Erginbaş 1954, Kafesçioğlu 1955, Eser 1955) ile bu evin ortaya çıkış ve gelişme aşamaları kültür, iklim, malzeme gibi etkiler üzerinden araştırılarak literatür genişlemiştir. Önder Küçükerman, Erdem Aksoy, Doğan Kuban, Emel Esin, Ayda Arel gibi isimler çalışmalarlarıyla bu tartışmaya katkı sağlamıştır.

Sedad Hakkı Eldem "Türk Evi" tanımını kullanırken, Önder Küçükerman "Anadolu Evi", Kazmanoğlu ve Tanyeli "Anadolu-Türk Konutu", Ayda Arel "Osmanlı Konutu", Günkut Akın "Geleneksel Osmanlı Evi", Doğan Kuban "Türk Hayatlı Evi" kavramlarını kullanmışlardır. Bu tez kapsamında bizim tercih ettiğimiz ise "Osmanlı-Türk Evi" tanımının kullanılmasının daha doğru olacağı yönündedir.

Sedat Hakkı Eldem "Türk Evi Plan Tipleri" (Eldem, 1968) kitabında Türk Evi'ni eski Osmanlı Devleti'nin işgal ettiği sınırlar içerisinde, Rumeli ve Anadolu bölgelerinde oluşmuş ve 500 sene kadar varlığını devam ettirmiş, kendine has özelliklere sahip bir ev tipi olarak tanımlar. Eldem'e göre Türk evi ilk olarak Anadolu'da kendine has karakterini bulmuştur. "Osmanlı Evi'nin oluşmasına çeşitli ülke insanları, çeşitli iklim ve topoğrafi koşulları ve diğer dış etkenler etkili olmuşsa da, bu farklı etkenleri bir araya getirerek hamur edip, Osmanlı-Türk Evi'ni oluşturan Türk unsuru, Türk Sanatı ve Türk yaşam kültürüdür." (Eldem, 1987). Eldem ayrıca Osmanlı Evi'nde

birçok gayri-müslimin katkısının olduğunu da eklemiştir ancak bütün bu farklılıkların bir arada, aynı yönde çalışmasını Türk ulusunun varlığının sağladığını söylemiştir. Sonrasında Osmanlı'nın fetihleriyle birlikte Avrupa (bugünkü Bulgaristan, Yugoslavya ve Yunanistan)'ya taşınmış ve burada da yerleşmiştir. Ayrıca Ulah ve Boğdan (Romanya)'da Fener beyleri ve İstanbul'da yetişmiş asilzadeler konak ve saraylarında Türk dekorunu uygulamışlardır. Bu etkiler Kırım'a kadar uzanmıştır. Kırım Hanlarının Bahçesaray'daki sarayları tamamiyle Türk tarzında inşa edilen en önemli eserlerdir (Eldem, 1987).

Osmanlı ve Müslüman kültürünü kabul eden toplulukların oturdukları yerlerde Türk evi 15. ve 16. yüzyıldan itibaren mevcut diğer tiplerin yerine geçtiğini söylemektedir. Bununla birlikte Sedad Hakkı Eldem Türk etkisinin görüldüğü yerlerin kesin bir sınırla belli olmadığını da belirtmiştir. Bazı yerlerde Türk etkisinin daha geçici ve yüzeysel olduğunu söylemektedir.

Eldem Anadolu'nun batısında durum böyle iken doğu ve güneyde ise Türk evi bir taraftan İran tesiri altındaki Kafkasya ve Irak-ı Arabiye, diğer taraftan Arap evi etkisindeki Suriye tarafından doğal bir sınır oluşturduğu belirtmiştir.

Sedad Hakkı Türk evinin en geniş yayılmayı 16. ve 17. yüzyılda gösterdiğini söylemektedir. 19. yüzyılla yavaşlayan yayılma 20.yüzyılda gerileme başlar. Rumeli'nde yeni Türk evinin yapılmadığı bu devirden itibaren kaybettiğimiz topraklardaki Türk evleri yıkılmaya başlamıştır. Bir zamanlar tamamıyla Türk karakteri taşıyan birçok yerde artık bir Türk eserine dahi rastlanmamaktadır. Bununla birlikte Müslüman halkının hala mevcut olduğu mahalle ve kasabalar ancak eski karakterini koruyabilmiştir. Anadolu'daki Türk evleri de oldukça eskimiştir. Yangınlar, depremler ve savaşlar nedeniyle birçok Türk evi yok olmuştur. Eldem'e göre Türk şehir ve evinin en büyük düşmanlarından biri de yeni inşaa faaliyetleridir. Yıkılan evlerin yerine yapılan binalar eski Türk evi kavramıyla alakasız yapılardır. Ona göre artık eski Türk evlerinin güzelliğini anlayan kalmamıştır. Zevk ve görüş bütünüyle değişmiş ve eski ile yeni hayatlarımız arasında uçurum oluşmuştur.

Sedad Hakkı Eldem 'e göre bugün içinde yaşadığımız evler artık Türk evi özelliği taşımamaktadır. Avrupai olduğu zannedilen bir yaşama tarzı ve özellikle kübik ev

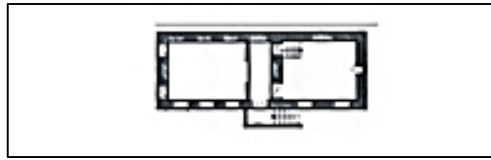
sevdası, bahçe ve tabiattan uzaklaşma, büyük bir hastalık gibi, oturma ve yaşama kültürümüzü zedelemiştir.

Sedad Hakkı Eldem birbirinden yüzlerce kilometre uzaklıktaki ve çok farklı şartlar altında inşa edilmiş evlerde şaşmadan karşımıza çıkan karakteristik özelliğin en önemlisinin evlerin planları olduğu çıkarımını yapmaktadır.

Sedad Hakkı Eldem'in bir "Türk Evi" olgusu oluşturması zamanla bazı tarihçiler tarafından zorlama yapılmış bir çaba olarak görülmektedir. Örneğin Uğur Tanyeli Sedad Hakkı Eldem'i anlattığı kitabında onun "Türk Evi" oluşturma biçimini şu sözlerle eleştirir: "Gerçekte, Osmanlı dünyasını oluşturan coğrafi ve kültürel açıdan çok-parçalı bünyede tekilikten alabildiğine uzak bir konut gelenekleri bütünü vardır. Eldem bu vernaküler mimarlıklardan bir kesimini, özellikle yönetici üst sınıfların İstanbul'da odaklanan konut geleneğini eksen alan bir çerçevede tarihyografik açıdan strükture eder." (Tanyeli, 2001). Tanyeli Sedad Hakkı Eldem'in "icat ettiği" Türk evi geleneğinin yerelliği inkâr ettiğini ve toplumsal konum farklılıklarından kaynaklanan çeşitliliği de görmezden geldiğini söylemektedir. Tanyeli'ye göre Sedad Hakkı Eldem yaptığı Türk evi çalışmalarında var olanın belgelenmesinden ziyade, olması gerektiği varsayımı kayda geçirmiştir.

Sedad Hakkı Eldem Türk Evi'ni "sofa"nın plandaki yerine göre sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmayı coğrafi koşullar ve zaman içindeki yapısal değişiklikler açısından değerlendirmektedir. Türk Evi'ni dört ana başlık altında toplamıştır.

Birincisi sofasız plan tipidir. Güneyde en sıcak bölgelerde uygulanmış en ilkel plan tipidir. Odaların birbirleriyle ilişkileri yoktur yan yana dizilmesiyle oluşturulmuştur (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Sofasız Plan Tipi (Eldem, 1984)

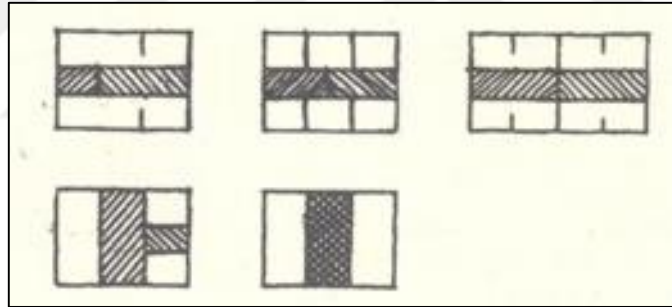
İkincisi dış sofalı plan tipi; Anadolu'daki Hitit ve Helenistik evleriyle benzerlik gösterdiğini söylemektedir. Odalar arasındaki ilişki sofa denilen ortak mekân ile

sağlanır. Daha sonraları sofanın ucuna eklenen odalarla plan tipi U ve L şeklinde gelişim göstermiştir (Şekil 2.2).

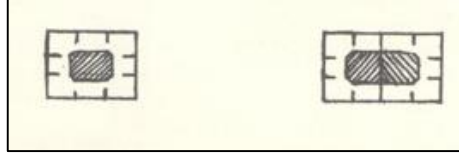
Şekil 2.2 Dış Sofalı Plan Tipi (Eldem, 1984)

Üçüncü tip iç sofalı plan tipidir. Bu plan tipi sofanın iki yanına oda sıraları çevrilerek elde edilmiştir. Geleneksel Türk evinin en yaygın olanıdır. 18. yüzyıldan itibaren belirginleşmiş, ancak 19. yüzyılda yaygınlaşmıştır. İç sofalı plan tipi daha çok sayıda odaya yer veriyor, yan yana gelen odalar sayesinde duvarlar azalıyor. Merdivenin durumuna göre, sofanın bir veya her iki ucunda köşk, sekilik gibi isimlerle anılan özel mekânlar yer almıştır. Burada ya bir sedir bulunurdu veya biraz yükseltilerek hatta sofadan parmaklıklarla ayrılarak, geniş bir oturma köşesi düzenlenirdi (Şekil 2.3).

Şekil 2.3 İç Sofalı Plan Tipi (Eldem, 1984)

Dördüncü tip ise orta sofalı plan tipidir (Şekil 2.1). Bu tip, diğerlerine nazaran daha geç uygulanmaya başlanmıştır. Sofanın ortaya alınması ile ev planları daha çok kare veya kareye yakın dikdörtgenler haline dönüşmüştür. Binanın dört köşesine dört oda yerleştirilmiş, oda aralarına da merdiven, eyvan, hale, kiler, mutfak gibi servis mekânları getirilmiştir (Eldem, 1987).

Şekil 2.1 Orta Sofalı Plan Tipi (Eldem, 1984)

Sedad Hakkı Eldem bu sınıflandırmayı yaparken planını esas aldığı kat üst kattır. Evin ana karakteristiğini gösteren katın en üst kat olduğu düşünmüştür. Ondan sonra Türk Evi'ni ele alan araştırmacılar da onunla aynı fikirdedir. Onlar da sınıflandırmalarını üst kata göre yapmışlardır.

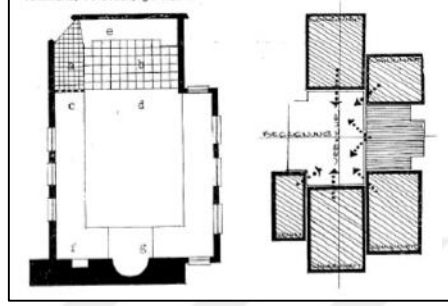
Sedad Hakkı Eldem tarafından geleneksel konutlarımız için yapılan “Türk “Evi” tanımı, Osmanlı'nın hâkim olduğu geniş coğrafya ve kültürel alan içerisinde hangi evleri nitelediği konusundaki belirsizlik nedeniyle araştırmacılar tarafından eleştirilmiştir. Daha sonra kullanılan “Osmanlı Evi”, “Osmanlı Türk Evi” ya da “Türk Hayatlı Evi” tanımların da araştırmacıya göre değişen farklı kabuller nedeniyle geleneksel konut mirasımızı nitelemek konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir.

Erdem Aksoy 1960-61 yılları arasında Stuttgart'ta doktorasını tamamlamıştır. Doktorası “Grundgestaltungsprinzip der Türkischen Profanarchitectur” (Orta Mekân: Türk Sivil Mimarisinde Temel Kuruluş Prensibi) başlığını taşımaktaydı. 1961 yılında doktora tezinin Almanca ve Türkçe çevirisi ile Teknik Üniversiteye dönmüştür. Aksoy'un doktora tezi kendinden sonra gelen araştırmacılara öncü bir çalışma olmuştur (Bayazıt, 2014). Aksoy (Aksoy, 1963)'a göre Türk evini şekillendiren etmenler; göçebe yaşam kültürü, İslam dinin etkileri ve Anadolu'nun iklim ve coğrafi veri idi.

Tez üç konuyu esas almaktadır. Bunlar, iklim ve coğrafi özellikleri ile Anadolu, Anadolu'da günümüze kadar canlı kalmış Türk-Asya göçebelik etkileri ve İslam dünya görüşünün tesirleridir. Üç ana bölgeye ayırdığı Anadolu'nun iklim haritasını mimarlık malzemelerini etkileyişi açısından ele almıştır. Akdeniz, Ege ve Marmara bölgelerinde ahşap malzeme kullanımı, Karadeniz bölgesinde masif ahşap kullanımı olduğunu söylemektedir. Anadolu steplerinde ise toprak yani kerpiç malzemenin yapıda kullanıldığını belirtmektedir. Güneydoğu Anadolu'da kara bazalt blokları ve volkanik tüflere rastlandığı için taş yapılar olduğunu belirtmektedir.

Türk sivil mimarisinin iklimsel, jeolojik, etnik ve toplumsal verilerden hareket ile kurulduğunu, evlerin dışının herhangi bir sanat kaygısı taşımadığını sanatsal öğelerin iç mekân süslemelerinde görüldüğünü söylemektedir.

Türk evinin odalarının sofa ile bahçeden ve diğer kısımlardan ayrıldığını belirtmektedir. Türk evinde odaların tek birer yaşam ünitesi olması fikrini ilk defa bu çalışmada görmekteyiz (Arel, 1982).

Şekil 2.2 Tipik bir oda planı ile İstanbul'dan bir evin plan karşılaştırılması (Aksoy, 1963)

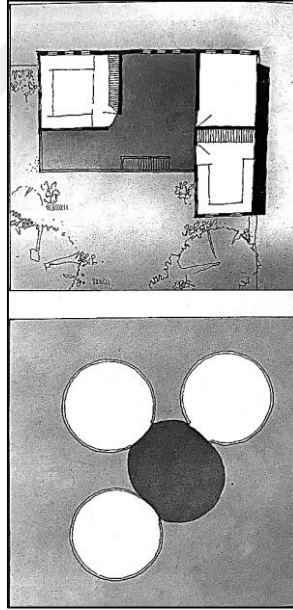
Türk evinde göçebe yaşamın etkilerini çadırın taşla yorumu olarak ifade etmektedir. Göçebe kültürünün konut mimarisindeki izlerini şöyle sıralamaktadır. Bunlardan ilki temel öge olduğunu söylediği “orta mekân”dır. Türk obasının öznel bir mekân meydana getirme etkisinin sonucu olarak “orta mekân”ın ortaya çıktığını belirtmektedir. Bu orta mekân odaların doğrudan açıldığı bir ortak kullanım alanıdır. İkincisi ise çadırların tavanlarını süsleyen halı, kilim gibi öğelerin evin tavanında görülen ahşap süsleme detaylarına dönüşmesidir. Aksoy göçebeliliğin konuttaki diğer etkilerini kapalılık ilkesi ve topraktan kurtulmuş bir yaşama katının oluşturulması, zemin döşemesinin toprak ile oluşturulması ve büyük aile yaşantısının devam ettirilmesi olarak göstermektedir (Tuztaşı ve Aşkun, 2013). Anadolu’daki diğer yerleşmelerdeki izlerinin kapılarda, türbelerde, minarelerde ve kubbelerde görüldüğünü söylemektedir.

Erdem Aksoy’un çalışması tanımlayıcı yaklaşımın yanı sıra analitik yaklaşımları da eklemesi ve kent dokusu açısından da incelemeler yapması açısından öncü bir çalışma olmuştur (Bayazıt, 2014).

Önder Küçükerman geleneksel Anadolu evine egemen olan ana ilkenin oba düzeni olduğu görüşünü savunmuştur (Küçükerman, 1973). Mekansal düzenlemenin temel

oluşturucu birimi olarak “oda”yı kabul etmiştir. Her odanın önünde bir hizmet alanı gerektiğini ve bunun da sofa ya da diğer hizmet alanları olduğunu söylemiştir. Böylece oda ve ortak alanın bir sistem içinde çoğalmasıyla ev oluşur. Türk evi açıklıkta görüldüğü gibi, odaları ve iç düzeni ile göçebeliliğin kurulup kaldırılan, taşınan çadırlarının izlerini taşıdığını savunmuştur (Küçükerman, 1973).

Önder Küçükerman Türk evinin kökenini gerek odaların kuruluşu gerek birbirleri ile ilişkileri, gerekse “alt örtü” ve “üst örtü” gibi yapısal öğelerin simgesel anlamları açısından göçebe çadırlarına bağlamaktadır (Küçükerman, 2007). Göçebe çadırındaki yaşam ile Türk evinde sürdürülen yaşamı kıyaslayarak her iki düzende de ortak özellikler olduğunu tespit etmektedir. Göçebelikte birlikte kullanılan ya da yan yana düzenlenen yaşama birimleri olan çadırların, Türk evinde odalara dönüştüğünü belirtmektedir. Ayrıca odaların birbiri ile doğrudan bağlantısının olmamasından dolayı odaların bağımsız birimler olduğunu söylemektedir. Çadırda malzeme imkânlarında dolayı gerekli olan yuvarlaklık, yapıda dik açılara dönüşmüştür.

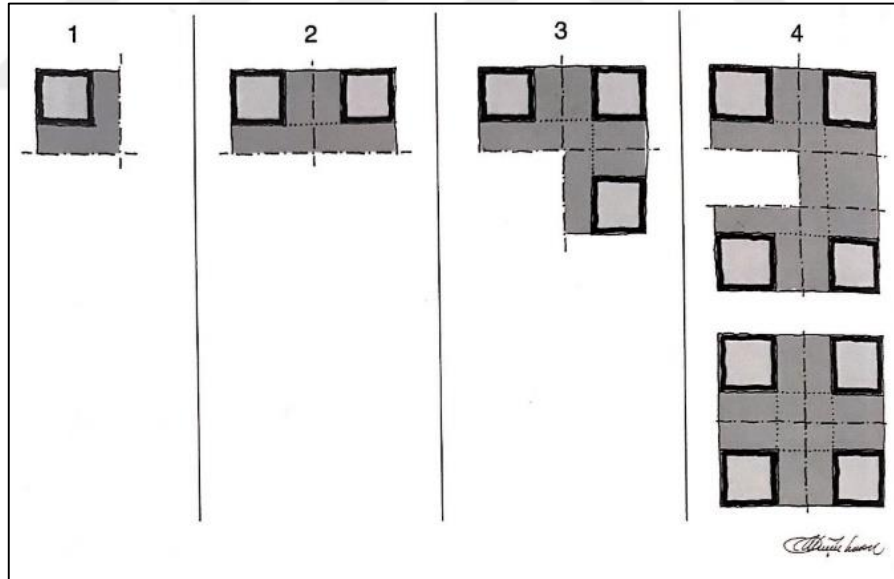
Şekil 2.6 Çadır birimlerinin ve odaların biraraya geliş biçimleri (Küçükerman, 1973)

Küçükerman (Küçükerman, 1973)'a göre Türkler İslamiyet'e geçtikten sonra Anadolu'ya gelmişler ve yerleşik hayata geçmişlerdir. Yeni yerleşilen bu çevrede ise “göçebelilik kavramı”, “İslam dünya görüşü” ve “Anadolu'nun yerleşik verileri” belli oranlarda bir araya gelerek yeni bir yaşama kavramı ve biçimi oluşturmuştur.

Çadır referansıyla birlikte Küçükerman'a göre Türk evinde görülen "içe dönük bir yaşantı" ve "dış ilişkilerde kısıtlı çözüm" kavramları İslam dünya görüşünün de önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir (Küçükerman, 1973).

Türk evi zemin kat üzerinde yükseltilerek doğayla ilişkisi kopartılmıştır. Zemin katın duvarları kalın ve sağır adeta bir kale gibidir. Toplumsal kurallar nedeniyle yaşantı kapalı bir ortamda sürdürülmektedir. Bu nedenle doğa evin içinde oluşturulmuştur. Bu içe kapalı yaşantıda kadının etkisi de mevcuttur. Türk evi bir nevi kadın için tasarlanmıştır. Evler kadınların çalışması, dinlenmesi ve toplumsal ilişkiler kurabilmesini sağlayacak şekilde oluşturulmuştur.

Türk evinin kendi içinde farklılık gösterme nedenlerini arazi yapısı, iklim ve ekonomik koşullar olarak belirlemektedir. Ancak bu faktörlerin etkisi sınırlıdır. İklim ve arazi yapısı evin konumlanışını, malzeme kullanımını etkilerken, oda-sofa ilişkisi ve oda içi düzenlerine ise hemen hemen hiç etkisinin olmadığını belirtmektedir. Ekonomik yapının etkisi ise süslü ve özenli işçiliklerle kendini göstermektedir. Yine ekonomik yapının da iç mekân kuruluşuna bir etkisi yoktur.

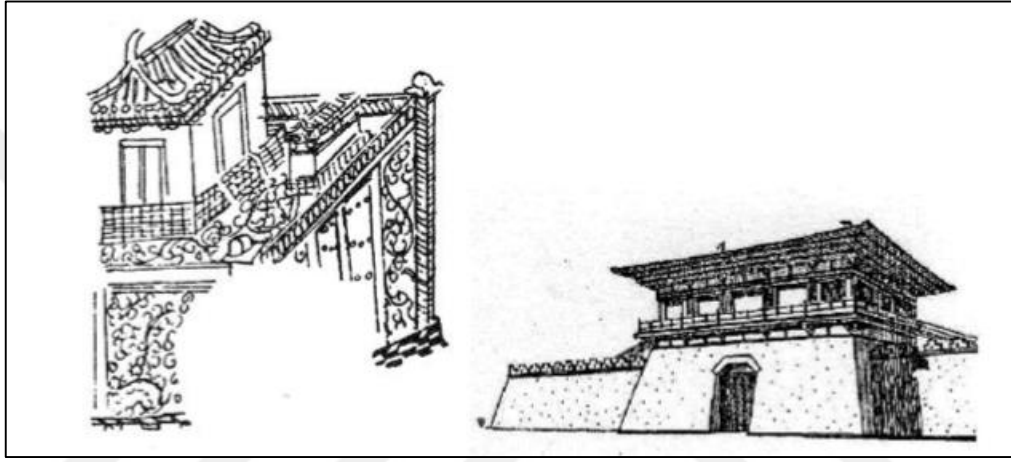

Şekil 2.7 Odaların biraraya geliş biçimleri (Küçükerman, 1973)

Türk evi genellikle az katlıdır ancak zamanla kat sayısı artmıştır. Küçükerman (Küçükerman, 2007) bu durumda Türk evini oluşturan ve değişmeyen özellikleri olan "temel düzen" in üst katlarda uygulandığını belirtmektedir. Zemin katı bir anlamda "gerçek kat" olan üst katın doğal çevre ile bağlantısını gerçekleştiren bir

“geçiş” düzeni olarak görmektedir. Küçükerman Türk evinin plan bileşenlerini incelerken Sedad Hakkı Eldem’in plan tipolojileri ile oda-sofa ilişkilerine çok benzer tanımlar yapmaktadır.

Emel Esin (Esin, 1976), Türk evinin tipolojik kökenini ile Çin mimarisinin etkilerini taşıyan ahşap yapı, beşik çatılı, taşkın saçaklı, bol pencereli Uygur köşkleri arasında bir ilişki olduğunu iddia etmektedir. Hem Selçuklularda hem de Osmanlılarda görülen yüksek surlar üzerine inşa edilen saray yapıları ve köşklerin Uygur köşklere benzediğini söylemektedir.

Şekil 2.8 9.-12. yüzyıla ait Uygur eserlerinden bir mabet (solda) (Esin, 2006), Çin'de sur kapısı (sağda)(Kuban,1995)

Anadolu'daki eski evlerin ise yarı-ahşap yarı-tuğla yapıları ile Çin ve Uygur köşk geleneğinin devamı olduğunu belirtmektedir. Böylece Esin Türk evi tipolojisi araştırmalarına köşk kavramını eklemiş bulunmaktadır.

Reha Günay yöresel mimarlık konusunda ama özellikle Safranbolu evleri konusunda oldukça detaylı çalışmış bir araştırmacıdır. 1974 ile 1994 yılları arasında aralıklarla Safranbolu evleri üzerinde çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalarını “Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu (Günay, 1989)” ve “Safranbolu Evleri (Günay, 2005)” adlı kitaplarında bir araya getirerek araştırmacıların erişimine sunmuştur. Geleneksel konut mimarimizin en iyi korunmuş örneklerinden olan Safranbolu evlerini topografyaya yerleşim, evlerin sokak ile ilişkileri, kütle ve ifade, evi oluşturan birimler, tasarım yöntemleri, eylemler ve biçimleniş, evde kullanılan

eşyalar, evin dış etkenlere karşı biçimlenişi, malzeme hazırlanışı ve yapım yöntemleri ile son olarak bezeme özellikleri açılarından incelemektedir.

Mine Kazmanoğlu ve Uğur Tanyeli (Kazmaoğlu ve Tanyeli, 1979) Anadolu-Türk konutu olarak adlandırdıkları yapının oluşumunda İran ve orta Asya plan şemaları, göçebe yaşam alışkanlıkları ve yerli teknoloji gibi çeşitli etkenlerin zamanla birleşiminden oluştuğunu ifade etmektedirler. Bu ev tipinin görüldüğü Anadolu-Türk kültür sentezinin temel özelliklerini eksiksiz gösterdiklerini söyledikleri bölgeyi şöyle tanımlamışlardır; Doğu Karadeniz Bölgesi'nin güneyinden, Erzincan ve Elazığ'ın kuzeyinden, Kayseri ilinin batısından geçip, Antep'in doğusuna uzanan bir çizgi çekilirse bu çizginin batısında kalan bölgedir.

Yazarlar ayrıca sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapıyı da konut mimarisi etkileyen önemli faktörler olarak ele almaktadır. Osmanlı gibi sınıfsal geçişin kolay olduğu bir toplumda sınıfsal farklılıkların konut mimarisine pek etki etmemesinin doğal olduğunu belirtmektedirler. Avrupa'daki örneklerin aksine bir bey konağı ile sıradan bir halkın evi arasında mekânsal örgütlenme açısından bir fark görülmemektedir.

Mekânsal biçimlendirme açısından oda temel birim olarak değerlendirilmektedir. Odalar arasında işlevsel farklılık olmayışını ise göçebe yaşam kültürünün bir devamlılığı olarak belirtmektedirler. Dış mekânla iç mekân arasında bir geçiş elemanı olarak tanımladıkları sofayı aynı zamanda evin ekonomik aktivite merkezi olarak kabul etmektedirler.

Anadolu-Türk evinin bir diğer özelliği olarak mahremiyetten kaynaklı olarak zemin katın dış mekâna kapalılığını göstermektedirler. Evin ana yaşam katı üst kat uygun yönlendirme ve rasyonel biçimli oda yaratma isteği ile çıkmalar yapmaktadır.

Ayda Arel (Arel, 1982) Türk Evi çalışmaların eleştirel bir bakış açısı getiren ilk araştırmacılardan biridir. Arel Osmanlı konut geleneğinin nasıl oluştuğu, bu oluşumda rol oynayan faktörler, Osmanlı konut mimarisinin çözümlenme düzey ve ilkelerinin neler olduğu, toplu yapısının konut mimarisine etkisi olmuş mudur gibi sorulara cevap aramaktadır. Arel çalışmasında o tarihe kadar yapılmış Türk Evi çalışmalarından ve bu çalışmaların eksik yönlerinden bahsetmektedir. Arel'e göre

Türk Evi'nin kökeni ile ilgili yeterli bulgu ve belge olmadığından bu çalışmaların tarihsel çıkarımları varsayım düzeyinde kalmaktadır. Bu varsayımların kendi nesnelliklerini sağlayabilmeleri için Türklerin yerleşme tarihi ile ilgili daha somut verilerin elde edilmesi gerekmektedir. Arel'in eleştirdiği bir diğer konu ise Anadolu ve Rumeli'ndeki "yerleşme tarihi" bilgilerinin göz ardı edilmesidir. Göçmen Türklerin fetih ile ele geçirdikleri köy ve kentlerdeki boş evlere yerleşirken mevcut yerleşik düzenden, yaşamsal alışkanlıklardan, mimari anlayıştan ve kırsal ekonomiden faydalandığını vurgulamaktadır. Bu verileri Türk örf ve adetleri ile harmanlayarak kendi düzenlerini oluşturmuşlardır. Tarihsel ve toplumsal bilgilerin eksikliği ile birlikte ekonomik verilerin eksikliği de konut köken söylemlerini zayıflatmaktadır. Arel, ayrıca konut mimarlığının lonca teşkilatlarından yetişen ustaların ellerinde şekillendiğini ve teşkilat yapısının yerel yapım alışkanlıklarını belirleyen unsurlardan biri olarak göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmektedir. Arel'in son eleştirisi ise konut kökeni araştırılmalarında başvurulan "Türk" vurgusudur. Araştırılan bu ev tiplerinin ne derece ve hangi özellikleri ile Türk olduğunun tartışma konusu olduğunu ifade etmektedir.

Arel sonuç bölümünde kendi Osmanlı evi düşüncelerini paylaşmaktadır. Öncelikle Rapoport'un ev tanımından bahsetmektedir. Rapoport'a göre evin biçimsel ve mekânsal oluşumunda belirleyici etmenler toplumsal ve kültürel değerlerdir. Bununla birlikte iklim, malzeme, yapım yöntemi, teknoloji gibi fiziksel etmenlerin ise değiştirici rol oynadığını söylemektedir. Arel Osmanlı tipolojisindeki özgül niteliğini mekânsal düzenlemeleri inceleyerek yapmıştır. Osmanlı evinin mekânsal örgütlenmesindeki bazı özellikleri kültür yapısından kaynaklandığını ifade etmektedir. Mekânsal örgütlenmenin karşıtlık ilişkileri ve bunların işlevsel anlamları ile meydana geldiğinden bahsetmektedir. Örneğin odalarla ortak alanlar, zemin katla oturma katı, açık kısımlarla kapalı kısımlar, başoda ile diğer hacimler, harem ile selamlık, oturma alanı ile dolaşım alanı, yazlık ve kışlık birimler arasındaki karşıtlıkların mekânlar arasında nitelik derecelenmeleri oluşturmakta ve Osmanlı evindeki mekânsal örgütlenişin tasarımda görülen etkileri olduğunu söylemektedir. Osmanlı kültüründeki belli başlı değer ve alışkanlıkların tarihsel ve çevresel etkilerle konut tasarımını etkilediğini belirten Arel, örneğin otağdan başodaya

gerçek içeriğinden sıyrılmış da olsa bazı biçimsel özelliklerini koruyarak devam eden bir tarihsel etkiden bahsetmektedir. Arel'e göre en önemli değişiklik farklı kültürel çevreden gelen tasarım öğelerinin kendini benimsetmesidir. Osmanlı dönemi konut gelişimini üç döneme ayıran Arel, ilk dönemi çevre koşullarına ilkel düzeyde uyum sağlanan köy evleri ile tanımlamaktadır. İkinci olarak büyük yerleşmelerde ve başkentlerde görülen üst yapı kültürünün mimarisi kurumsallaşmış bazı tasarım şemalarına uymaktadır. Üçüncü gelişme aşaması ise yerel yapım özelliklerinin kültürel şemalarla birleşerek yerle gelenekler Osmanlı dönemi kültür yapısına uyarlanarak kullanıldığı dönemdir.

Güncüt Akın (Akın, 1985) Doğu ve Güneydoğu Anadolu evleri üzerinde çalışmalar ve sınıflandırmalar yapmıştır. Buradaki ev tipolojilerini eyvanlı, hilani, bindirme kubbeli ve tüteklikli olarak belirlemiştir. Eyvanlı ev tipi ile Osmanlı evi arasında oda ve açık hacimler açısından mekânsal bir bağlantı kurmaktadır. Geleneksel Osmanlı evlerinin tasarımında gözlenebilen en ilginç ve sürekli özelliğin iki oda ile aralarındaki bir açık hacimden ve bunların önünde uzanan bir saçak altından meydana gelen plan motifi olduğunu ifade etmektedir. Bu birimlerin çekirdek bir tip oluşturduğunu söylemekle birlikte, oda-açık mekân-eyvan üçlemesini temel bir birim olarak kabul eder ve ev tiplerinin bu birimin çeşitli şekillerde bir araya gelmesi ile oluştuğunu belirtmektedir.

Deniz Orhon Türk evi sınıflandırılmasının etnik kimlik yerine mekânsal ölçütler doğrultusunda yapılması gerektiğini söylemektedir. Türk evini mekân dizimi (space syntax, Hillier ve hanson,1984) yöntemi ile sınıflandırmayı denemiştir (Orhon, 1999). Orhon S.H. Eldem'in yaptığı Türk evi tarifi üzerinden örneklem çalışması yapmıştır. Bununla birlikte Türkiye'nin değişik bölgeleri üzerinde çalışmış araştırmacıların (C. Bektaş, R.Günay, A. Kömürcüoğlu vs.) da çalışmalarından faydalanarak örneklemine genişletmiştir. Çalışmada mekânlar taşıdıkları işlevlere göre isimlendirilmiştir.

“ Mekân dizimi teorisine göre evdeki anahtar işlevlerle ayrılmış bir dizi mekân belli bir tümleşiklik sıralaması izliyorsa ve bu düzen örnekleme kendini yineliyorsa, tutarlılık sergilemeyen bu örüntü evlerin görünürdeki özelliklerinin altında yatan mekânsal-işlevsel yapıyı gösteriyor demektir.” (Orhun, 1999).

Araştırma sonucunda iki farklı mekânsal-işlevsel temanın var olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ilki, Kuzey-Doğu hayatlı evleri, Kayseri, Urfa ve Erzurum evlerinde görülen pişirme işlevi merkezli evlerdir. İkincisi ise, Adıyaman, Akşehir, Ankara, Antalya, Bursa, Çankırı, İzmit, Karahüyük Köyü, Konya, Kuşadası, Kütahya, Safranbolu, Tekirdağ, Trabzon, Güney-Batı Anadolu ve Kuzey-Doğu Anadolu salonlu evlerinde görülen işlevsel merkezli temadır. Sonuçlar göstermektedir ki yaşama işlevli evler çoğunlukta olmakla beraber başka bir tip daha mevcuttur. Yaşamsal merkezli evlerin baskın olması ve Sedad Hakkı Eldem'in temel aldığı Marmara Bölgesi evlerinde görülmesi, bu tipin Anadolu'nun birçok yerine homojen şekilde dağılması sonucunda yaşamsal merkezli evlerin mekânsal bir tip olarak kabul edilebileceğini söyleyen Orhon, bu tip evlere etnik ya da siyasi bir ad yerine mekânsal ifade ile "tümleşik ev" denilmesini önermektedir.

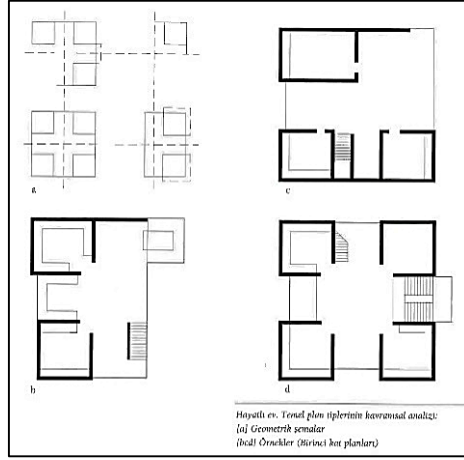
Metin Sözen (Sözen, 2001) Anadolu'daki en eski yerleşimlerden Hacılar evinin malzeme kullanımı ve mekânsal anlayış açısından 20. yy Osmanlı evine çok benzediğini ve bu durumun eski çağlardan bu yana devam eden kültürel bir sürekliliğin kanıtı olduğunu ifade etmektedir. İç mekân örgütlenmesi açısından da Çatalhöyük'teki oturma düzenini Osmanlı evinde kullanılan sedir ögesinin benzetmektedir. Anadolu mimarlığının Yunan ve Roma mimarlığından fazla etkilenmeyerek Bizans, Selçuklu ve Osmanlı'ya ulaşarak Türklerin mimarlık anlayışı ile birleştiğini iddia etmektedir.

Türklerde yerleşik yaşamın Anadolu'ya gelmeden önce başladığını söyleyerek, Anadolu'ya geldiklerinde tamamen göçebe bir toplum oldukları iddiasını reddetmektedir.

Sözen'e göre, konut mekânlarının örgütlenmesinde farklılıklar iklim, topografya ve üretim ilişkileri ile meydana gelmiştir. Bununla birlikte insanların inançlarının ve toplumsal-kültürel yapıların yansımalarıyla zenginleşerek çeşitlenmiştir. Aynı zamanda kullanılan yerel yapı malzemesinin işlenmesindeki ustalık ve özgün ayrıntı çözümleri, Anadolu-Türk mimarlığının gelişmesine önemli katkı sağlamıştır.

Örneğin Doğan Kuban da Türk Evi'ni tanımlarken üst katı evin prestij katı "piano nobile" olarak belirtmiştir. Bu katta bulunan hayatı (sofa yerine hayat kelimesini

kullanmıştır) esas almış , “Hayatlı Ev” tanımıyla Türk Evi’ni açıklamıştır (Kuban, 2007)(Şekil 2..9).

Şekil 2.9 Kuban’ın hayatlı ev plan tipleri (Kuban, 2007)

Osmanlı Türk evi konusunda kapsamlı çalışma yapanlardan bir diğer tarihçi de Doğan Kuban’dır. Kuban “Türk Ahşap Konut Mimarisi” (Kuban, 2017) kitabında hem süreç hem de kullanım bağlamında evin tanımını şöyle yapmıştır; ev toplumun ortak aklını ve eğilimlerini yansıtır.

“Geleneksel Türk Evi, Geleneksel Türk Ailesinin yaşam kültürü ve törelerine uygun şekil ve plan özelliklerini gösteren, asırlarca Türk insanının gereksinimlerine cevap vermiş bir konut tipi olarak bilinmekte ve tanımlanmaktadır.” (Kuban, 1976).

Osmanlı- Türk Evi bulunduğu coğrafyada kendinden önce var olan konut tipinden gerek plan gerekse malzeme ve cephe olarak etkilenmiştir. Tabi bu konutlar ile ilgili elimizde kesin belgeler olmaması Türk Evi tanımı da zorlaştırmaktadır. En eski örnekleri 17. sonrasına dayanmakta olan Osmanlı kültürünün en özgün ve egemen ürünü olduğunu görüyoruz (Kuban, 2007).

Kuban Osmanlı Türk evini “hayatlı ev “ olarak adlandırmaktadır ve Anadolu-Türk çağında gelişen hayatlı evin oldukça geniş bir geçmiş olduğunu söylemektedir.

Dini öğelerden çokça etkilenmiş sos-kültürel değerlerin hakim olduğunu ve sıradan bir evin işlevsel programının yöreden yöreye fazla değişmediğinden bahsetmektedir (Kuban, 1995). Türkler fethettiği topraklarda bulunan mevcut evlere yerleşiyor, yeni evleri de yerel ustalara yaptırıyorlardı. Türkler Anadolu’ya

geldikleri zaman mevcut yapı geleneği taş duvar, taş örtü ve tuğla örtüden oluşmaktaydı. Kuban Türklerin 16. Yüzyıldan başlayarak ahşap konut yapmaya başladığını ya da daha önce başlanmış bir uygulamayı genelleştirmiş olabileceklerini söylemektedir. Fakat bu döneme ait bilgi yoktur. 18. Yüzyıldan sonra İç Anadolu'da ahşap çatki ve kerpiç dolgulu ev yaygınlaşmıştır.

Doğan Kuban da Eldem gibi geleneksel ahşap konutları yok eden nedenlerin başında yangınlar geldiğini belirtmektedir. Her ne kadar 1660 yangınında sonra İstanbul'da kâgir yapı yapılması kararı alınmışsa da bu karar uygulanmasında başarısız olunmuştur.

Kuban şayet III. Selim döneminde yapılan Osmanlı konut mimarisinin en görkemli yapılarından olan ahşap saraylar korunabilseydi, Türk konut geleneğinin dünya mimarlık tarihinde şimdikinden çok daha güçlü bir yeri olacağını belirtmektedir.

Doğan Kuban Osmanlı Türk evini tanımlarken kullanılan Osmanlı sıfatının bazı kurumsal gelişmeleri anlatmak için uygun olduğunu ancak imparatorluğun çok kültürlü yaşamını tanımlamak bağlamında yetersiz kaldığını söylemektedir. Kırım Tatarlarını, Mısır fellahlarını ve Kosova köylülerini ortak bir kültüre yerleştirmenin zorluğuna dikkat çekerek, mimaride resmi olarak kontrol edilen kamu binaları dışında, kökleri Osmanlı öncesine dönemlere uzanan, kendilerine has tarihlere sahip yöresel gelenekler bulunduğu ve bu özelliklerin korunduğundan bahsetmektedir. Bu nedenle "Türk hayatlı evi" tanımını kullanır ve hayatlı ev ya da Türk evi terimlerinin etnik değil, kültürel anlamlar taşıdığını söylemektedir. Örneğin Ohri'de evlerin görünüşü Safranbolu'ya çok benzese de evlerin planları farklıdır. Başat toplum kesiminin üslubu görüntüde taklit edilmiş, ancak yapının iç örgütlenmesinde yerel dinamiklere bağlı bir şekillenme olmuştur.

Doğan Kuban, Sedad Hakkı Eldem tarafında söylenen İstanbul evi Türk eviydi ve Anadolu evleri ancak taşralı akrabaları olabilir tezine de katılmadığını belirterek bunun abartılı bir sav olduğunu söylemektedir. Doğan Kuban "Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler" kitabında İstanbul'daki ahşap konut mimarisinin bir başkent mimarisi olduğu ve yaygın olmadığını söylemektedir. Yine aynı kitapta İstanbul ahşap mimarisinin Anadolu ya da Rumeli'de eski kaynaklarını göstermekte zorlandığımızı, ancak Bursa evini Bulgaristan ya da Yugoslavya'da görmeyen

mümkün olduğundan bahsetmektedir. Kuban'a göre Türk hayatlı evi Anadolu yaşamına daha uygun bir tasarımın ürünüdür. Öncelikle yarı kırsal bir çevrede ve kent geleneğinin güçlü olmadığı bir toplumda ortaya çıkmış olan "hayat" daha sonraki yüzyıllarda özellikle Osmanlı başkentlerinde işlevsel anlamını yitirip iç sofa konumuna geldiği zaman kent evinin çekirdeğini oluşturmuştur. İstanbul'un 17. yüzyıldaki konut mimarisinin, bir dönüşüm evresi olduğunu söyleyen Kuban, ev planlarının içe dönüşüyle birlikte Anadolu evi en belirgin yaratıcı öğesini "hayat"ını yitirmiştir; tam bir kentleşme ve içe dönüklük *hayatlı ev*'in sonu olduğunu belirtmektedir.

Turgut Cansever 'in "Mimar Sinan" (Cansever, 2005) kitabında İslam evine dair yaptığı değerlendirmeler, aynı zamanda Türk evini nasıl ele aldığına dair bize bilgiler vermektedir. Cansever'in düşüncelerini İslam evi teriminin yerine Türk evini koyarak okumamız da mümkündür. Çünkü ona göre Türk evi de İslam evinin bir parçasıdır.

Kitabın "İslam Evine Dair" adlı bölümünde "İnsanın şuuru, çevresine olan ilgisi İslam'da temel olduğu için, mesken mimarisi hayatın bütün yönlerini kapsayacak tarzda geliştirilmiştir." Demektedir (Cansever, 2005).

Aynı kitapta İslam evine dair düşüncelerini şöyle açıklamıştır. Ev haremlik ve selamlık olarak iki bölümden oluşmaktadır ve avlu ile çevrelenmiştir. Avlu, evi dış dünyadan korumaktadır (Cansever, 2005).

Ev gelecek nesillerin değişen ihtiyaçlarına ve isteklerine uygun olarak değişmesi mümkün olacak esneklikte yapılmıştır. İster ahşap, ister kerpiç olsun uzun ömürlü olmayan ve yeniden kullanılacak malzemedен inşa edilirdi. Bu sayede şehirlerin değişim ihtiyacı da kolaylaştırılırdı. Evin planları için de aynı kolaylık söz konusuydu. Cansever bu konuyu şöyle ifade etmiştir : "Yeryüzünde hayatın fani özelliğini yansıtan şehir dokusunun bu esnekliğinin yanında, binaların, tabiatın saygıyı gösteren topoğrafya ile ahenkli ilişkisine özel bir önem atfedilmiştir.". Her ev bir aile için yapılırdı, mahremiyet önemli bir husustu ayrıca evin bahçesini Cansever Cennetteki sükûnu hatırlatan bir güzellik köşesi olarak tanımlamıştır (Cansever, 2005).

Mimariyi İslam penceresinden bakarak yorumlayan Cansever'e göre İslam evi, mescitlerin İlahi güzelliğine sahip olmalıdır, çünkü İslam toplumundaki her bir bireyin güzel bir evde yaşaması gerekmektedir (Cansever, 2005).

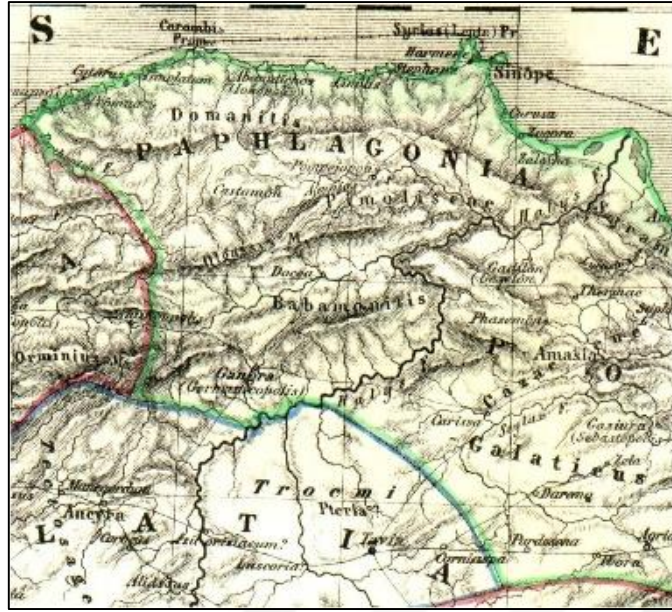
Bogaziçi kıyı yerleşmelerinin oluşumu ve yapısal özellikleri (Yazıcıoğlu, 1980) ile geleneksel Türk evi konusunda araştırmaları ve çalışmaları bulunan Dr. Öğr. Üyesi M. Lütfi Yazıcıoğlu ile yaptığımız mülakatta Türk evi yerine Osmanlı'nın kendisinin kültürel olarak şekillenmiş bir "Anadolu Evi" olarak nitelendirilmesi gerektiğini söylemiştir. Yazıcıoğlu'na göre Osmanlı Evinden ziyade bölgesel Anadolu evi söz konusudur. Osmanlı Türk mimarisinde geleneksel oluşuma paralel olarak kimi yerde taş-toprak kimi yerde ahşap kullanıldığını belirten Yazıcıoğlu Osmanlı'nın ilk zamanlar Bizans'tan gördüğü gibi kâgir yapılar yaptığını ancak 1778'de meydana gelen depremde bu yapıların yıkıldığını görülünce ahşap malzeme ile yapıları yapmaya başladığını söylemektedir. Tabi ahşap yapıların da yangına karşı korunmaları çok zor olmuştur. Bu nedenle Ebniye Nizamnamesi'nde (1848) zenginlerin ahşaptan ev yapmamalarını sadece fakirlerin ahşap ev yapabilecekleri söylenmektedir (Sözlü mülakat, 14 Şubat 2018).

Ilgaz ilçesinin bağlı olduğu Çankırı şehri geçmişte Paflagonya (Paphlagonia) diye anılan ve Sakarya ile Kızılırmak arasında kalan bölgede yer almaktadır. Çankırı ismi antik çağlarda Gangra, Gangre, Gangres olarak geçmekteydi (Ayhan, 1984). Arap kaynaklarında Hancere (خنجره) adıyla anılırken, Batılı kaynaklarda Hancara, Cancara olarak geçmektedir. Roma dönemine kentin adı Gangra ve Germanikopolis olarak geçmektedir, yine bu döneme ait olan Caracalla sikkesi üzerinde ise Gangaris şeklindedir (Şahin, 1988). Selçuklu döneminde Çungari, Gangrakale, Çankır, Kengri şeklinde isimlendirilmiştir (Ayhan, 1984). Osmanlı döneminde Çankırı kentinin ismi Kengırı (کنغرى) ve Kângırı (كانغرى) şeklinde kullanılmaktaydı. Cumhuriyet ile birlikte kent Çankırı ismini almıştır (Şahin, 1993)

Çankırı bölgesine yerleşen en eski kavim Gasgaslar (Kaşgalar ve Gasgaslar) ait kayıtlara Hitit kaynaklarında rastlanmaktadır. Hititler Anadolu'ya geldiklerinde buralarda Gasgasların yaşadıklarından bahsetmektedirler. Bazı araştırmacılar Gasgasları proto Hititler olarak da kabul etmektedirler. Sümerlere mensup bir Türk kavmi olan Gasgaslar Suriye civarında yaşamaktayken, Asurluların işgaliyle MÖ 3500-4000 yıllarında Çankırı, Sinop, Kastamonu ve Kafkasya bölgelerine göç etmişlerdir. MÖ 3000- 1200 yılları arasında bölgede Hitit uygarlığı egemen olmuştur. Çankırı Müzesi'nde sergilenen İnandık Vazosu Hitit döneminden kalma önemli bir tarihi eserdir. MÖ 480-325 yıllarında Çankırı'nın bir kısmı İskender'in hâkimiyetine girmiştir (Ayhan, 1984). Daha sonra Paflagonyalıların idaresine giren şehrin ilk yerleşim yeri olan Gangra kalesinin bu dönemde yapıldığı tahmin edilmektedir. Ünlü tarihçi Strabon'a göre burası İç Paflagonya'da küçük bir şehir ve kale idi. Kral Morzeos'un ikametgâhıydı, daha sonra Galatya Kralı Deiotaros tarafından alınmıştır. MÖ 64'te Roma hâkimiyetine geçen şehirde, bu hâkimiyet beş asır sürmüştür. Romalıların Germanikopolis de dediği şehir aynı zamanda Hristiyanlık için önemli bir kentti (Şahin, 1993). MS 340 yılında dinde sapmaları,

kutsal duyguların zayıflamasının nedenlerini ve Eustathius isimli rahibin faaliyetlerinin ele almak amacıyla Çankırı'da Gangra Sinodu toplanmıştır (Tural, 2010). Bizans döneminde devletin önemli bir kalesi konumunda olan Çankırı aynı zamanda önemli bir askeri üs olarak Kastamonu'ya bağlıydı. Şehir Malazgirt Savaşı'ndan (1071) sonra Türklerin eline geçti. Bu sırada Çankırı'nın Danişmedoğlu beyliğinden Süleyman Şah'ın komutanlarından Emir Karatekin tarafından fethedildiği belirtilmektedir. Emir Karatekin Çankırı kalesinde kendisine atfedilen türbede yatmaktadır. 1135'te Bizanslılar tarafından ele geçirilen şehir kısa sürede tekrara Danişmendlilere geçmiştir. 12. Yüzyılın ikinci yarısında Danişmendlilerin toprakları Selçuklular tarafından ele geçirilir. Selçuklu hâkimiyeti sırasında Bizanslılar şehri ele geçirmeye çalışmışlarsa da başarılı olamamışlardır. Selçuklulardan sonra 1292-1360 yılları arasında hâkimiyet Candaroğullarına geçmiştir. 1378 yılında Çankırı Osmanlı'ya katılmıştır. 1401'de Ankara Savaşı'ndan sonra şehir Timur'un eline geçse de 1414'te Çelebi Mehmet Çankırı toprakları tekrar Osmanlı Devleti'ne geçmiştir. Çelebi Mehmet'in ölümü üzerine Çankırı İsfenderiyar Bey tarafından ele geçirilmiştir. Fatih sultan Mehmet 1459'da Trabzon Rum İmparatorluğu üzerine giderken Çankırı'yı Osmanlı topraklarının içine katar. Bu tarihten itibaren Çankırı el değiştirmeden günümüze kadar gelmiştir (Ayhan, 1984).

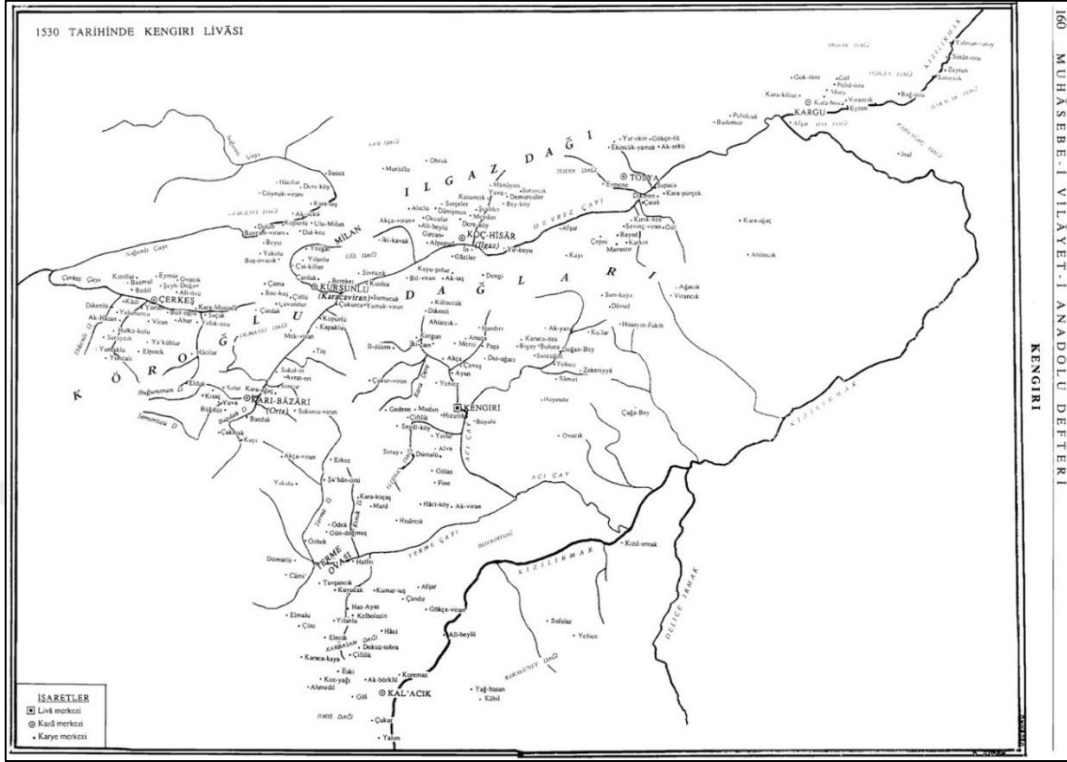
Bu teze konu olan Kese Köyü'nün bağlı olduğu ilçe olan Ilgaz'ın tarihsel gelişimi de Çankırı ile paralellik göstermektedir. Ilgaz isminin, Ilgaz Dağı'nın Paflagonyalılar dönemindeki adı olan "Olgassys" kelimesinden geldiği düşünülmektedir (Şekil 3.1). Ilgaz arşiv belgelerinde görüldüğü üzere Osmanlı Döneminde Çankırı livâsına bağlı Koçhisar ya da Koçhisar-ı Bâlâ nahiyesi olarak adlandırılmaktadır.

Şekil 3.1 Paflagonya Haritası (Kiepert, 1902)

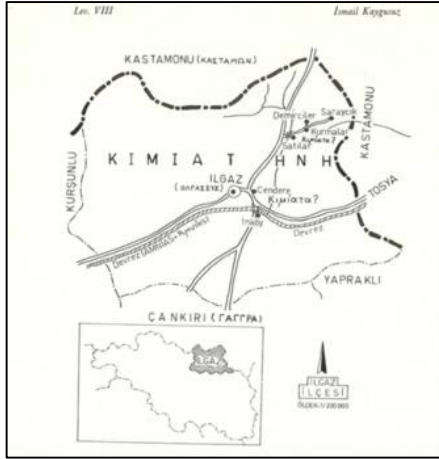
Ilgaz ilçesi kuzeyinde yaklaşık 2000 m yüksekliğindeki Ilgaz Dağı ile güneyindeki İn Dağları arasında doğal bir yol işlevi gören, doğu ile batı arasında bağlantıyı sağlayan ana yol güzergâhlarının üzerinde bulunmaktadır. Osmanlı yolları Anadolu'da sağ, sol ve orta olmak üzere üçe ayrılmaktaydı. Orta kol Üsküdar'dan başlayarak Gebze, İznik, Bolu, Tosya, Merzifon, Tokat, Sivas, Hasançelebi, Malatya, Harput, Diyarbakir, Nusaybin, Musul, Kerkük üzerinden Bağdat ve Basra'ya bağlanmaktaydı. Sol kol ise; orada kolla Merzifon'a kadar aynı yol güzergâhını takip edip buradan Ladik, Niksar, Karahisar-ı Şarki, Kelkit, Aşkale, Erzurum ve Hasankale'ye gelirken buradan bir kol Kars ve Tiflis'e, diğer bir kol ise Tebriz'e ulaşmaktaydı. Ilgaz sol ve orta kol güzergâhında Bolu ile Tosya arasında yer almaktaydı. Bolu'da gelen yol güzergâhı Gerede, Çerkeş, Koçhisar (Ilgaz)'dan geçerek Tosya'ya ulaşmaktaydı. Bu yol barış zamanında ticari amaçla kullanılırken, aynı zamanda savaş dönemlerinde ordunun sefer için kullanılmıştır. Yavuz Sultan Selim İran seferine bu yol güzergâhını kullanarak gitmiştir (Şekil 3.2). Bu ana yoldan başka Sinop Limanını İstanbul ve Anadolu'ya bağlayan Tosya, Kastamonu ve Sinop arasında tali bir yol daha vardı. Limana gelen ticari ürünler yine Koçhisar (Ilgaz) üzerinden İstanbul'a ulaşmaktaydı. Anadolu'yu gezen birçok seyyah da bu yoldan geçerek doğu-batı arasında yolculuklar yapmışlardır. Bu yollar üzerinde yolcuların konaklaması için kervansaraylar bulunmaktaydı (Dıvrak, 2012). 1632 yılında seyyah Tavernier

Ilgaz'dan “Koçhisar (Ilgaz) tek kervansarayı olan küçük köyden başka bir şey değil” demiştir (Yerasimos, 2017).

Şekil 3.2 1530 tarihinde Kengiri Livâsı ile ona bağlı ilçe ve köyleri gösteren harita

Bu yol güzergâhı Kurtuluş Savaşı döneminde de önemli bir rol oynamıştır. “İstiklal Yolu” olarak adlandırılan bu yol İnebolu- Küre- Seydiler- Kastamonu- Ilgaz- Çankırı- Kalecik- Ankara güzergâhını takip etmekteydi. İstanbul’dan deniz yoluyla İnebolu Limanı’na gelen Osmanlı ordusu askerleri önce Kastamonu’ya, oradan da Çankırı üzerinden Ankara’ya ulaştırılıyordu. Kuvay-ı Milliye Teşkilatı tarafından gönderilen silah ve mühimmat ile erzaklar da aynı şekilde cephelere taşınıyordu (Çetiner, 2011). Askerler için Çankırı’da birçok han konaklama imkânı sağlarken, yaralı askerler için de 1000 kişilik askeri hastane yapılmıştır. Ilgaz’da bulunan hanlar; Kale Hanı, İnköy Hanı, Topal Ali Hanı ve Yenice Hanı idi. Ayrıca Ilgaz Dağı’nın doruğunda askeri karakol bulunmaktaydı (Softa, 2011).

Şekil 3.4 Kimiate Haritası(Kaygusuz,1984) **Şekil 3.5** Stoa Yazıtı(Kaygusuz,1984)

Kese Köyü'nün ismi çeşitli değişimler geçirmiştir. Osmanlı Arşivlerindeki kaynaklarda Kese Köyü "Kilise Karye" olarak geçmektedir. Köye ait ulaştığımız en eski tarihli arşiv belgesi hicri 02-03-978 (M:4 Ağustos 1570) tarihlidir ve köyden "Koçhisar nahiyesinde Karye-i Kilise..." şeklinde bahsedilmektedir. Köyün ismi daha sonra "Kise" olarak değişmiştir. 13 Ocak 1988 yılına ait arşiv belgesinde "Koçhisar'a bağlı Kise karyesinden..." şeklinde geçmektedir. Daha sonra köy şimdiki ismi olan "Kese" adını almıştır. 6 Temmuz 1911 tarihli belgede köyün ismi "Koçhisar'ın Kese köy..." olarak geçmektedir.

Köyün ileri gelenlerinden "Ünal hoca" lakaplı öğretmen Recep ÜNAL tarafından yazılan köyün tarihini anlatan yazıyı da olduğu gibi aktarmak istedik:

"Kese Köyü'nün tarihi hakkında belgeye dayanan sağlıklı bilgiler bulunmamakla beraber Çankırı tarihini yazan Tayyip BAŞER bura halkının Oğuz boylarından olduğunu söyler. Ilgaz'ın bütünlüğü içinde tarihi yapısına bakıldığında burada da Roma ve Bizans çağından olduğu sanılan tarihi eser bakiyeleri bulunmaktadır. Kese Mahallesi (Köyü) içinde Horasani tabir edilen bir yapıya sahip bir hamam harabesi bulunmaktadır. Köyün kuzeyindeki kışla mevkinde tarihi mezarlar çıktığı ifade olunmaktadır. Hatta bu kazılarda çıkan büyükçe bir küpün tabanı iki kişilik sofraya büyüklüğünde idi. Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait bir eser Ilgaz'da bulunmamaktadır.

Köyün kültürel ve gelenek yapısı ve konuşma tarzı tam bir Türkmen özelliği göstermektedir. Elli yıl önceki hayatında görülen yaylaya göçme ve yayladan inme

adetleri, Osmanlı aşiretinin Söğüt'ten Domaniç yaylasına inip çıkışlarındaki töreye tamamen uymaktadır.

Köyün inanç yapısı çok sağlam olup bu inancı besleyen yeterli bilgi ve kültür zenginliğine sahiptir. Köy halkı bütün olarak imani ve İslami hassasiyetlere sahiptir. Bu zenginliğin kaynağı köyde yaşamış Gümüşhaneli Hazretlerinin talebe ve müritlerinden olan şeyh Hacı Hüseyin Efendi ve Hafız Ali Cengiz Efendilerdir. Ne zaman geldiği bilinmemekle beraber Horasan erenlerinden olduğu bilinen Şeyh Şaban Efendinin kabri Şaban Dede adıyla anılan tepede bulunmaktadır." (Sözlü mülakat, 18 Temmuz 2018)

Tablo 3. 1 Ahmet Elibol'un "Yakınçağ Başlarından Tanzimat'a kadar Çankırı" isimli Doktora tezinden alınmıştır (Elibol, 2005)

KÖYÜN ESKİ ADI	YENİ ADI	KÖYÜN ESKİ ADI	YENİ ADI
Akçaviran		İnköyü	
Aktaş		Kaçan	Gökçeyazı
Aluç		Kalaköy	
Alibey		Kızılsin	
Arpayeri		Kise(Kilise)	Kese
Aşağıbozan		Kuyupınar	Koyunpınar
Aşağıdere		Mesutviran	Mesutören
Balsama	Belsöğüt	Musa	

3.1 Tarih Öncesi Dönemden Roma Dönemine Kadar Ilgaz

1979 yılında Türk Tarih Kurumu'nun desteğiyle Ilgaz'da yapılan araştırma sırasında Kurmalar Köyü'nün kuzey batısında iki önemli yazıt bulunmuştur. Bunlardan biri Stoa Binaları Yazıtı diğeri ise Hera Tapınağı Onarım Yazıtı'dır (Kaygusuz, 1984). Yapılan incelemeler sonucunda Stoa Yapıları Yazıtının MÖ 3. yüzyıl, Hera Tapınağı Yazıtının ise MS 2. yüzyıla tarihlendiği düşünülmektedir (Şekil 3.6). Bu yazıtlardan elde edilen bilgiler doğrultusunda burasının antik Kimiatane kenti olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 3.6 Hera Tapınağı Tamir Yazıtı (Kaygusuz, 1984)

Ilgaz- Kastamonu yolun batısında bulunan ve 2008 yılında tescillenen Batı Salman Höyük yaklaşık 137x455 m. boyutlarında kuzey-güney yönünde uzanan oval ve yassı bir yapıdadır (Şekil 3.7). Batı Salman Höyük Erken Bronz Çağ buluntularına ve bilinen Hitit tiplerini içeren oldukça önemli miktarda Geç Bronz Çağı malzemesine sahiptir. Höyük Hititlerin kuzey yayılım alanını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Höyük üzerinde ve çevresinde yapılan incelemelerde Bronz Çağına, Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait bol miktarda seramik ve çatı kiremidi örneklerine rastlanmıştır (Matthews ve Glatz, 2009).

Şekil 3.7 Batı Salman Höyük (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Ilgaz- Kastamonu yolunun doğusunda Doğu Salman Höyük bulunmaktadır. Geniş bir alana yayılan höyüğün yüksekliği 30 metredir (Şekil 3.8). Höyükte yapılan

araştırmalarda Erken Tunç, Orta Tunç, Geç Tunç, Demir ağı ve roma dönemlerine ait seramikler bulunmuştur (Matthews ve Glatz, 2009).

şekil 3.8 Doğu Salman Höyük (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Gaziler köyünde bulunan Gaziler Höyük ise yayvan bir yapıya sahiptir ve 3-8 metre yüksekliğindedir (şekil 3.9). Hyk zerinden Erken Tunç ağı ile II. ve I. bin yıllara tarihlenen çanak çömlek çıkartılmıştır (şahin vd., 2014).

şekil 3.9 Gaziler Höyük (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

3.2 Roma ve Bizans Döneminde Ilgaz

Roma ve Bizans döneminde önemli bir dini merkez olan ankırı'da 340 yılında Gangra Sinodu toplanmıştır (Tural, 2010). ankırı'da yakın zamana kadar az da olsa gayri müslim nüfusu bulunmaktaydı. 19. yüzyıl sonunda ankırı nüfusu 15.000 civarındaydı. Bunun içinde 700 kadar Rum, 400 kadar da Ermeni vardı (Elibol,

2005). Osmanlı arşiv belgelerinde Çankırı'da bulunan Aya Badlos Kilisesi'nin 1849 yılında tamir edildiğine dair belgelere rastlanılmaktadır (Alemdar, 2012). Ilgaz'da yapılan incelemelerde de Saraycık Köyü yakınlarında Saraycık Kilise Yerleşimi ve Yaylaören mevkiinde Manastır Yerleşimi tespit edilmiştir (Matthews ve Glatz, 2009).

Ilgaz'da Bizans döneminden kalan en önemli eserlerden biri İndağ Kaya Mezarları'dır. Ilgaz-Çankırı yolu üzerinde bulunan İnköy'ün batısında dik bir sırt üzerinde tuf kayacının doğu yüzüne oyularak oluşturulmuşlardır. Çok sayıda kaya mezarı ile birlikte kaya odaları ve kilise yer almaktadır (Şekil 3.10). Kilise içerisinde de mezar nişleri bulunmaktadır. Odaların ve kilisenin tavanı beşik tonozlu olarak oyulmuştur. Burada yer alan kilise, buranın Erken Hıristiyanlık Döneminde yani Geç Roma-Erken Bizans döneminde kullanıldığını ortaya koymaktadır (Matthews ve Glatz, 2009).

Şekil 3.10 İndağ Kaya Mezarlarından Genel Görünüş ve İç Görünüş (Şehri Kartal, 2008)

Danişment ve Seki Köyleri arasında kalan köy yolunun kuzey ve güney tarafında arkeolojik yerleşim alanı bulunmuştur. Bu alanın güneyinde ise Tümülüs yer almaktadır. Bölgede Roma dönemine ait çok sayıda seramik parçası bulunmuştur (Matthews ve Glatz, 2009) (Şekil 3.11).

Şekil 3.11 Danişmet Köyü Tümülüsü (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

1435 m rakımlı Seki Tepe'denin üzerinde Bizans Nekropolü tespit edilmiştir. Kaçak kazılar sebebiyle açılan bazı mezarlardan taş sanduka tipinde mezarlar olduğu görülmüştür (Şekil 3.12). Açılan mezarlardan birinde dorsal vaziyette yatırılmış insan iskeletine rastlanılmıştır. 1997 yılından R. Matthews tarafından yapılan yüzey araştırması sırasında az sayıda Bizans Dönemi seramik parçasına rastlanması nedeniyle buranın Bizans Nekropolü olabileceği düşünülmüştür (Matthews ve Glatz, 2009).

Şekil 3.12 Seki Tepe Bizans Nekropol Alanı (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Ilgaz ilçesinin kuzeyinde bulunan Aşağı Dere köyünde çok sayıda Geç Roma ve Bizans dönemine ait seramik ve çatı kiremiti parçaları bulunan Arkeolojik Yerleşim Alanı tespit edilmiştir.

Ilgaz ilçesine bağlı Yazıköy'de bir tepe üzerinde Roma döneminden kalma Nekropol Alanı tespit edilmiştir. Tepe üzerinde yer alan mezarların birçoğu kaçak kazıcılar

tarafından yoğun bir şekilde tahribata uğratarak yağmalanmış ve mezarlardan çıkan insan kemikleri çevreye dağılmıştır. Açılmış olan bu mezarlar, taş kapaklı, dikdörtgen formlu, taş sanduka tipinde yapılmıştır. Kaçak kazıcıların açtıkları çukurlardan nekropol alanının tepenin tamamı üzerine yayıldığı anlaşılmaktadır (Matthews ve Glatz, 2009).

Bütün bu bilgiler bize şunu göstermektedir ki Ilgaz'daki yerleşim Erken Tunç, Orta Tunç, Geç Tunç, Demir Çağı, Helenistik dönem, Roma ve Bizans dönemlerine kadar gittiği yapılan çeşitli yüzey araştırmaları ile kanıtlanmıştır. Ancak Ilgaz'da yapılmış olan kazı çalışmaları yetersizdir. Bu kadar derin bir yerleşim tarihi bulunan bölgede daha çok çalışma yapılırsa, farklı bulgulara da rastlanacağı düşünülmektedir.

Tablo 3.2 Ilgaz Tespitli Arkeolojik Sitler (Şahin vd., 2014)

	Adı	Dönem	Köy-Mevkii	Tespit Eden ve Yayın Dizini
1	Türbe Mevkii Yerleşimi	Kalkolitik, Erken Tunç Çağı, Orta Tunç Çağı	Musa Köy	Matthews ve Glatz, 2009: 79-83
2	Tepeardı Höyüğü	Erken Tunç Çağı, Orta Tunç Çağı	Kuyupınar Köyü	Matthews ve Glatz 2009: 83-105 Matthews
3	Saraycık Kilise Yerleşimi	Roma-Bizans	Saraycık Köyü	Matthews ve Glatz 2009: 190-226, PS004
4	Türbe Mevkii Nekropolü	Roma-Bizans	Musa Köyü	Matthews ve Glatz 2009: 190-226, PS005
5	Fındıkardı Nekropolü	Roma-Bizans	Eksik Köyü	Matthews ve Glatz 2009: 190-226, PS006

6	Asar Nekropolü	Roma-Bizans	Kale Köyü	Matthews ve Glats 2009: 190-226, PS007
7	Yataklarağzı Nekropolü	Roma-Bizans	Çeltikbaşı Köyü	Matthews ve Glats 2009: 190-226, PS012
8	Manastır Yerleşimi	Roma-Bizans	Yaylaören	Matthews ve Glats 2009: 190-226, PS023
9	Çatak Yerleşimi	Roma-Bizans	Çatak Köyü	Matthews ve Glats 2009: 190-226, PS25
10	Kocağz Yerleşimi	Roma-Bizans	Çatak Köyü	Matthews ve Glats 2009: 190-226, PS26
11	Cınığın Tepe Yerleşimi	Roma-Bizans	Cendere	Matthews ve Glats 2009: 190-226, Ilgaz 02-S01
12	Asar Tepe Yerleşimi	Roma-Bizans	Musa Köy	Matthews ve Glats 2009: 190-226, Ilgaz 03-S06
13	Musaköy Yerleşimi	Roma-Bizans	Musa Köy	Matthews ve Glats 2009: 190-226, Ilgaz 03-S07
14	İnköy Yerleşimi	Roma-Bizans	İnköy Köyü	Matthews ve Glats 2009: 190-226, Ilgaz 04-S03

3.3 Selçuklular Döneminde Ilgaz

Selçuklular döneminden kalma eserler oldukça az sayıdadır. Bunlardan biri Kayı Köyü camisidir. Caminin kitabesine göre 710 yılında Şeyh Muharrem ve Şeyh

Mahmud hayrına yapılmıştır. Kare planlı olarak inşa edilen caminin kubbesi sekizgen planlı bir kasnak üzerine oturtulmuştur (Şekil 3.13).

Şekil 3.13 Kayı Köyü Cami (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

3.4 Osmanlılar Döneminde Ilgaz

Gaziler köyü camisi yapım kitabesine göre 1905 yılında inşa edilmiştir (Şekil 3.14). Dikdörtgen plana sahip olan cami kırma çatılıdır. Kapı ve pencere söveleri kesme taştan yapılmıştır.

Şekil 3.14 Gaziler Köyü Cami (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Bir diğer Osmanlı eseri Yerkuyu köyünde bulunan aşağı cami tekke yapısıdır (Şekil 3.15). Tekkenin burada bulunan mezar taşlarından birinin üzerindeki 1826 tarihinden dolayı tekkenin de bu tarihlerde yapıldığı tahmin edilmektedir.

Şekil 3.15 Yerkeyü Köyü Cami ve Tekkesi (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

19. Yüzyılda inşa edilen Belediye Hamamı da Ilgaz'daki Osmanlı eserlerindedir. Ilgaz merkezde bulunan haç planlı, dört eyvanlı ve dört halvetli olan yapı halen hamam olarak işlevini sürdürmektedir (Şekil 3.16). Dört halvet dört kubbe ile örtülüdür. Sıcaklık mekânın ortasında bir göbek taşı bulunmaktadır ve bu mekân da kubbe ile örtülüdür.

Şekil 3.16 Ilgaz Belediye Hamamı (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Ilgaz'da Osmanlı döneminden kalma çeşmeler de mevcuttur. Bunlardan biri Belören köyünde bulunan dikdörtgen planlı ve tek cephele çeşmedir. Ön cephede sivri bir kemer ile niş oluşturulmuştur. Niş içinde dikdörtgen formda kitabesi bulunan çeşme kitabedeki bilgilere göre 1743 yılında Hasan Çavuşzade Pir Mehmed Ağa tarafından yaptırılmıştır.

Şekil 3.17 Belören Köyü Çeşmesi (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Bir diğer çeşme ise Seki köyü çeşmesidir. Çeşme dikdörtgen planlı olarak kesme taştan yapılmıştır. Kitabesi bulunan çeşme Perenci Karagöz El-Hacı Muhammed Ağa tarafından 1814 yılında yaptırılmıştır (Şekil 3.18).

Şekil 3.18 Seki Köyü Çeşmesi (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

İlgaz ve çevresindeki bulgular bize burada MÖ. 3. yüzyıl başlayıp, Arkaik Çağ, Roma, Bizans devirlerine kadar 900 veya 1000 yıllık kesintisiz bir yerleşim olduğunu göstermektedir.

3.5 Cumhuriyet Döneminde İlgaz

Cendere köyü camisinin 1947 yılında yeniden yapıldığı bilinmektedir (Şekil 3.19). Kare planlı bir caminin üstü sekizgen kasnaklı kubbe ile örtülüdür. Yapının duvarları moloz taş ve tuğla karışımı olarak 80 cm kalınlığında yapılmıştır. Yapının ahşap minaresi dikkat çekicidir.

Şekil 3.19 Cendere Köyü Cami (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Bir diğer Cumhuriyet dönemi yapısı ise Belören köyü çamaşırhanesidir. Dikdörtgen planlı ve tek katlı olan yapının üzeri kırma çatı ile örtülmüştür (Şekil 3.20). Çatının ortasında içerdeki dumanı dışarı atmak amacı ile bir açıklık yapılmıştır. Çamaşırhanenin içinde sekiz ocak ve dikdörtgen şeklinde çeşme yalağı bulunmaktadır. Yapı kesme taş ve moloz taş karışımı olarak inşa edilmiştir.

Şekil 3.20 Belören Köyü Çamaşırhanesi (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

3.6 Ilgaz'da Sivil Mimarlık Örnekleri

2014 Çankırı Valiliği tarafından hazırlanan Çankırı envanteri kitabında Ilgaz'da tescillenmiş 10 adet sivil mimarlık örneğinden söz edilmektedir. Bu yapıların 7 tanesi Ilgaz ilçe merkezinde bulunmaktadır. 3 tanesi ise Ilgaz'ın Belören köyünde bulunan yapılardır. Ancak Ilgaz'ın köy yerleşimlerindeki sivil yapıların tespiti ya da tescili için henüz yeterli bir çalışma yapılmamıştır.

Tescilli yapılardan ilki 19. Yy sonu geç Osmanlı dönemine tarihlenmiştir. Enine dikdörtgen planlı olan yapı bodrum + iki kat olarak inşa edilmiştir. Yapı su basman seviyesine kadar kesme taş örgülü üzeri ahşap karkas arası ahşap dolgu sistemi ile yapılmıştır. Plan tipolojisi olarak iç sofalı plan tipine uymaktadır. Dış cephesi sıva üzeri beyaz boyalıdır. Balkon üzeri üçgen alınıklı kırma çatı ile örtülmüştür. Üzeri alaturka kaplamalıdır. Cephede ahşap kat silmeleri kullanılmıştır. Bütün cephelerde pencereler ahşap dikdörtgen çerçevelidir. Yapıya kesme taştan yapılmış çift merdiven ile giriş sağlanmıştır. Kapı ve pencere pervazlarında barok süsleme detayları görülmektedir. İkinci katın hayatından gömme balkona çıkmaktadır. Yapı Safiye Özdemiroğlu'na aittir ve şu anda kullanılmamaktadır (Şekil 3.21).

Şekil 3.21 Safiye Özdemiroğlu Evi (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Bir diğer yapı ise 2009 yılında tescil edilmiştir. Yapının ahşap karkas arasındaki kerpiçlerinin, kapı ve dolaplarının söküldüğü tespit edilmiştir. Bu nedenle daha fazla zarar görmemesi için restorasyona başlanmıştır (Şekil 3.22).

Şekil 3.22 İki Numaralı Yapı (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Üç numaralı yapı eğimli bir araziye inşa edilmiştir (Şekil 3.23). Bodrum üzeri iki kat olarak yapılan yapının ikinci katında caddeye bakan cephesinde gömme balkon yapıldığı görülmüştür. Cephede Ahşap çerçeveli dikdörtgen pencereler kullanılmıştır ve ahşap kat silmeleri ile cephe hareketlendirilmiştir.

Şekil 3.23 Sadık Keleşoğlu Evi

Dört numaralı yapı Şahınağa sokakta bulunan bodrum + iki kat olarak inşa edilmiştir (Şekil 3.24). Su basman seviyesine kadar taş örgülü üstü ahşap karkas sistemiyle yapılmıştır. Üst örtüsü kırma çatılı ve Marsilya kiremitli kaplamalıdır.

Şekil 3.24 Dört Numaralı Yapı (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Beş numaralı yapı Kemalusta çıkmazında yer almaktadır ve 2009 yılında tescillenmiştir. Ahşap karkas arası kerpiç dolgu sistemi ile üç katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil 3.25). En üst katında gömme balkonu bulunan yapının üst örtüsü çatır biçimlidir. Kat aralarında ve köşelerde ahşap silmeler ile cephede hareketlilik sağlanmıştır. Dikdörtgen şeklindeki ahşap pençelerde muşabak kullanıldığı görülmüştür.

Şekil 3.25 Beş Numaralı Yapı (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Altı numaralı konut ahşap karkas arası tuğla dolgu olarak üç katlı inşa edilmiştir (Şekil 3.26). Üst katta gömme balkonu bulunan yapının çatısı çadır örtülüdür. Halen konut olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Şekil 3.26 Altı Numaralı Yapı (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Yedi numaraları konut ahşap karkas sistem ile iki katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil 3.27). Yapının iki girişi bulunmaktadır. Üst katta gömme balkonlu bulunan yapı kırma çatılıdır ve alaturka kiremit ile kaplıdır. Konut günümüzde kullanılmamaktadır.

Şekil 3.27 Yedi Numaralı Yapı (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

İlgaz ilçe merkezi dışında tescillenmiş üç adet yapı bulunmaktadır. Bunlardan biri Belören Köyü'nde bulunan 1928 yılına tarihlenen dikdörtgen planlı konuttur (Şekil 3.28). Zemin üzeri bir kat olarak inşa edilen yapının 1976 yılında Sedat Hakkı Eldem denetiminde onarımdan geçtiği bilinmektedir. Yapının üzeri kırma çatı ile örtülü ve alaturka kiremit kaplıdır. Orta sofalı plan tipinde olan yapının zemin katı yığma taş örgülü üst kat ise ahşap karkas sistem ile yapılmıştır. 1976 yılında yapıya L şekli verecek şekilde iki katlı betonarme bina eklenmiştir. Yapı halen konut olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Şekil 3.28 Fikret Aytaç Evi (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

İkinci yapı ise yine Belören Köyü'nde bulunan konut yapısıdır. Bodrum üzeri iki kat olarak inşa edilmiştir (Şekil 3.29). Bodrum kat yığma moloz taş örgülü üst katlar ahşap karkas arası dolgu sistemiyle yapılmıştır. Kıрма çatı üzeri alaturka kiremit kaplıdır. Tek cephesinde ahşap korkuluklu gömme balkon bulunmaktadır. Kat aralarında ve köşelerde ahşap silmeler kullanılmıştır. Pencereleler dikdörtgen şeklinde ahşap çerçeveli olarak yapılmıştır. Cephesi sıvalı ve beyaz boyalıdır.

Şekil 3.29 Adil Demirel Evi (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

Bir diğer sivil mimari örneği Belören Köyü'nde bulunan L plan şemasına sahip, zemin üstü tek kat olarak inşa edilmiş yapıdır (Şekil 3.30). Zemin kat moloz taş örgülü üstü ahşap karkas sistem yapılmıştır. Dış cephesi sıva kaplı ve beyaz boyalıdır. Üst örtüsü kıрма çatıdır.

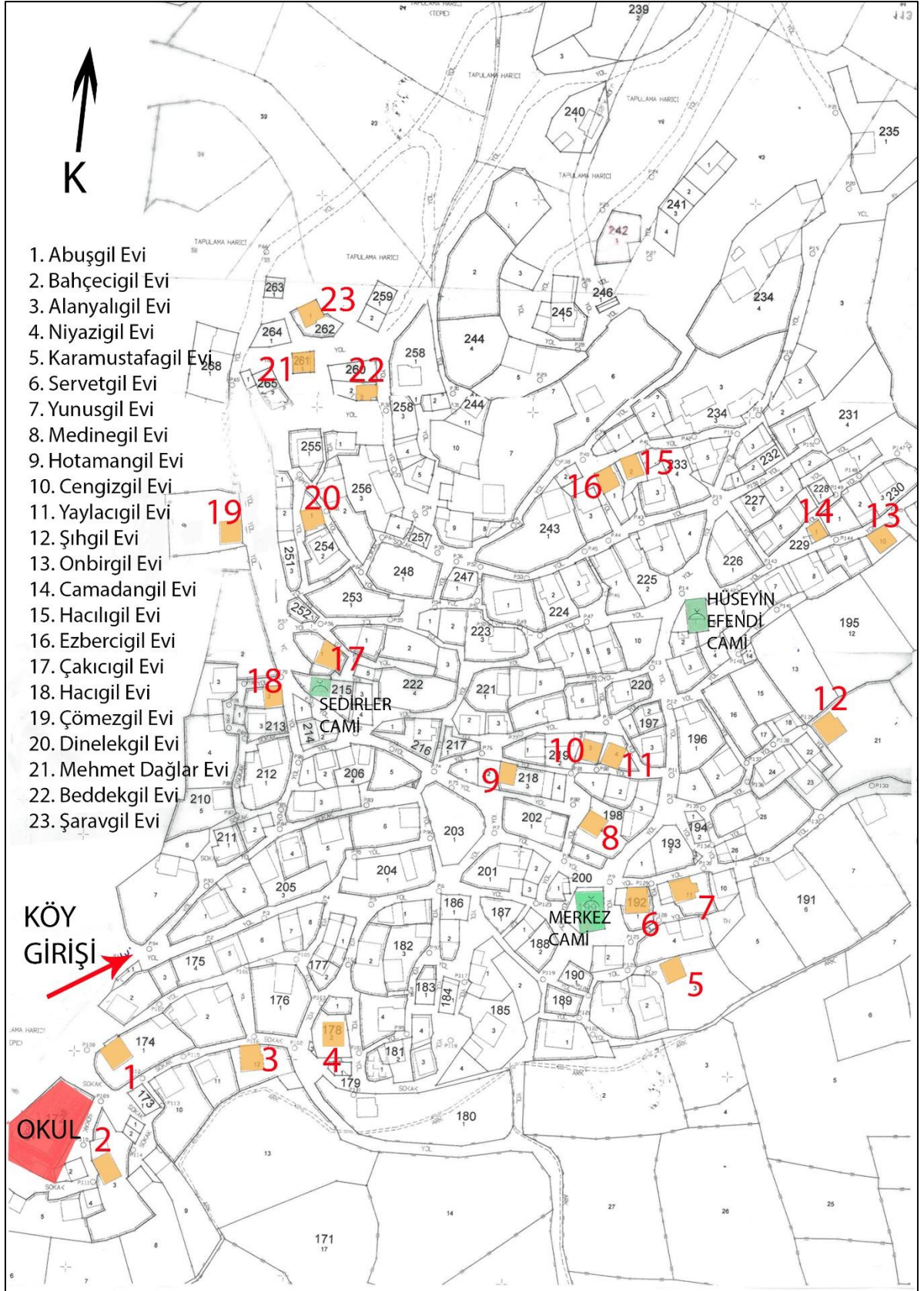
Şekil 3.30 Nihat K rhasan Evi (Çankırı Kültür Envanteri, 2014)

4.1 Katalog

Çalıştığımız evlerin mülkiyeti tek bir şahıstan ziyade aile üyelerinin üzerinde olduğundan evleri isimlendirirken ailelerin lakapları kullanılmıştır.

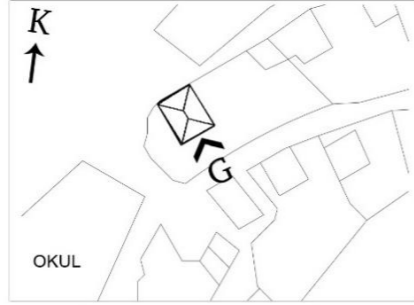
Şekil 4.1 Kese Köyü Kadastro Planı ve incelenen evlerin gösterimi

ADI: ABUŞGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 174 Ada, Parsel No:1

KATALOG NO : 01.a

Vaziyet Planı

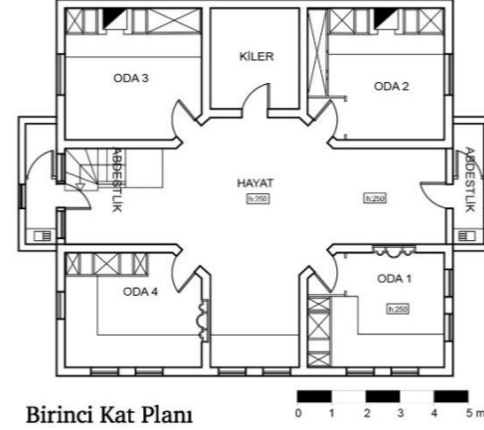
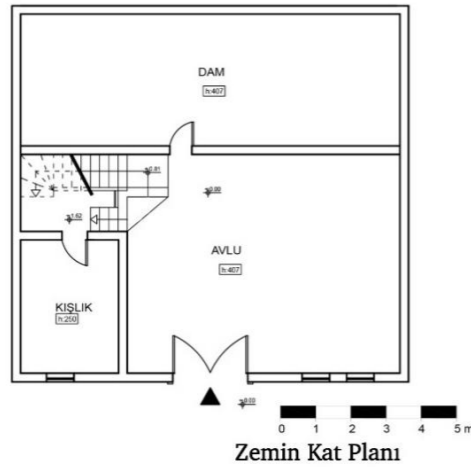

Abuşgil evi vaziyet planı

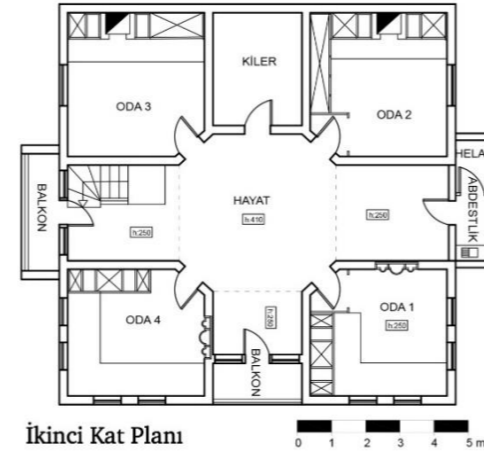
Açıklama

Köyün girişine yakın bir konumda bulunan yapının güneyinde köyün okulu bulunmaktadır. Yapı arsanın kuzey sınırına yerleştirilmiştir.

Plan Özellikleri

Birinci Kat Planı

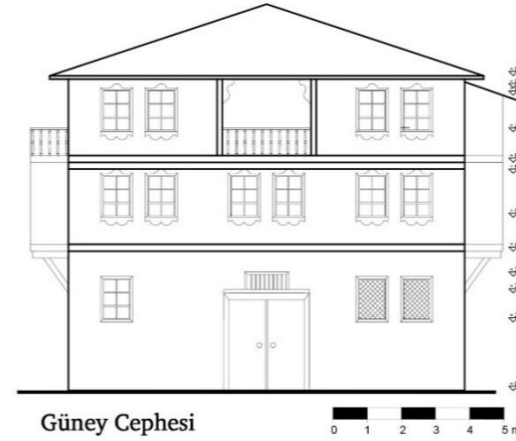
İkinci Kat Planı

Yapının zemin katı kerpiç yığma üst katlar ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olarak hımsı tekniği ile yapılmıştır. Zemin katta avlu ve dam ile birlikte bir de kışık oda mevcuttur. İç sofalı plan tipinin görüldüğü yapının birinci katında hayatın etrafında 4 adet oda bulunmaktadır. Odaların arasındaki eyvanlar kiler, merdiven aralığı ve abdesthane aralığı olarak kullanılmıştır. İkinci katta plan olarak birinci katın benzeridir. Yalnız burada ön cepheye bakan eyvana gömme balkon ilave edilmiştir. Odalara giriş selamlık denilen ahşap paravanlar ile kontrollü bir şekilde sağlanmaktadır.

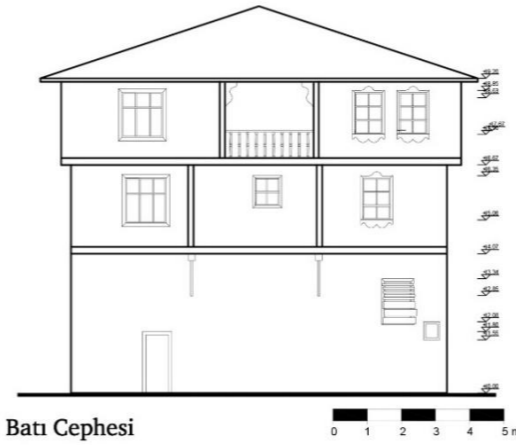
Mahremiyete verilen önemi gösteren selamlıklar aynı zamanda ahşap süsleme örneklerinin görüldüğü yüzeylerdir. Selamlıktan odaya geçilir, her odada ocak bulunmaktadır. Ocak bulunduğu duvarın tam ortasına yerleştirmiştir ve iki yanına dolaplar yapılmıştır. Dolaplar yüklük ve depolama alanları olarak kullanılmaktadır.

Aynı zamanda bu dolaplardan biri gusülhane olarak da işlevlendirilmiştir. Dolaplar ile ocaklık arasında ahşap niş şeklinde raflar yapılmıştır. Yörede *terece* olarak adlandırılan bu rafların yüzeylerinde ki süslemeler de dikkat çekicidir.

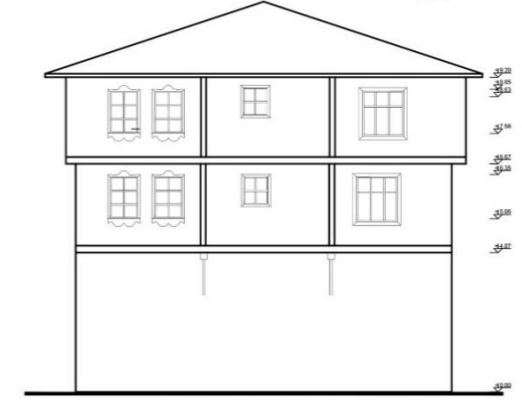
Cephe Özellikleri

Güney Cephesi

Batı Cephesi

Doğu Cephesi

3 katlı olarak inşa edilen yapının dışı sıvalı ve yer yer dökülmekle beraber beyaz boyalı olduğu görülmektedir. Zemin katta ahşap giriş kapısı dışında 4 adet pencere bulunmaktadır. Birinci kattın güney cephesinde simetrik düzende konumlandırılmış 6 adet dikdörtgen şeklinde, ahşap pencere mevcuttur. Doğu ve batı cephesinde 1'e 2 oranından farklı olarak sonradan yapıldığı farkedilen pencereler dikkat çekmektedir. Cephenin en önemli elemanı balkondur. Ahşap korkuluklu ve gömme olarak yapılan balkonlar manzaraya karşı konumlandırılmıştır. Yapı çadır tipi çatı ile örtülüdür ve Marsilya kiremiti kaplıdır.

Abuşgil evi genel görünümü

Şekil 4.2 Katalog No: 1.a Abuşgil Evi

ADI: ABUŞGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 174 Ada, Parsel No:1

KATALOG NO : 01.b

Kapılar

Her odanın tek kapısı vardır ve bu kapı "hayat"a açılır. Kapılar odanın bir köşesinde konumlanmıştır ve düz atkıdır. Abuşgil evinde Kapılarda düz tahtalar iki yatay ve bir dikey kuşakla bağlanarak, 4 panolu kapı oluşturulmuştur. Panolarda herhangi bir süsleme yoktur.

Hayata açılan odaların görünümü

Oda kapısı görünümü

Pencereler

Zemin katlarda pencere sayısı az ve boyutları küçüktür. Evlerin giriş katlarında genellikle kapının üzerinde aydınlık vermesi için ahşap parmaklık mevcuttur. Nadir olanların da ise yüksekte küçük pencere açıklığı olduğu görülmüştür. Tepe pencereleri yoktur. Pencerelerin sürme pencere şeklinde ve ahşap söveli olarak yapıldığı görülmüştür.

Güney cephesi pencere dizilimi

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Bu dolaplara "bucak" adı verilir. Dolaplarla oluşturulan ahşap yüzey, alt ve üst kısımlarında sabit şekilde, insan boyuna kadar olan, ortalarında da hareketli parçalar yani dolap kapaklarıyla oluşturulmuştur. Ocak ile aynı derinlikte dirler. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğeri ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır.

Ocağın iki yanında yörede terece denilen iki ya da üç sıra niş şeklinde raflar yer almaktadır. Terecelerin bezemelerinde yontma tekniği ile oluşturulan süslemeler bulunmaktadır. Bazı evlerin başodalarında selamlık denilen ahşap paravanların da çeşitli formlarla süslediği görülmektedir.

Ocak, iki yanında bulunan terece ile dolaplar ve önünde sedir

Terece ve dolaplar

Mutfak dolapları

Çiçeklik

Kese köy evinde çiçeklikler üç katlı büyük evlerde görülmektedir. Başodalarda bulunan çiçeklikler odanın giriş duvarına niş şeklinde gömülü olarak yapılmıştır. İç bükey planlı olup, konsol şeklinde duvar yüzeyinden dışarı taşmaktadır. Ortaları mihrap şeklinde olup, iki yanında 3'er adet oyma raflar bulunmaktadır.

Çiçeklik

Çiçeklik

Şekil 4.3 Katalog No: 1.b Abuşgil Evi

ADI: ABUŞGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 174 Ada, Parsel No:1

KATALOG NO : 01.c

Tavanlar

Tavanlar genellikle ahşap kirişleme üzeri ahşap kaplama yoluyla oluşturulmuştur. Kirişlerin kaplamanın altında bırakıldığı bakkal tavan denen uygulamalar da görülmektedir. Sade pasalı tavanlar olduğu da yapıldığı görülmektedir. Daha detaylı ve süslü tavanlar esas katın hayat tavanında ve baş odaların tavanında kullanılmıştır. Üst kat hayatının tavanı tekne tavanın güzel bir örneğidir. Tamamen ahşap malzemenen yapılan tekne tavanın ortasında altıgen göbek bulunmaktadır. Göbeğin ortasında tavana asılmak istenen aydınlatma için metal halka bulunmaktadır.

Hayatta bulunan tekne tavan

Sade pasalı tavan örneği

Ahşap kirişler tavan kaplamasının altında

Merdivenler

Merdivenler ahşap malzemenen tek kolları olarak yapılmıştır. Merdiven girişinin kapı ile kapatıldığı görülmektedir. Böylece katlar arası ısı kaybı önlenmeye çalışılmıştır. Ahşap korkuluk ve merdiven başı detayları mevcuttur.

Merdiven görünüşü

Merdiven korkulukları

Ahşap İşçilik Detayları

Ahşap süslemeler dolap yüzeyleri, tavanlar, pencere söveleri, terece yüzeylerinde görülmektedir.

Terece detayı

Terece detayı

Terece detayı

Saçak altı ahşap detayı

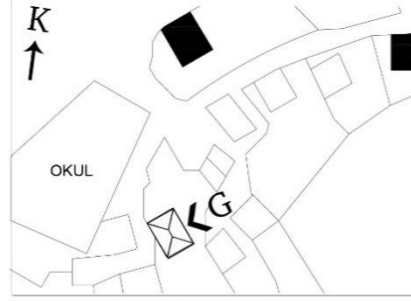
Şekil 4.4 Katalog No: 1.c Abuşgil Evi

ADI: BAHÇECİGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 171 Ada, Parsel No:3

KATALOG NO : 02

Vaziyet Planı

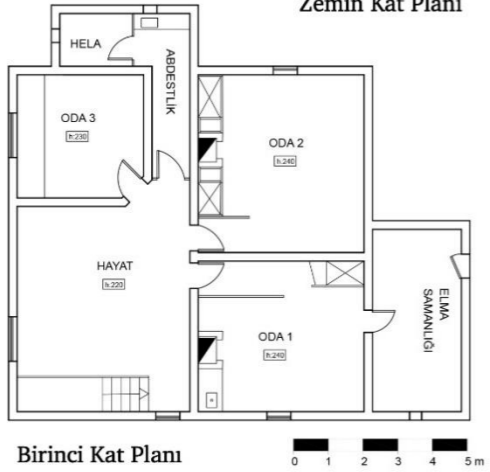
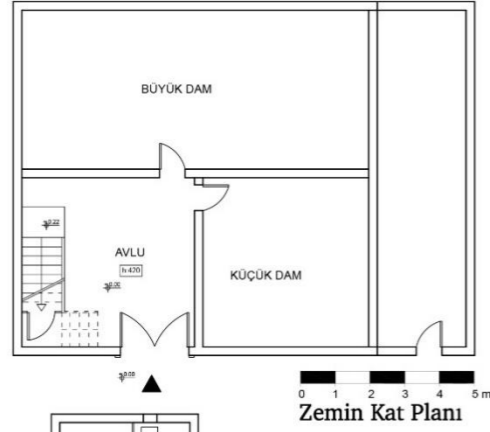

Bahçecigil evi vazyet planı

Açıklama

Köyün girişine yakın bir konumda bulunan yapının kuzey batısında köyün okulu bulunmaktadır. Yapı arsanın güney sınırına yerleştirilmiştir.

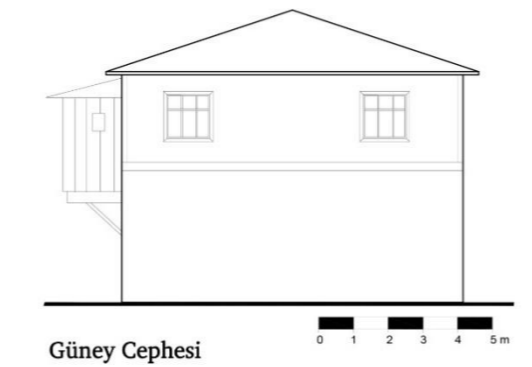
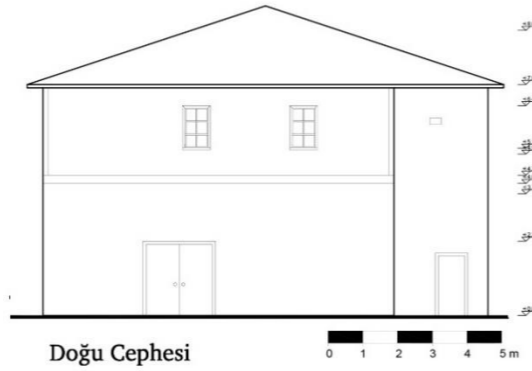
Plan Özellikleri

Yapının zemin katı kerpiç yığma üst kat ise ahşap iskelet arası kerpiç dolgulu olarak hımuş tekniği ile yapılmıştır. Zemin katta avlu ile birlikte küçük ve büyük dam bulunmaktadır. İç sofalı L plan tipinin görüldüğü yapının birinci katında hayatın etrafında 3 adet oda bulunmaktadır. Ön oda ile arka odaların arasındaki eyvan abdesthane aralığı olarak kullanılmıştır.

Her odada ocak ve dolaplar bulunmaktadır. Arka odalardan biri mutfak işleri için kullanılmaktadır. Bu odadaki dolaplar mutfak eşyalarını depolama için tasarlanmıştır. Diğer odalarda ise dolaplar yüklük ve gusülhane alanları olarak kullanılmaktadır.

Cephe Özellikleri

2 katlı olarak inşa edilen yapının dışı sıvalı ve beyaz boyalı olduğu görülmektedir. Zemin katta çift kanatlı ahşap giriş kapısı bulunmaktadır. Kullanıcılardan öğrenilen bilgiye göre yaklaşık 100 yıllık olan yapının pencerelerinin çoğu değiştirilmiştir. Sadece giriş cephesine bakan pencereler özgün oranlarını korumaktadır. Yapı çadır tipi çatı ile örtülüdür ve Marsilya kiremiti kaplıdır.

Bahçecigil evinin genel görünümü

Kapılar

Kapılarda düz tahtalar üç yatay ve iki dikey kuşakla bağlanarak, 2 panolu kapı oluşturulmuştur. Panolarda herhangi bir süsleme yoktur. İç tarafta ise iki kuşak ile tahta parçaları birbirine sabitlenmiştir.

Oda kapısının dıştan (sol) ve içten (sağ) görünüşü

Kapı girişinden selamlığa bakış

Mutfak olarak kullanılan odanın selamlığı ve kaşıklık dolapları

Dolaplar

Dolaplar ocağın iki yanında bulunmakta ve bunlardan biri yüklük diğeri gusülhane dolabı olarak kullanılmaktadır. Mutfak olarak kullanılan arka odada ise dolaplar mutfak eşyalarını depolamak için kullanılmaktadır.

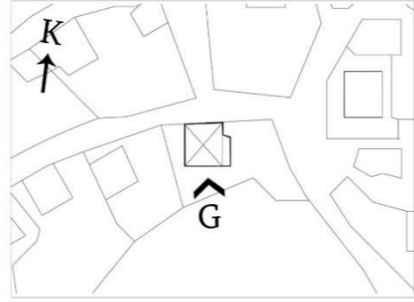
Şekil 4.5 Katalog No: 2 Bahçecigil Evi

ADI: ALANYALIGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 171 Ada, Parsel No:12

KATALOG NO : 03.a

Vaziyet Planı

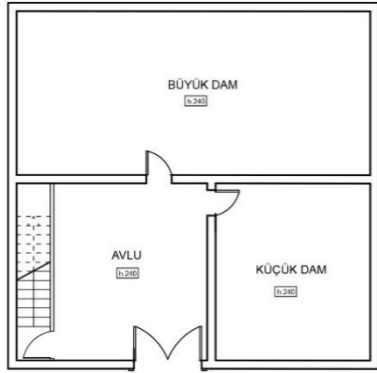

Alanyalıgil evi vaziye planı

Açıklama

Aşağı mahallede bulunan Alanyalıgil evi arsa parselinin kuzeyine yerleştirilmiştir. Evin ön ve giriş cephesi güneye bakmaktadır.

Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

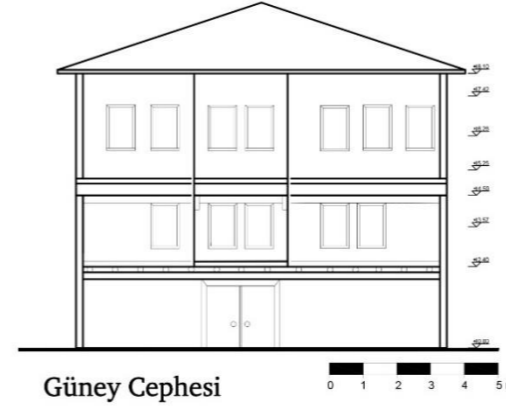
Birinci Kat Planı

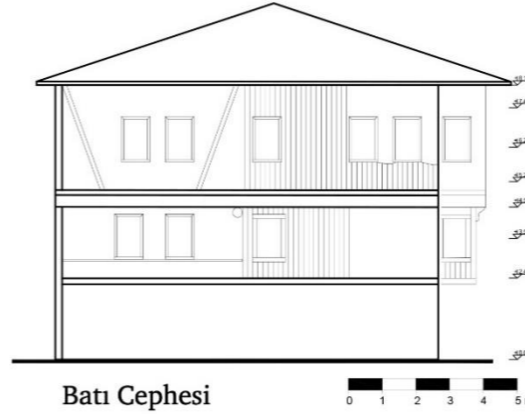
İkinci Kat Planı

Köy içinde "Alanyalıgil'in Konağı" olarak bilinen yapı, 3 katlı olarak inşa edilmiştir. Zemin katından yapıya çift kanatlı ahşap kapı ile avluya girilmektedir. Avludan küçük ve büyük dama ulaşabilmektedir. Ahşap merdiven ile birinci kat hayata çıkılırken, hayatın ön cephesinde çıkma yaptığı görülmektedir. Ön cephede hayatla birlikte bir oda bulunmaktadır. Bu odanın yanındaki açıklıktan abdesthane bölümüne ve kiler dolabına ulaşabilmektedir. Alanyalıgil evinde rastladığımız büyük ölçekli kiler dolabı örneği oldukça ilgi çekicidir. Bu katta ayrıca bir adet arka oda bulunmaktadır. İkinci katta ise hayat bir ön oda, iki arka oda, kiler ve abdesthane bölümleri mevcuttur. İkinci katın tavan yüksekliği orta bölümde 335 cm'e yükseltildiği ve bu bölümde tekne tavan uygulaması yapıldığı görülmüştür.

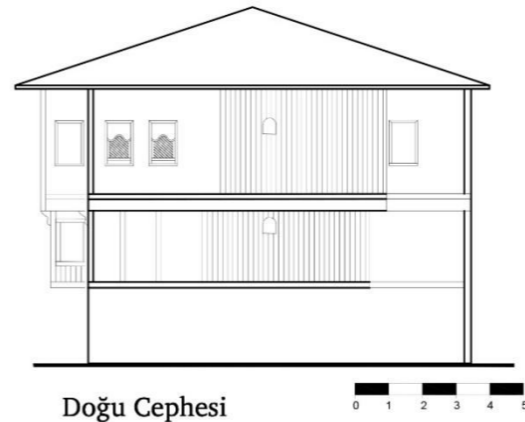
Cephe Özellikleri

Güney Cephesi

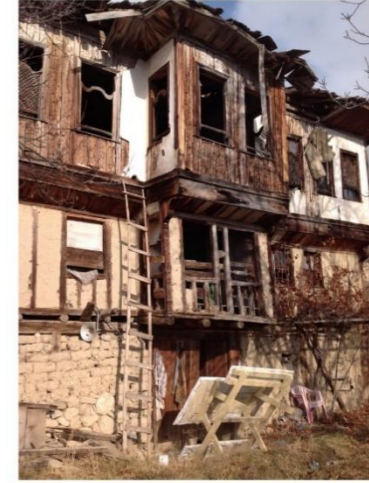

Batı Cephesi

Doğu Cephesi

Alanyalıgil evinin cephesi köyün en dikkat çekici yapılarından biridir. 3 katlı yapının zemin katı kerpiç yığma, birinci katı ahşap karkas arası kerpiç dolgu ve ikinci katı ahşap karkas arası ahşap dolgu olarak inşa edilmiştir. Her kat güney cephesinden çıkma yaparak genişletilmiştir. İkinci katın çıkması kavisli payandalar ile desteklenmiştir ve çıkma altı ahşap ile kaplanmıştır. Pencereler dikdörtgen formu ve ahşap çerçeveli olarak giyotin tekniği ile yapılmıştır.

Alanyalıgil evi güney cephesi

Şekil 4.6 Katalog No: 3.a Alanyalıgil Evi

ADI: ALANYALIGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 171 Ada, Parsel No:12

KATALOG NO : 03.b

Kapılar

Alanyalığil evinde en dikkat çekici özelliklerinden biri üst kat hayatına açılan her oda kapısının farklı bir üslupla yapılmış olmasıdır. Ön odaya ait kapı en gösterişli olanıdır ve künde kari tekniği ile yapıldığı görülmektedir. Diğer 4 kapı da birbirinden farklı tekniklerle yapılmıştır.

Alanyalığil evi ikinci kat hayatından odalara bakış

Çitakari teknikle yapılmış ön oda kapısı

Pencereler

Zemin katlarda pencere sayısı az ve boyutları küçüktür. Alanyalığil evinde ikinci kat pencerelerinin diğer katlardan farklı olarak muşabaklı yapıldığı görülmektedir. Dikdörtgen formdaki pencereleri kısmen kapatan muşabakların ise eğrisel formda yapıldığı görülmektedir.

Batı cephesi pencere detayı

Güney cephesi pencere dizilimi

Dolaplar

Alanyalığil evinde dolaplar ocağın yanında bulunurken, yüklük, depolama ve gusülhane işlevleri için kullanıldığı görülmektedir. Mutfak amacıyla kullanılan odalarda diğerlerinden farklı olarak kaşıklık vs. gibi mutfak eşyaları için özel raflar bulunmaktadır.

Mutfak dolapları ve kaşıklık

Ocak ve dolaplar

Gusülhane dolabı

Çiçeklik

Kese köy evinde çiçeklikler üç katlı büyük evlerde görülmektedir. Başodalarda bulunan çiçeklikler odanın giriş duvarına niş şeklinde gömülü olarak yapılmıştır. İç bükey planlı olup, konsol şeklinde duvar yüzeyinden dışarı taşmaktadırlar. Ortaları mihrap şeklinde olup, iki yanında 3'er adet oyma raflar bulunmaktadır.

Ön odada bulunan çiçeklik

Çiçeklik detayı

Şekil 4.7 Katalog No: 3.b Alanyalığil Evi

ADI: ALANYALIGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 171 Ada, Parsel No:12

KATALOG NO : 03.c

Tavanlar

Alanyalıgil evinin hayatındaki tekne tavanın ortasında on dörtgen bir göbek yapılmış olup içine ahşap oyma sonsuz çiçek deseni yapılmıştır. Göbeğin ortasında tavana asılmak istenen lamba için metal halka bulunmaktadır. Yine Alanyalıgil evinin başoda tavanında bir göbek uygulaması yapılmıştır. Bu tavan göbeği sekiz köşeli ve ortası sonsuz çiçek desenli olarak yapılmıştır. Hayatta bulunan tekne tavanın kenarlarında uçları birbirine geçmeli baklava desenli şişli süsleme yapıldığı görülmüştür.

Hayatta bulunan tekne tavan

Sekiz köşeli tavan göbeği

Ön oda tavanı ahşap şişlerle baklava deseni oluşturularak yapılmıştır

Merdivenler

Merdivenler ahşap malzemeden tek kollu olarak yapılmıştır. Merdiven girişinin kapı ile kapatıldığı görülmektedir. Böylece katlar arası ısı kaybı önlenmeye çalışılmıştır. Ahşap korkuluk ve merdiven başı detayları mevcuttur.

Merdiven görünüşü

Merdiven korkulukları

Ahşap İşçilik Detayları

Ahşap süslemeler dolap yüzeyleri, tavanlar, pencere söveleri, terece yüzeylerinde görülmektedir. Alanyalıgil evinde diğer evlerde görülmeyen kiler penceresi detayı dikkat çekmektedir. Bunun dışında ön oda selamlığı oldukça özenli süsleme detayları barındırmaktadır.

Ön oda selamlık görünüşü

Kaşıklık detayı

Kiler kapısı ve penceresi

Kiler pencere detayı

Çiçeklikte bulunan terece detayı

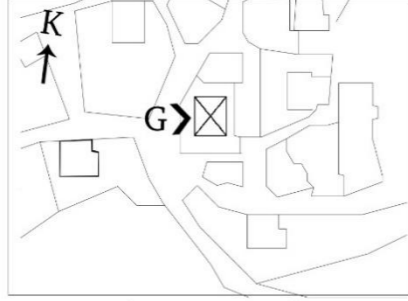
Şekil 4.8 Katalog No: 3.c Alanyalıgil Evi

ADI: NİYAZİGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 178 Ada, Parsel No:2

KATALOG NO : 04.a

Vaziyet Planı

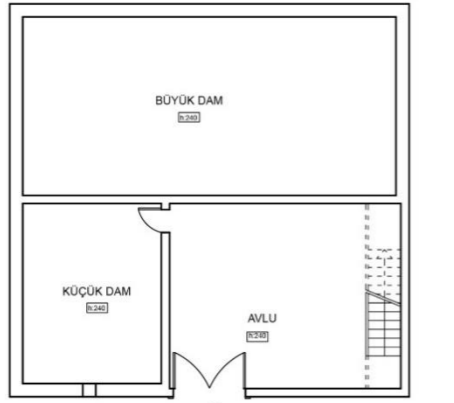

Niyazigil evi vaziyet planı

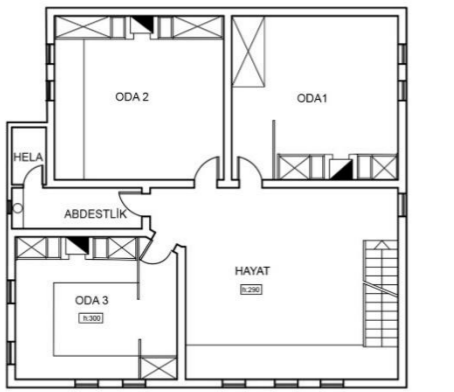
Açıklama

Aşağı mahallede bulunan Niyazigil evi arsa parselinin doğusuna yerleştirilmiştir. Evin giriş cephesi batıya bakmaktadır.

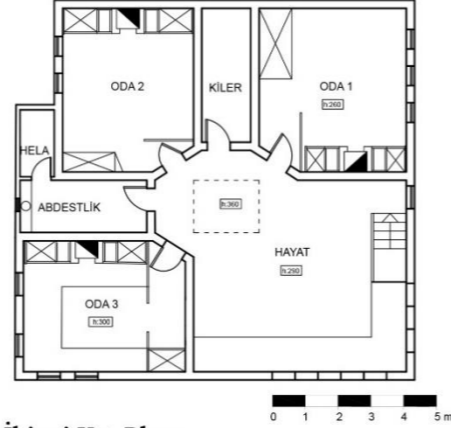
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

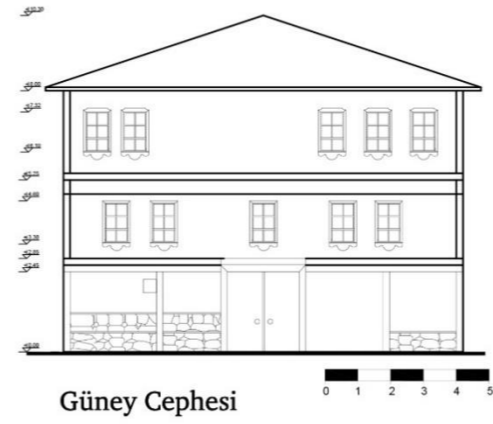
Birinci Kat Planı

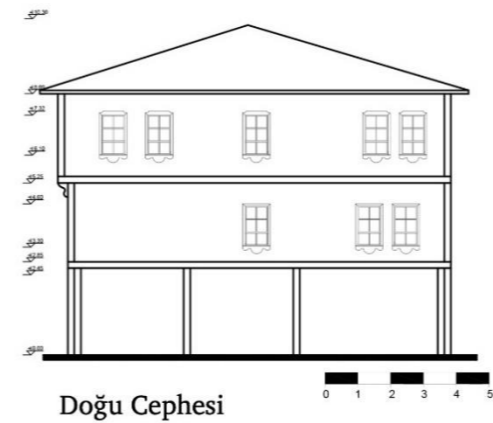
İkinci Kat Planı

Yapının bahçe duvarı bulunmamaktadır. Dış sofalı L plan tipindeki yapı 3 katlı olarak inşa edilmiştir. Zemin kat subasman seviyesine kadar moloz taş yığma üzeri kerpiç yığma olarak, üst katlar ahşap karkas arası ahşap dolgu olarak karma teknik ile yapılmıştır. Zemin kattan avluya, küçük ve büyük dama ulaşılmaktadır. Birinci katta dış cepheye bakan hayata çıkılmaktadır. Hayatın etrafı bir adet ön oda, iki adet arka oda ile L şeklinde çevrelenmiştir. Ön oda ile arka oda arasından abdestlik aralığı ile helaya ulaşılmaktadır. Ahşap merdiven ile çıkılan ikinci katta yine hayat ve üç oda bulunmakla birlikte, birinci kattan farklı olarak iki arka oda arasında kiler konumlandırılmıştır. Ev sahipleri kasabada (Ilgaz) esnaf olmasından dolayı maddi durumu iyi olan aile büyüklük ve süsleme özellikleri açısından yetkin bir yapı yaptırdığı görülmektedir. Yapının bu yaz yıkıldığını öğrenmek bizim için üzücü bir haber oldu. Sevindiğimiz taraf ise yapıyı fotoğraflarla belgelemiş olmak ve literatüre kazandırılmasını sağlamak oldu.

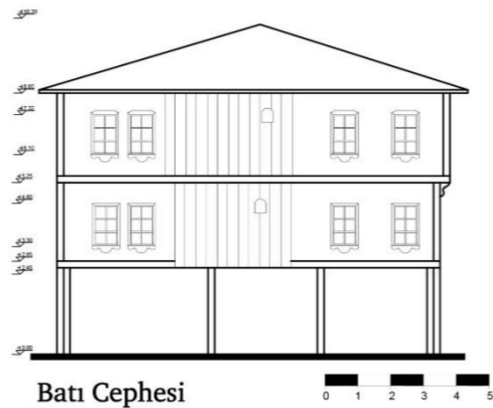
Cephe Özellikleri

Güney Cephesi

Doğu Cephesi

Batı Cephesi

Yapıya çift kanatlı ahşap kapı ile ulaşılmaktadır. Zemin katta subasman seviyesine kadar ahşap hatıllı yığma moloz taş yapıldığı görülmektedir. Taş yığmanın üstü yine ahşap hatıllarla desteklenerek yığma kerpiç ile örülmüştür. Ahşap kat silemeleri ile katlar birbirinden ayrılarak vurgulanmıştır. Birinci ve ikinci kat ahşap karkas arası ahşap dolgu şeklinde inşa edilirken cepheyi kaplayan sıvanın çoğunlukla döküldüğü tespit edilmiştir. Bununla birlikte birinci katın arka cephesinin de zemin kattaki kerpiç yığma duvar örgüsünün devam ettirilerek inşa edildiği görülmektedir. Zemin katta pencere açıklığı sadece küçük bir aralık olarak küçük damda bulunurken, üst katlarda dikdörtgen formda ahşap çerçevesi pencereler görülmektedir. Birinci kattaki pencerelerin sadece alt sövelerinde, ikinci kattaki sövelerin ise hem alt hem üst sövelerinde süsleme detayları kullanılmıştır. Yapının üst örtüsü çadır tipi çatıdır.

Niyazigil evi genel görünümü

Şekil 4.9 Katalog No: 4.a Niyazigil Evi

ADI: NİYAZİGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 178 Ada, Parsel No:2

KATALOG NO : 04.b

Kapılar

Kapılar ahşaptan yapılmıştır ve giriş kapısı çift kanatlı, oda kapıları tek kanatlıdır. Niyazigil evinde oda kapılarının sökölüp götürüldüğünü tespit edilmiştir. Özellikle üst kattaki hayata açılan oda kapılarının nitelikli olduğu tahmin edilmektedir. Bu kapıların üst pervazları eğrisel formlu ahşap ile kaplanmıştır.

Hayata açılan odaların görünümü

Niyazigil evi giriş kapısı

Pencereler

Zemin katlarda pencere sayısı az ve boyutları küçüktür. Evlerin giriş katlarında genellikle kapının üzerinde aydınlık vermesi için ahşap parmaklık mevcuttur. Nadir olanların da ise yüksekte küçük pencere açıklığı olduğu görülmüştür. Tepe pencereleri yoktur. Pencerelerin sürme pencere şeklinde ve ahşap söveli olarak yapıldığı görülmüştür.

Batı cephesi pencere dizilimi

Muşabaklı pencereler

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğeri ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır.

Bacası yıkılmış ocak ve dolaplar

Mutfak girişi ve dolapları

Odanın köşesine konumlandırılmış gusülhane dolabı

Çiçeklik

Kese köy evinde çiçeklikler üç katlı büyük evlerde görülmektedir. Başodalarda bulunan çiçeklikler odanın giriş duvarına niş şeklinde gömülü olarak yapılmıştır. İç bükey planlı olup, konsol şeklinde duvar yüzeyinden dışarı taşmaktadırlar. Ortaları mihrap şeklinde olup, iki yanında 3'er adet oyma raflar bulunmaktadır.

Çiçeklik

Şekil 4.10 Katalog No: 4.b Niyazigil Evi

ADI: NİYAZİGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 178 Ada, Parsel No:2

KATALOG NO : 04.c

Tavanlar

Niyazigil evinde düz pasalı tavan uygulamalarıyla birlikte, üst katın hayatında ve ön odada tekne tavan uygulaması yapıldığı görülmektedir. Fotoğraf ile belgeleme yapıldığı esnada hayatın tavanı bakımsızlıktan göçmüştü.

Ön odada tekne tavan uygulaması

Ön odada tekne tavan uygulaması detayı

Ahşap İşçilik Detayları

Ahşap süslemeler dolap yüzeyleri, tavanlar, pencere söveleri, terece yüzeylerinde görülmektedir.

Ön odada ahşap selamlık süslemeleri

Hayata açılan oda kapılarının üst söve detayları

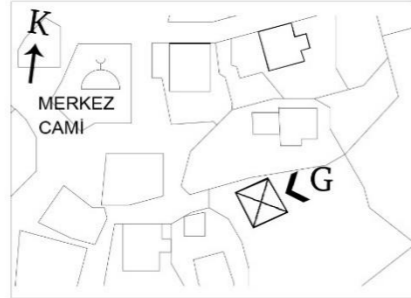
Şekil 4.11 Katalog No: 4.c Niyazigil Evi

ADI: KARAMUSTAFAGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 178 Ada, Parsel No:2

KATALOG NO: 05.a

Vaziyet Planı

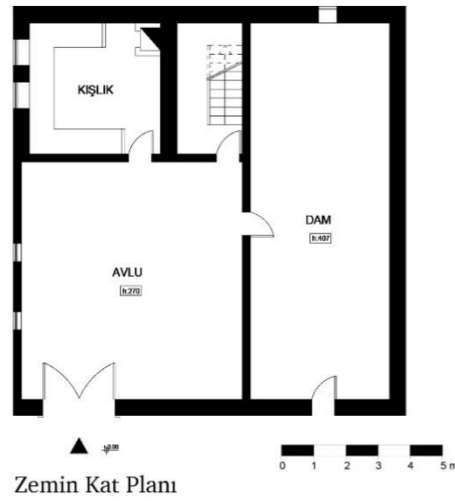

Karamustafagil evi vaziyet planı

Açıklama

Parselin kuzey-batı sınırına yerleştirilmiş olan konutun girişi kuzey-doğuya bakmaktadır. 18 Temmuz 2018 yılında ev sahiplerinden Şerafettin Amca ile yapılan mülakatta evin yapımına 1943'te başlandığı, inşa sürecinin bir yıl sürdüğü ve 1944 yılında tamamlandığı öğrenilmiştir.

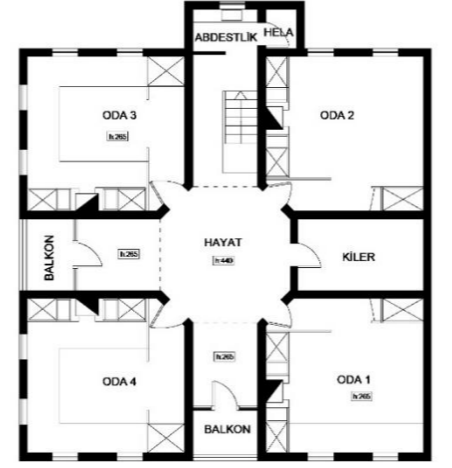
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

Birinci Kat Planı

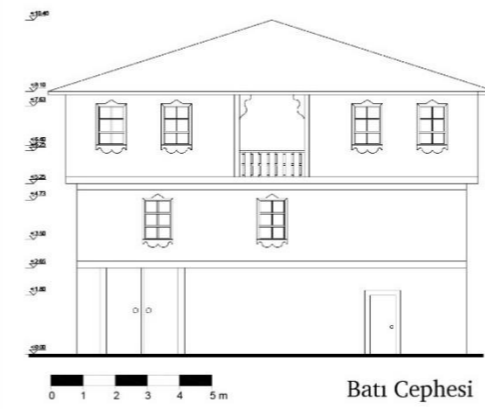

İkinci Kat Planı

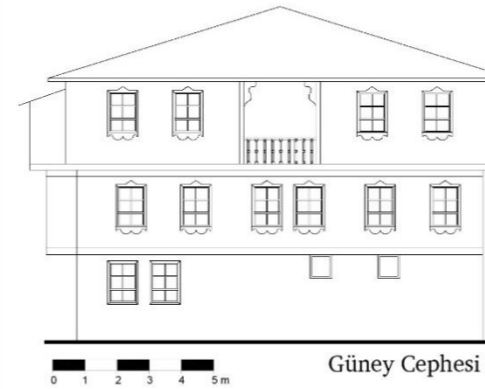
İç sofalı plan tipinde olan yapının zemin katından avluya girilmektedir. Kuzey-batı köşesinde kışlık oda bulunmaktadır. Doğu yönünde hayvan damı yapılmıştır. Damın tavan yüksekliği iki kat boyunca devam etmektedir. Birinci katta bulunan iki adet oda eyvan ile birbirinden ayrılmıştır. Eyvan iki adet pencere dışarıya açılmaktadır ve buradan etrafı seyretmek için önüne sedir yapılmıştır.

Ayrıca bu katta abdesthane bulunmaktadır. İkinci katta geniş bir hayat dört oda ile çevrilmiştir. Oda aralarındaki eyvanlar merdiven aralığı, balkon, kiler ve abdesthane aralığı olarak kullanılmaktadır.

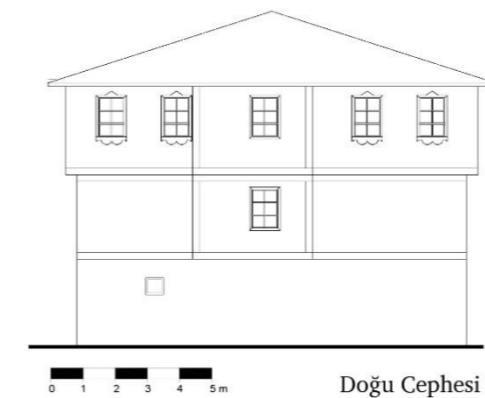
Cephe Özellikleri

Batı Cephesi

Güney Cephesi

Doğu Cephesi

Cephede dikdörtgen şeklinde ahşap çerçeveli pencereler kullanılmıştır. Pencerelerin üst söveleri ahşap üçgen alınlıklı olarak alt söveleri ise barok süsleme detaylı olarak tasarlanmıştır. Ahşap kat silmeleri ve yanlamalar ile cephede hareketlilik sağlanmıştır. Cephede en dikkat çekici eleman gömme balkondur. Cephe kerpiç sıvalı ve beyaz boyalıdır.

Evleri marangozlar yapmakta idi. Karamustafagil evini yapan marangozlar komşu köy olan Baslama Köyü'nden gelmişlerdi. Ahşaplar Kese Köy, Dere Köy ve Bozan Köyünün ormanlarından temin edilmiş. Kerpiç toprakları evinin arkasından çıkarılan topraklardan yapılmış. Su basman taşlarını ise köyün içinden geçen Devrez çayından getirilmiş.

Karamustafagil evi genel görünümü, 2018

Şekil 4.12 Katalog No: 5.a Karamustafagil Evi

ADI: KARAMUSTAFAGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 178 Ada, Parsel No:2

KATALOG NO : 05.b

Kapılar

Kapılar ahşaptan yapılmıştır ve giriş kapısı çift kanatlı, oda kapıları tek kanatlıdır. Karamustafagil evindeki oda kapıları düz tahtalar iki yatay ve bir dikey kuşakla bağlanarak, 2 panolu kapı oluşturulmuştur. Panolarda herhangi bir süsleme yoktur.

Hayata açılan odaların görünümü

Zemin katta bulunan kışık odası kapısı

Pencereler

Zemin katlarda pencere sayısı az ve boyutları küçüktür. Üsta kat pencerelerinde tepe pencereleri yoktur. Pencerelerin sürme pencere şeklinde ve ahşap söveli olarak yapıldığı görülmüştür. Karamustafagil evinde pencerelerin üst sövesi üçgen detaylı, alt söveleri ise eğrisel formulu olarak yapılmıştır.

Doğu cephesi pencere dizilimi

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Ocak ile aynı derinliktedirler. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğeri ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır.

Ocak ile terece ve dolaplar

Mutfak dolapları ve kaşıklık

Ocak ile terece ve dolaplar

Çiçeklik

Kese köy evinde çiçeklikler üç katlı büyük evlerde görülmektedir. Başodalarda bulunan çiçeklikler odanın giriş duvarına niş şeklinde gömülü olarak yapılmıştır. İç bükey planlı olup, konsol şeklinde duvar yüzeyinden dışarı taşmaktadır. Ortaları mihrap şeklinde olup, iki yanında 2'şer adet oyma raflar bulunmaktadır.

Çiçeklik

Tavanlar

Tavanlar genellikle ahşap kirişleme üzeri ahşap kaplama yoluyla oluşturulmuştur. Kirişlerin kaplamanın altında bırakıldığı bakkal tavan denen uygulamalar da görülmektedir. Sade pasah tavanlar yapıldığı da görülmektedir. Daha detaylı ve süslü tavanlar esas katın hayat tavanında ve baş odaların tavanında kullanılmıştır. Üst kat hayatının tavanı tekne tavan tamamen ahşap malzemeden yapılmıştır.

Şekil 4.13 Katalog No: 5.b Karamustafagil Evi

ADI: KARAMUSTAFAGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 178 Ada, Parsel No:2

KATALOG NO: 05.c

Sade pasalı tavan

Ön oda tavanı

Bakkal tavan örneği

Merdivenler

Merdivenler ahşap malzemeden tek kollu olarak yapılmıştır. Merdiven girişinin kapı ile kapatıldığı görülmektedir. Böylece katlar arası ısı kaybı önlenmeye çalışılmıştır. Ahşap korkuluk ve merdiven başı detayları mevcuttur.

Merdiven görünüşü

Ahşap İşçilik Detayları

Ahşap süslemeler dolap yüzeyleri, tavanlar, pencere söveleri, terece yüzeylerinde görülmektedir.

Balkonun saçaklarla birleştiği noktadaki ahşap işçiliği dikkat çekmektedir.

Mutfak olarak kullanılan odanın selamlık girişi

Kaşıklık detayı

Terece süsleme detayı

Mutfak dolabındaki kaşıklık ve ay şeklindeki süsleme detayı

Ocak yanındaki 2 li terece rafları

Ahşap raf detayı

Şekil 4.14 Katalog No: 5.c Karamustafagil Evi

ADI: KARAMUSTAFAGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 178 Ada, Parsel No:2

KATALOG NO : 05.d

Ön odanın tavan görünümü

Arka odanın tavan görünümü

Merdivenler

Merdivenler ahşap malzemeden tek kollu olarak yapılmıştır. Merdiven girişinin alt katta kapı ile kapatıldığı görülmektedir. Böylece katlar arası ısı kaybı önlenmeye çalışılmıştır. Ahşap korkuluk ve merdiven başı detayları mevcuttur.

Merdiven görünüşü

Ahşap İşçilik Detayları

Ahşap süslemeler dolap yüzeyleri, tavanlar, pencere söveleri, terece yüzeylerinde görülmektedir.

Ön odanın selamlık girişi

Ön odanın dolapları

Ön odanın terece detayları

Terece detayları

ŞBalkon duvarı ile çatı birleşimindeki ahşap detay

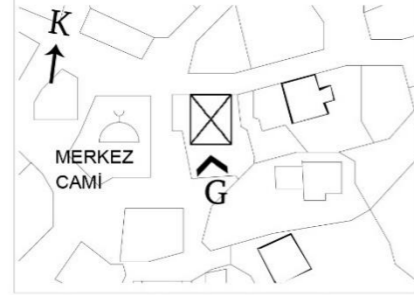
Şekil 4.15 Katalog No: 5.d Karamustafagil Evi

ADI: SERVETGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 192 Ada, Parsel No: 1

KATALOG NO : 06

Vaziyet Planı

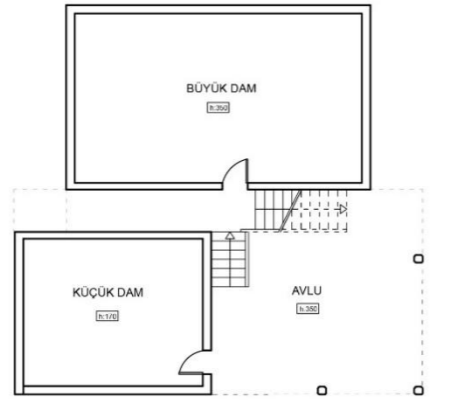

Servetgil evi vazyet planı

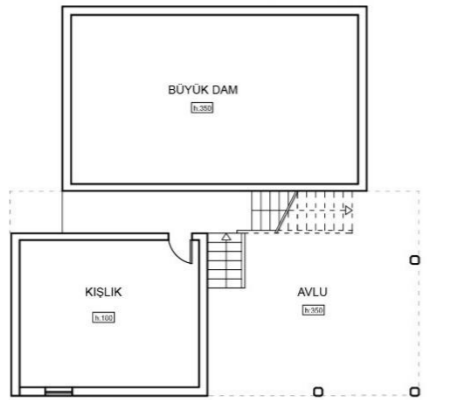
Açıklama

Köyün merkezinde Merkez camisinin yanında bulunan Servetgil evi, arsanın kuzey sınırına yerleştirilmiştir. Ön cephesi güney yönünde ilçe manzarasına bakmaktadır.

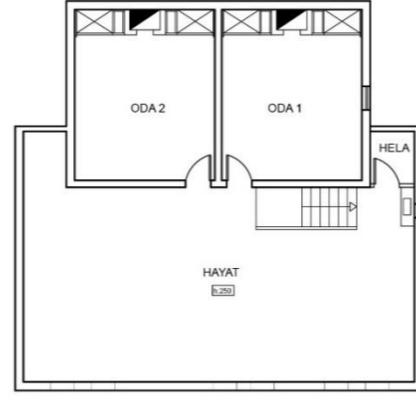
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

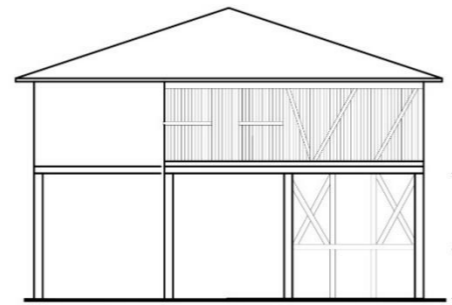
Ara Kat Planı

İkinci Kat Planı

Yapının bahçesine taş ve kerpiç yığma bahçe duvarındaki çift kanatlı ahşap bahçe kapısı ile girilmektedir. Bahçeye iki taraftan girilmektedir. Bahçe duvarlarının içinde bulunan yapının zemin katında güney tarafında küçük dam kuzey tarafında ise büyük dam bulunmaktadır. Zeminden 7 basamak ile ara kata çıkılmaktadır ve burdan kışlık odaya ulaşılmaktadır. Bu kattan tekrar bir merdiven ile üst kata çıkılmaktadır. Bu katta hayat ile iki arka oda ve abdesthane mevcuttur.

Cephe Özellikleri

Batı Cephesi

Güney Cephesi

Doğu Cephesi

Yapının zemin katında dam olarak kısımlar kerpiç yığma olarak yapılmıştır. Üst kat ise ahşap kolonlar yükseltılarak oluşturulmuştur. Cephenin en dikkat çekici özelliği üst katta kullanılan ahşap dikmelerdir. Üst katın taşıyıcı sistemi ahşap iskelet ile oluşturulmuştur. Yapının hayat olarak kullanılan kısmında ise ahşap iskelet arası yine ahşap kalaslar ile doldurulduğu görülmektedir. Arka cephelerde ise kerpiç dolgu yapıldığı görülmektedir. Bu da bize göstermektedir ki, yapının yüzü olan ön cepheye farklı bir önem atfedilmektedir. Yapının hayat pencereleri doğramasız olarak açık bir şekilde bırakılmıştır. Arka odalar ile kışlık odasında ise ahşap doğramalı ve camlı pencereler yapıldığı görülmektedir.

Servetgil evi genel görünümü

Kapılar

Yapının iki adet bahçe kapısı bulunmaktadır.

Doğu cephesi bahçe kapısı

Batı cephesi bahçe kapısı

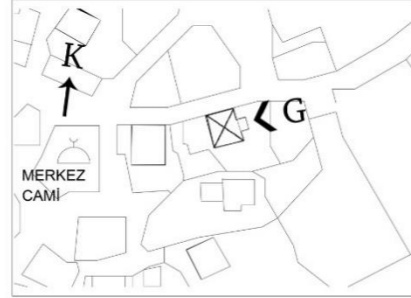
Şekil 4.16 Katalog No: 6 Servetgil Evi

ADI: YUNUSGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 191 Ada, Parsel No: 3

KATALOG NO : 07

Vaziyet Planı

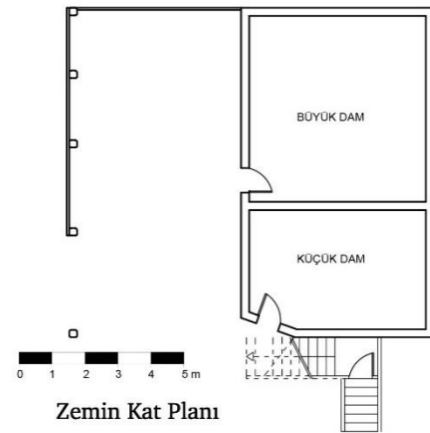

Yunusgil evi vazyet planı

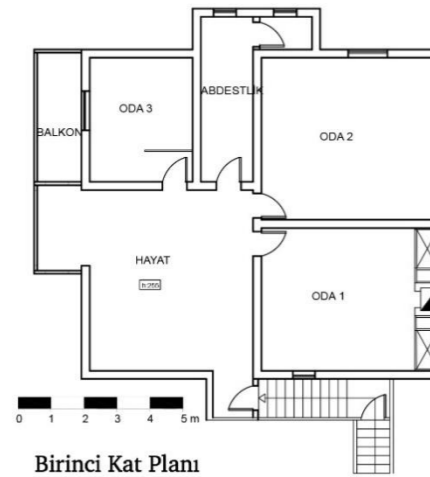
Açıklama

Köyün merkezinde bulunan camiye yakın bir konumda olan yapı arsının kuzey sınırına yerleştirilmiştir.

Plan Özellikleri

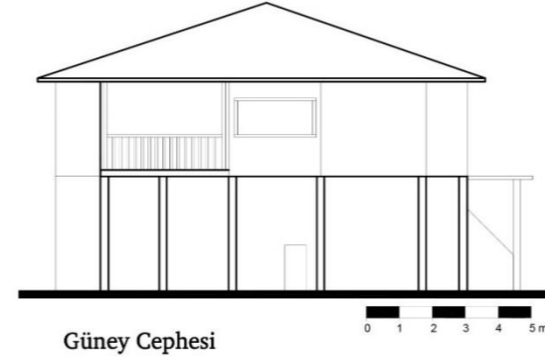
Zemin Kat Planı

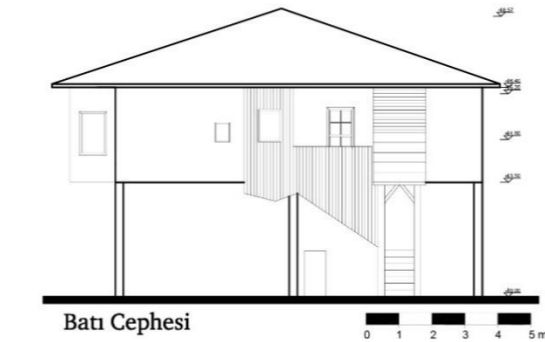
Birinci Kat Planı

Yapının zemin katı kerpiç yığma üst katlar ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olarak hıms tekniği ile yapılmıştır. Zemin katta küçük ve büyük dam ile bu birimlerin önünde yarı açık avlu bulunmaktadır. Üst katın ahşap kolonlar üzerinde yükseltilecek oluşturulduğu görülmektedir. Üst kata doğru ahşap merdivenler ile çıkılmaktadır. dış sofalı L tipi plan tipindeki yapının bu katında, hayat ve 3 oda bulunmaktadır. Hayat çıkma yaparak öne doğru genişletilmiştir. Ön odanın devamına da sonradan eklendiği anlaşılan bir balkon yapıldığı görülmektedir.

Cephe Özellikleri

Güney Cephesi

Batı Cephesi

Yapı zemin üzeri bir kat olarak inşa edilmiştir. Güney cephesinde ahşap kolonlar ile yarı açık bir avlu mekanı oluşturulduğu görülmektedir. Yapıda farklı biçimde pencerelere rastlanılmaktadır. 1'e 2 oranında olan özgün pencereler olduğu gibi 1'e 1,5 oranında yeni yapılan pencereler de görülmektedir. Yapının dış cephesi sıvalı ve beyaz boyalıdır. Çadır tipi çatı ile örtülüdür ve Marsilya kiremiti kaplıdır.

Yunusgil evi güney cephesi

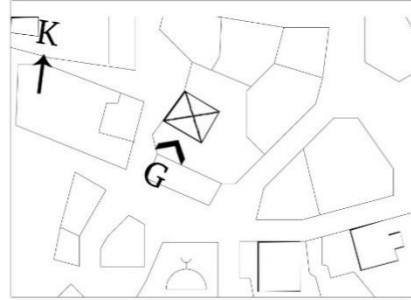
Şekil 4.17 Katalog No: 7 Yunusgil Evi

ADI: MEDİNEGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 198 Ada, Parsel No: 4

KATALOG NO : 08

Vaziyet Planı

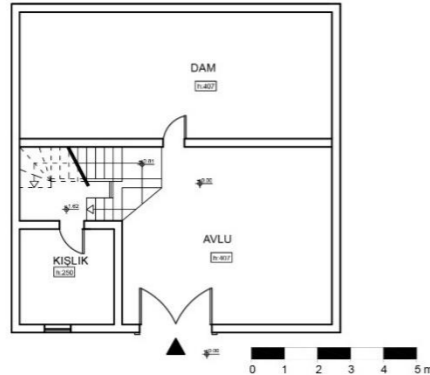

Medinegil evi vazyet planı

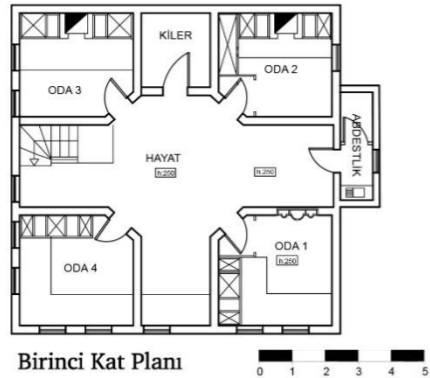
Açıklama

Köyün merkezinde bulunan caminin kuzeyinde bulunan Medinegil evi, parselin batı sınırına yerleştirilmiştir.

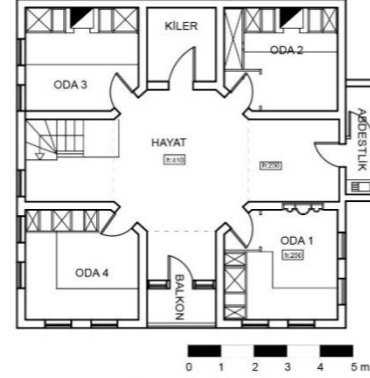
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

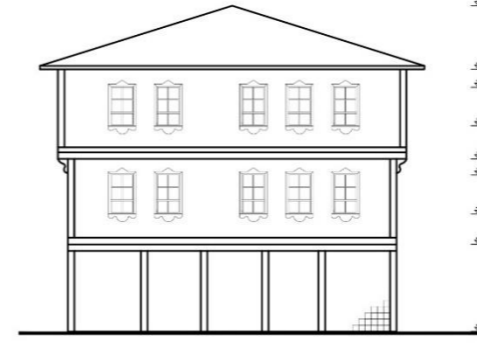
Birinci Kat Planı

Birinci Kat Planı

Yapının zemin katı kerpiç yığma üst katlar ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olarak hımiş tekniği ile yapılmıştır. Zemin katta avlu ve dam ile birlikte bir de kışlık oda mevcuttur. İç sofalı plan tipinin görüldüğü yapının birinci katında hayatın etrafında 4 adet oda bulunmaktadır. Odaların arasındaki eyvanlar kiler, merdiven aralığı ve abdesthane aralığı olarak kullanılmıştır. İkinci katta plan olarak birinci katın benzeridir. Yalnız burada ön cepheye bakan eyvana gömme balkon ilave edilmiştir. Odalara giriş selamlık denilen ahşap perdeler ile kontrollü bir şekilde sağlanmaktadır. Mahremiyete verilen önemi gösteren selamlıklar aynı zamanda ahşap süsleme örneklerinin görüldüğü yüzeylerdir. Selamlıktan odaya geçilir, her odada ocak bulunmaktadır. Ocak bulunduğu duvarın tam ortasına yerleştirilir ve iki yanına dolaplar yapılmıştır. Dolaplar yüklük ve depolama alanları olarak kullanılır.

Cephe Özellikleri

Batı Cephesi

Güney Cephesi

Doğu Cephesi

3 katlı olarak inşa edilen yapının dışı sıvasının yer yer döküldüğü görülmektedir. Zemin katta ahşap dikmeler arasında modern tuğla kiremit ile dolgu yapıldığı görülmektedir. Zemin katta ahşap giriş kapısı dışında bir adet pencere bulunmaktadır.

Birinci katın güney cephesinde 5 adet dikdörtgen şeklinde, ahşap pencere mevcuttur. Cephenin en önemli elemanı güney cephesinde bulunan balkondur. Ahşap korkuluklu ve gömme olarak yapılan balkon manzaraya karşı konumlandırılmıştır. Yapı çadır tipi çatı ile örtülüdür ve Marsilya kiremiti kaplıdır.

Medinegil evi batı cephesi

Medinegil evi pencere detayı

Medinegil evi balkon detayı

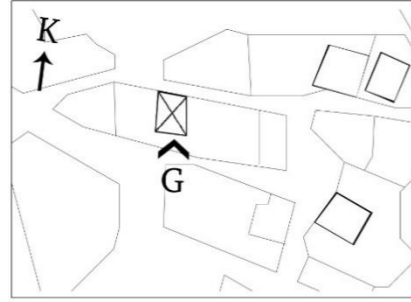
Şekil 4.18 Katalog No: 8 Medinegil Evi

ADI: HOTAMANGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 218 Ada, Parsel No: 3

KATALOG NO : 09

Vaziyet Planı

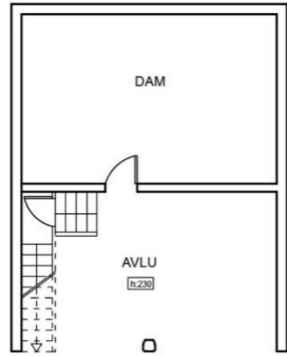

Hotamangil evi vaziye planı

Açıklama

Köyün orta noktasına yakın bir konumda bulunan Hotamangil evi, parselin kuzey-batı sınırına yerleştirilmiştir.

Plan Özellikleri

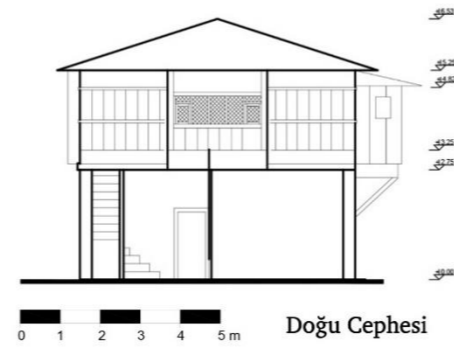
0 1 2 3 4 5 m Zemin Kat Planı

0 1 2 3 4 5 m Birinci Kat Planı

Yapının bahçesine taş ve kerpiç yığma bahçe duvarındaki çift kanatlı ahşap bahçe kapısı ile girilmektedir. Bahçe duvarlarının içinde bulunan yapının zemin katında kuzey tarafında dam bulunmaktadır. Zeminden ahşap merdiven ile üst kata çıkılmaktadır. Bu katta hayat ile iki arka oda ve abdesthane mevcuttur. Üst katta hayatın önünden geçen yola doğru çıkma yaptığı görülmektedir.

Cephe Özellikleri

2 katlı olarak inşa edilen yapının en dikkat çekici özelliği üst katta bulunan çıkmadır. Ahşap malzemeden yapılan çıkmanın üst bölümü açık olarak bırakılmıştır. Pencere kısımları ise beş adet muşabak denilen ahşap kafes ile kapatılmıştır. Muşabakların sağ ve sol köşelerinden küçük pencere açıldığı görülmektedir. Yine üst katta hayat mekanının etrafı ahşap levhalar dik kullanılmak sureti ile kaplanmıştır.

Hotamangil evi batı cephesi

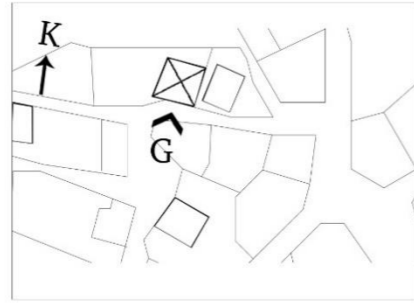
Şekil 4.19 Katalog No: 9 Hotamangil Evi

ADI: CENGİZGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 191 Ada, Parsel No: 3

KATALOG NO : 10.a

Vaziyet Planı

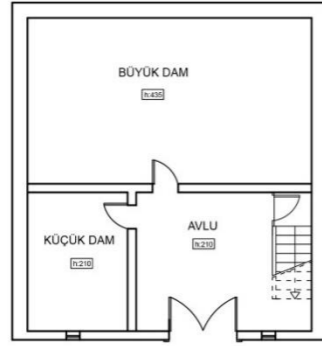

Cengizgil evi vaziyet planı

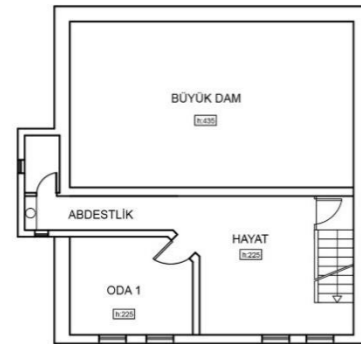
Açıklama

Köyün aşığı mahallesinde bulunan Cengizgil evi, arsanın güney sınırına yerleştirilmiştir. Ön cephesi güney yönünde ilçe manzarasına bakmaktadır.

Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

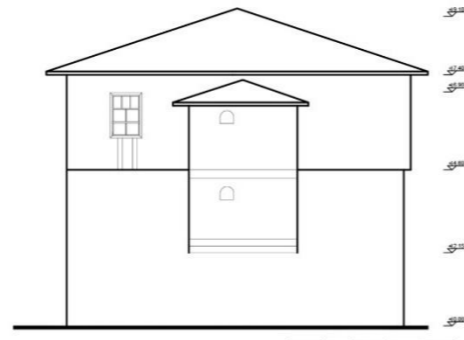
Birinci Kat Planı

İkinci Kat Planı

Yapının zemin katı kerpiç yığma olarak, üst katlar ise ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak inşa edilmiştir. Yapım sistemi cephe fotoğraflarından da rahatça okunabilmektedir. Zemin katta avlu, küçük ve büyük dam bulunmaktadır. İkinci katta ön cephede bir oda ve hayat, abdesthane ve arka cephede büyük damın devamı mevcuttur. İkinci katta ise hayat ile onu L şeklinde çevreleyen üç oda bulunmaktadır. Arka odaların arasında kiler bulunurken, ön oda ile arka oda arasından abdesthaneye geçiş verilmiştir. Zemin kat ile birinci katın doğu ve batı cephesinde kerpiç duvarlarla kalınlaştırılarak ısı yalıtımı ve mukavemetin artırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

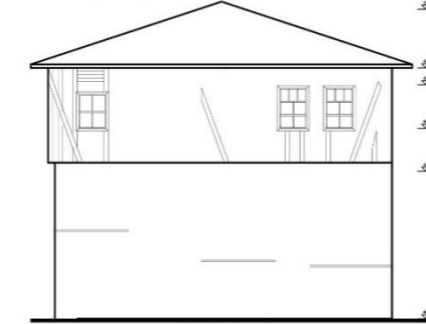
Cephe Özellikleri

Batı Cephesi

Güney Cephesi

Doğu Cephesi

Yapının zemin katında iki kanatlı ahşap kapı ve küçük pencere açıklıkları hariç herhangi bir hareket yoktur. Kapı oldukça basit ve süslemesiz, pencereler de olabildiğine küçük boyutlardadır. Birinci katta dikdörtgen formda ahşap çerçeveli ve ahşap kasalı, giyotin sistemi ile çalışan, süslemesiz basit söveli pencereler yapılmıştır.

Cengizgil evi genel görünümü

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Bu dolaplara "bucak" adı verilir. Dolaplarla oluşturulan ahşap yüzey, alt ve üst kısımlarında sabit şekilde, insan boyuna kadar olan, ortalarında da hareketli parçalar yani dolap kapaklarıyla oluşturulmuştur. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğeri ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır.

Mutfak dolabı

Şekil 4.20 Katalog No: 10.a Cengizgil Evi

ADI: CENGİZGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 191 Ada, Parsel No: 3

KATALOG NO : 10.b

Tavanlar

Tavanlar genellikle ahşap kirişleme üzeri ahşap kaplama yoluyla oluşturulmuştur. Kirişlerin kaplamanın altında bırakıldığı bakkal tavan denen uygulamalar da görülmektedir. Sade pasalı tavanlar olduğu da yapıldığı görülmektedir. Daha detaylı ve süslü tavanlar esas katın hayat tavanında ve baş odaların tavanında kullanılmıştır. Üst kat hayatının tavanı tekne tavanın güzel bir örneğidir. Tamamen ahşap malzemedен yapılan tekne tavanın ortasında altıgen göbek bulunmaktadır. Göbeğin ortasında tavana asılmak istenen aydınlatma için metal halka bulunmaktadır.

Odalardan birinin ters tavan tekniği ile yapılmış tavan detayı

Hayattan oda kapılarına bakış ve açık tavan

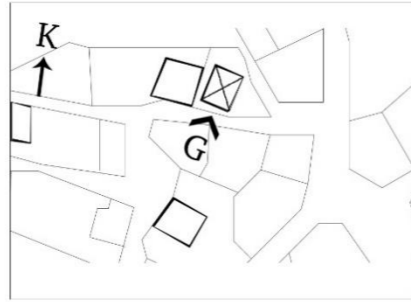
Şekil 4.21 Katalog No: 10.b Cengizgil Evi

ADI: YAYLACIGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Aşağı Mahalle, 219 Ada, Parsel No: 4

KATALOG NO : 11

Vaziyet Planı

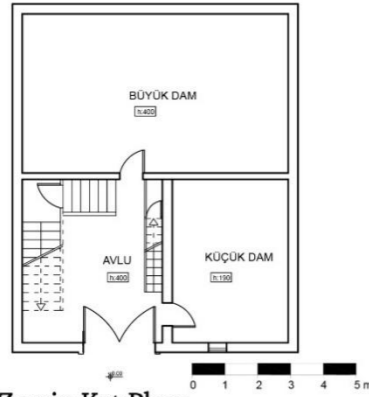

Yaylacıgil evi vaziyet planı

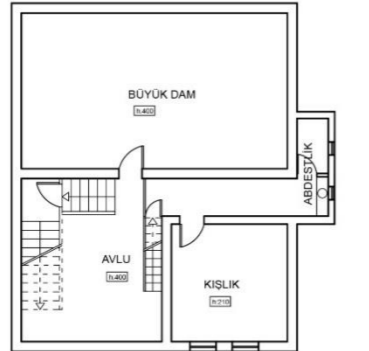
Açıklama

Köyün aşağı mahallesinde bulunan Yaylacıgil evi, arsanın güney sınırına yerleştirilmiştir. Ön cephesi güney yönünde ilçe manzarasına bakmaktadır.

Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

Ara Kat Planı

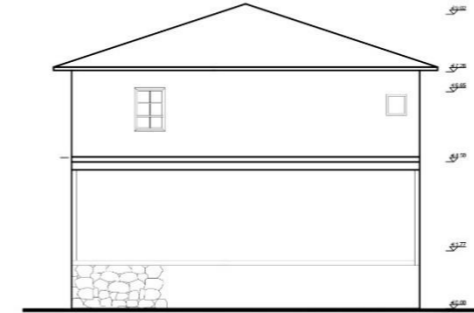
Birinci Kat Planı

Yapının zemin katı subasman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgu olarak hımiş tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkılan merdiven ile ara kattaki kışık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. L tipi sofa plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

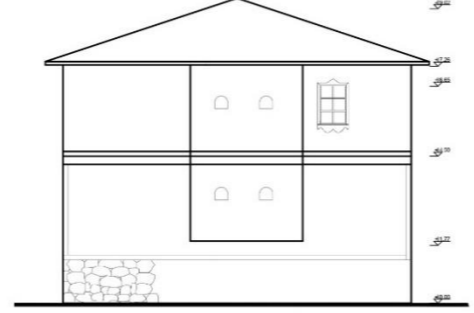
Cephe Özellikleri

Güney Cephesi

Batı Cephesi

Doğu Cephesi

Ahşap iki kanatlı giriş kapısı ve kapı üzerinde yapılan ahşap ızgaralar zemin kat cephesinde dikkat çekmektedir. Yığma taş duvarlar arasına ve karkas sisteme geçen kullanılan ahşap hatıllar da cepheyi hareketlendirmiştir. Küçük dama bakan cephede iki hatlı arasında boşluk bırakılarak dama ışık alındığı görülmektedir.

Yaylacıgil evi genel görünümü

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Bu dolaplara "bucak" adı verilir. Dolaplarla oluşturulan ahşap yüzey, alt ve üst kısımlarında sabit şekilde, insan boyuna kadar olan, ortalarında da hareketli parçalar yani dolap kapaklarıyla oluşturulmuştur. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yükük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğerisi ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır.

Mutfak dolapları

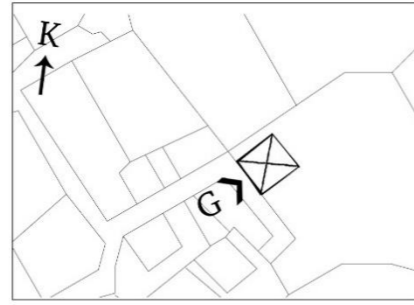
Şekil 4.22 Katalog No: 11 Yaylacıgil Evi

ADI: ŞİHGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Yukarı (Gökçe) Mahalle, 195 Ada, Parsel No: 21

KATALOG NO : 12.a

Vaziyet Planı

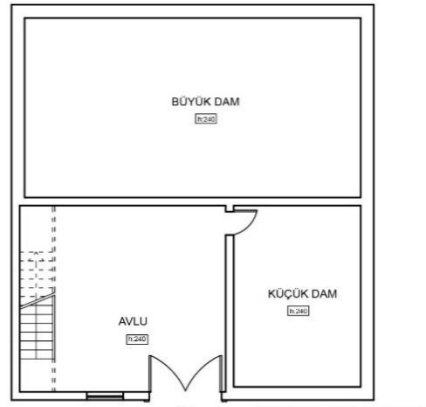

Şihgil evi vazyet planı

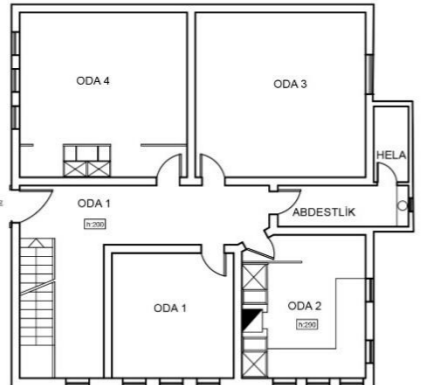
Açıklama

Köyün girişine yakın bir konumda bulunan yapının güneyinde köyün okulu bulunmaktadır. Yapı arsının kuzey sınırına yerleştirilmiştir.

Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

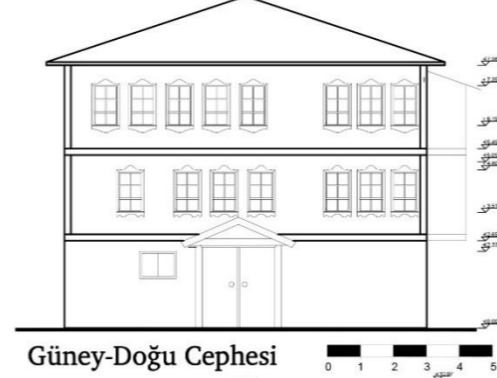
Birinci Kat Planı

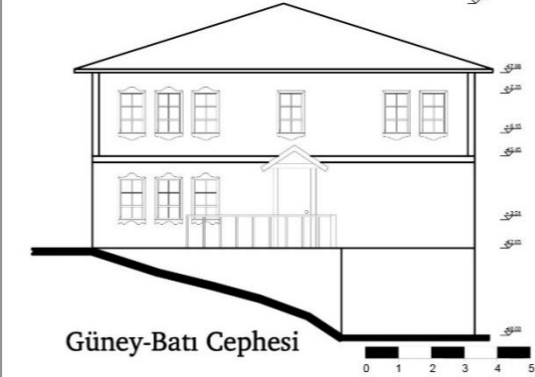
İkinci Kat Planı

Yapının şu an ki sahipleri burayı 1977 yılında satın almışlardır. Aldıktan sonra çeşitli tamiratlar yaptırmışlar ancak özgün durumunu bozmamaya özen göstermişlerdir. Yapının mevcut halinde iki farklı kottan girişi bulunmaktadır. +2.62 kotundaki giriş sonradan eklenmiştir. Zemin kattaki özgün girişinden avluya girilmektedir. Zemin katta avlu ile birlikte küçük ve büyük dam bulunmaktadır. Birinci katta ön cephede iki oda ve arka cephede iki oda bulunmaktadır. Ön ve arka odaların arasından abdesthaneye geçiş sağlanmıştır. Ön cephedeki ilk odanın yapıya sonradan eklendiğini düşünmekteyiz, yapı plan tipi olarak Alanyalğil evine benzemektedir ve yakın zamanlarda muhtemelen aynı usta tarafından yapılmıştır. Alanyalğil evinde de gördüğümüz gibi ilk odanın olduğu yerde hayat bulunmaktadır. İkinci katta ise oldukça geniş bir hayata çıkmaktadır. L tipi sofalı palan tipinde olan yapıda üç adet oda hayatı L şeklinde sarmaktadır. Odaların birbirlerinden koparılabilir olarak oluşturulan alanlar abdestlik aralığı ve kiler olarak kullanılmaktadır.

Cephe Özellikleri

Güney-Doğu Cephesi

Güney-Batı Cephesi

Kuzey-Doğu Cephesi

Cephe Özellikleri

Yapının zemin katında iki kanatlı ahşap kapısı yeni sahipleri tarafından yenilenerek üstüne üçgen alınlıklı saçak eklenmiştir. Ayrıca birinci kat kotundan yapıya yeni bir giriş eklenmiştir. Yapının pencereleri dikdörtgen formda ahşap çerçeveli ve çift kanatlıdır. Pencerelerin alt ve üst

sövelerinde süsleme detayları dikkat çekmektedir. Yapının cephesi sıvalı ve beyaz boyalıdır. Ahşap kat silmeleri ve yanlamalar cephede hareketlilik sağlamaktadır. Abdesthane bölümleri çıkma şeklinde yapılmıştır. Yapının üst örtüsü çadır tipi çatıdır ve marsilya tipi kiremit kaplıdır.

Şihgil evi genel görünümü

Kapılar

Şihgil evinde gördüğümüz oda kapı kanatları çam ağacından yapılmıştır ve yatay kuşaklarla üç adet yivli pano oluşturulmuştur. Kapıların üstüne barok dekorlarıyla üstlükler yapıldığı görülmüştür. Dörtgen biçiminde tabla ile bunun etrafını sararak çatki bölümünden oluşmuştur.

Hayata açılan oda kapıları

Şekil 4.23 Katalog No: 12.a Şihgil Evi

ADI: ŞİHGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Yukarı (Gökçe) Mahalle, 195 Ada, Parsel No: 21

KATALOG NO : 12.b

Pencereler

Zemin katlarda pencere sayısı az ve boyutları küçüktür. Tepe pencereleri yoktur. Üst kat pencereleri 1'e 2 oranında dikdörtgen formda ve ahşap kasalıdır. Pencerelerin iki kanalı olarak ve ahşap söveli yapıldığı görülmektedir. Alt sövelerde eğrisel formu, üst sövelerde ise dik açılı formlarla süslemeler yapıldığı görülmektedir.

Güney-batı cephesi pencere dizilimi

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Dolaplarla oluşturulan ahşap yüzey, alt ve üst kısımlarında sabit şekilde, insan boyuna kadar olan, ortalarında da hareketli parçalar yani dolap kapaklarıyla oluşturulmuştur. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğer ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının girişinin olduğu duvarda konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır.

İkinci kattaki bir odada Ocağın, tereceler ve dolaplar

Mutfak girişi ve dolapları

Birinci kattaki odalardan selamlık girişi ve dolapların görünümü

Odanın köşesine konumlandırılmış gusülhane dolabı(sol) ve iç görünümü(sağ)

Tavanlar

Tavanlar genellikle ahşap kirişleme üzeri ahşap kaplama yoluyla oluşturulmuştur. Kirişlerin kaplamanın altında bırakıldığı bakkal tavan denen uygulamalar da görülmektedir. Sade pasalı tavanlar olduğu da yapıldığı görülmektedir. Daha detaylı ve süslü tavanlar esas katın hayat tavanında ve baş odaların tavanında kullanılmıştır. Üst kat hayatının tavanı tekne tavanın güzel bir örneğidir. Tamamen ahşap malzemenin yapılan tekne tavanın ortasında altıgen göbek bulunmaktadır. Göbeğin ortasında tavana asılmak istenen aydınlatma için metal halka bulunmaktadır.

Şihgil evi hayat tavanının tekne tavan tekniği ile yapıldığı görülmektedir, 2018

Kullanıcı ile yapılan mülakat notları:

Yapı sahibi Şemsettin CENGİZ ile 16 Temmuz 2018'de yaptığımız mülakatta edindiğimiz bilgilere göre burayı 1977 yılında satın almışlar. Daha sonra burayı devlet yardımı ile restore etmek için başvuru yapmak istemişler ancak başvuruyu yaptıktan vazgeçmişler. Bu olayı şu şekilde aktardılar:

“Eski eser statüsünde olan evleri devlet restore ediyordu senden de para istemiyordu. Biz de acaba biz de bundan faydalanabilir miyiz diye dosya hazırlayıp, fotoğraflar çekip Kastamonu’da müze müdürüne gittik. Müdür dosyanın ilk fotoğrafına baktı kapattı, bu “eski eser” dedi. Nasıl olacak dedik. Müdür de eski eser statüsüne alırsanız ama ondan sonra çivi çakamazsınız dedi. Devlet bunu restore eder mi? On evden birini restore ediyor, şansınıza dedi. Kabul edilmezse ne tadilat yaptırabilirsiniz ne tamirat yaptırabilirsiniz dedi. Onda bir şansınız var. Vazgeçtik döndük geldik. Biz de baldırımımıza bıçağı çaldık kendimiz tadilat yapmaya başladık. Köyün içerisindeki konak tipindeki en bakımlı ev burasıdır.”

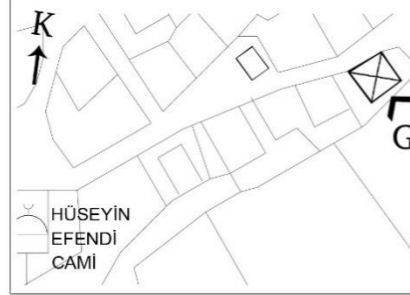
Şekil 4.24 Katalog No: 12.b Şihgil Evi

ADI: ONBİRGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Yukarı (Gökçe) Mahalle, 195 Ada, Parsel No: 10

KATALOG NO : 13

Vaziyet Planı

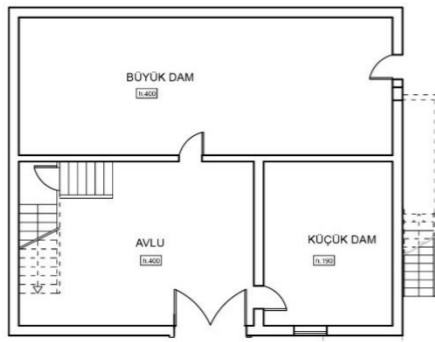

Onbirgil evi vazyet planı

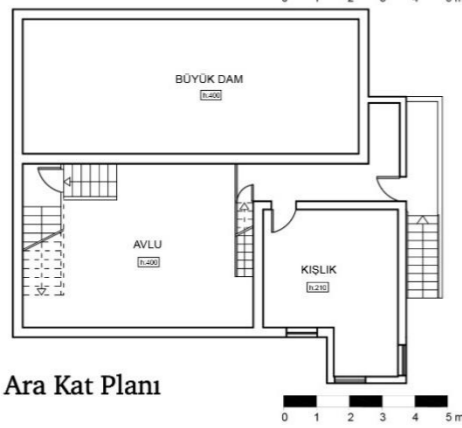
Açıklama

Köyün yukarı mahallesinde bulunan Hüseyin Efendi Camisi'nin doğusunda kalan Onbirgil evi parselin kuzey-batısına yerleştirilmiştir.

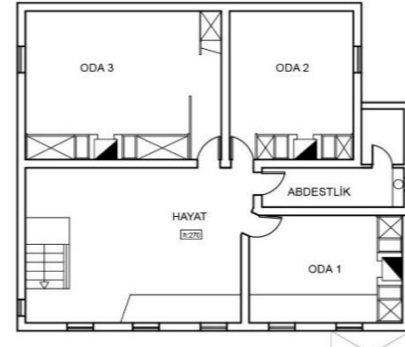
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

Ara Kat Planı

Birinci Kat Planı

Yapının zemin kerpiç yığma olarak inşa edilmiştir. Kerpiçlerin arasına konulan ahşap hatıllar ile duvarlar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgu olarak hımiş tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkılan merdiven ile ara kattaki kışık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. Yapının kuzey-doğu cephesine sonradan eklenen merdiven ile üst kata ikinci bir çıkış ilave edildiği görülmektedir. Dış sofalı L tipi sofalı plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

Cephe Özellikleri

Güney-Doğu Cephesi

Kuzey-Doğu Cephesi

Yapının zemin katında iki kanatlı ahşap kapısı ve üzerindeki ahşap korkuluklar dikkat çekmektedir. Cephede yer yer kalmış olan sıva bize göstermektedir ki yapının özgün hali sıvalı ve beyaz boyalı idi. Üst kat hayat mekanının cephedeki izdüşümünde ahşap iskelet arasının yine ahşap ile doldurulduğu dikkat çekmektedir. Yapının pencereleri dikdörtgen formda ahşap çerçelidir. Yapının güney-doğu cephesine sonradan eklenen bir yapı dikkat çekmektedir.

Onbirgil evi kuzey-doğu cephesi

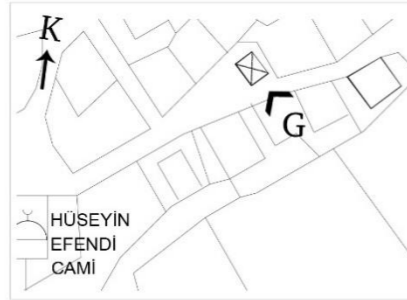
Şekil 4.25 Katalog No: 13 Onbirgil Evi

ADI: CAMADANGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Yukarı (Gökçe) Mahalle, 230 Ada, Parsel No: 1

KATALOG NO : 14

Vaziyet Planı

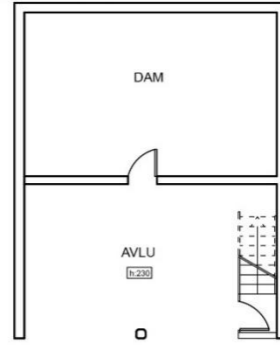

Camadangil evi vaziye planı

Açıklama

Köyün yukarı mahallesinde bulunan Hüseyin Efendi Camisi'nin doğusunda kalan Camadangil evi parselin kuzey-batısına yerleştirilmiştir.

Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

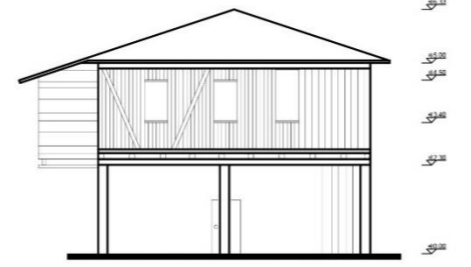
Birinci Kat Planı

Yapının zemin katında sadece dam bulunmaktadır. Damın ön kısmının yarı açık avlu mekanı olduğu görülmektedir. Zeminden ahşap kolonlarla yükseltilerek üst kat oluşturulmuştur. Bu katta hayat ile iki arka oda ve abdesthane mevcuttur. Bu yapısı ile dış sofalı plan tipine uymaktadır.

Cephe Özellikleri

Batı Cephesi

Güney Cephesi

Camadangil evi güney cephesi

Yapının zemin katında dam olarak kısımlar kerpiç yığma olarak yapılmıştır. Cephenin en dikkat çekici özelliği üst katta kullanılan ahşap dikmelerdir. Üst katın taşıyıcı sistemi ahşap iskelet ile oluşturulmuştur. Yapının hayat olarak kullanılan kısmının ise ahşap iskelet arası yine ahşap kalaslar ile doldurulduğu görülmektedir. Arka cephelerde ise kerpiç dolgu yapıldığı görülmektedir. Bu da bize göstermektedir ki, yapının yüzü olan ön cepheye farklı bir önem atfedilmektedir. Yapının hayat pencereleri doğramasız olarak açık bir şekilde bırakılmıştır. Arka odalar ile kışık odasında ise ahşap doğramalı ve camlı pencereler yapıldığı görülmektedir.

Camadangil evi batı cephesi

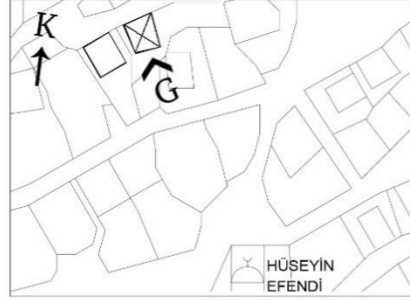
Şekil 4.26 Katalog No: 14 Camadangil Evi

ADI: HACILIGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Yukarı (Gökçe) Mahalle, 233 Ada, Parsel No: 2

KATALOG NO : 15

Vaziyet Planı

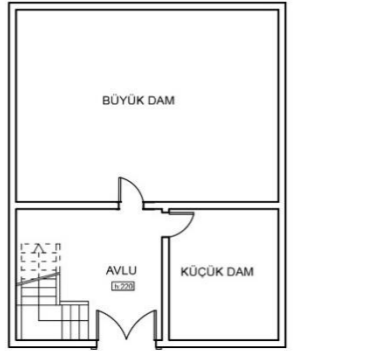

Hacılıgil evi vaziyet planı

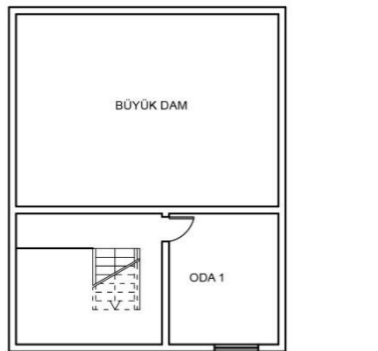
Açıklama

Köyün yukarı mahallesinde bulunan Hüseyin Efendi Camisi'nin batısında kalan Hacılıgil evi parselinin kuzey-batısına yerleştirilmiştir.

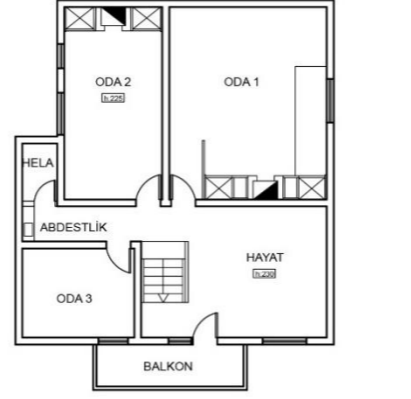
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

Ara Kat Planı

Birinci Kat Planı

Yapının zemin katında büyük ve küçük dam bulunmaktadır. Zemin katta bulunan avludan merdiven ile ara kata ulaşmaktadır. Bu katta bir adet ön oda bulunmaktadır. En üst katta ise dış sofla L plan tipinde hayat ile bir ön oda, iki arka oda ve abdesthane mevcuttur.

Cephe Özellikleri

Güney Cephesi

Yapının dış cephesi sıvalı ve beyaz boyalıdır. Ahşap kat silmeleri ile cephenin hareketlendirildiği görülmektedir. Yapının genel durumunun iyi olduğu ve çeşitli tamiratlardan geçirildiği anlaşılmaktadır. Günümüzde kullanılan dikdörtgen formda pencereler ile güney cephesine eklenen balkon bölümü sonradan yapılan eklemelerdir. Çift kanatlı ahşap giriş kapısı cephenin dikkat çekici özelliklerindedir. Çadır tipi çatı ile örtülmüş bulunan yapı, Marsilya kiremiti kaplıdır.

Hacılıgil evi güney cephesi

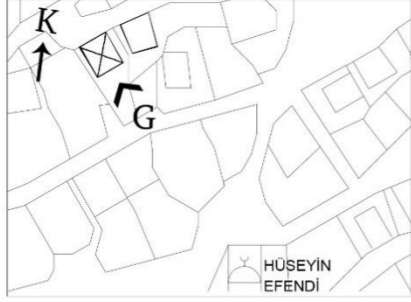
Şekil 4.27 Katalog No: 15 Hacılıgil Evi

ADI: EZBERCİĞİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Yukarı (Gökçe) Mahalle, 233 Ada, Parsel No: 1

KATALOG NO : 16

Vaziyet Planı

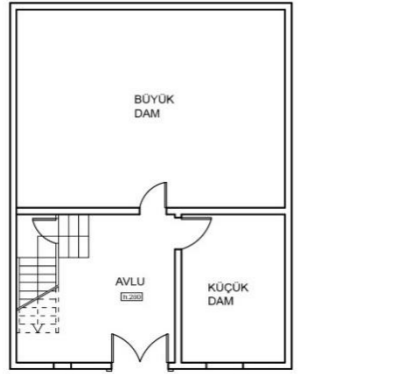

Ezbercigil evi vazyet planı

Açıklama

Köyün yukarı mahallesinde bulunan Hüseyin Efendi Camisi'nin batısında kalan Ezbercigil evi parselin kuzey-batısına yerleştirilmiştir.

Plan Özellikleri

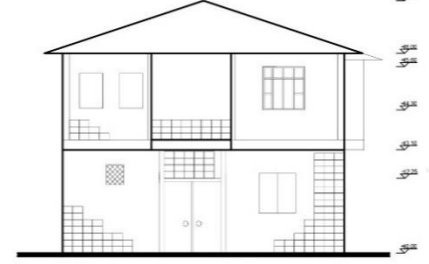
Zemin Kat Planı

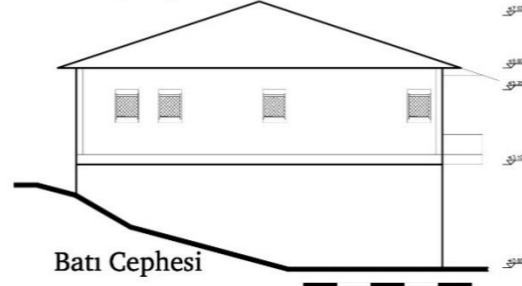
Birinci Kat Planı

Yapının zemin katında büyük ve küçük dam bulunmaktadır. Ahşap merdivenler ile üst katta bulunan hayata çıkılır. Hayatın ön cephe tarafında çıkma yapıldığı görülmektedir. Toplam 3 oda bulunan yapıda bir adet ön oda, iki adet arka oda hayatın etrafında L şeklinde yerleştirilmiştir. Bu plan özelliğiyle dış sofalı L plan tipine uyduğu görülmektedir. Ön oda ve arka oda arasındaki aralıktan abdesthane ve helaya geçiş verilmiştir. Çatı içerden açık bırakılmıştır. Yapının üst örtüsü çadır biçimli çatıdır.

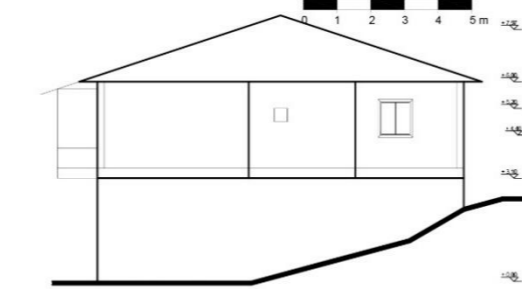
Cephe Özellikleri

Güney Cephesi

Batı Cephesi

Doğu Cephesi

Zemin katta çift kanatlı ahşap kapı ile iki adet pencere açıklığı mevcuttur. Pencere boyutları zemin katta küçükken üst katlarda daha büyük oranlarda olduğu görülmektedir. Yapının dış cephesi sıvalı ve beyaz boyalı olduğu görülmektedir ancak tadilat yapıldığı tespit edilen yapıda zemin katta ve üst katın ön cephesinde kerpiç dolguların yerine modern kırmızı tuğla kullanıldığı görülmektedir. Ahşap kat silmeleri ile cephenin hareketlendirildiği görülmektedir.

Ezbercigil evi güney cephesi

Kapılar

Ezbercigil evinde diğer evlerden farklı olarak yaşmaklı kapılar yapıldığı görülmüştür. Bir kapının 5 panolu olarak yapıldığı görülmüştür, dikey ve yatay dikdörtgen şeklindeki panolarda ayrıca oyma tekniği ile çapraz desenler oluşturulmuştur

Yaşmaklı oda kapıları

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğeri ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır. Ezbercigil evinde dikkat çeken detay ahşap duvar kaplamalarının eğrisel formlu şekilde süslenerek oluşturulmasıdır.

Ahşap duvar kaplama süslemeleri

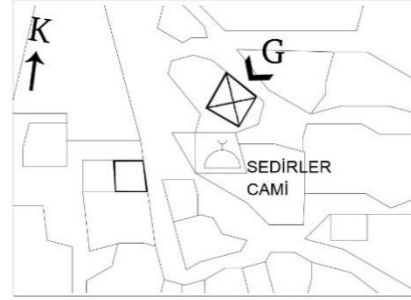
Şekil 4.28 Katalog No: 16 Ezbercigil Evi

ADI: ÇAKICIGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 215 Ada, Parsel No: 1

KATALOG NO : 17.a

Vaziyet Planı

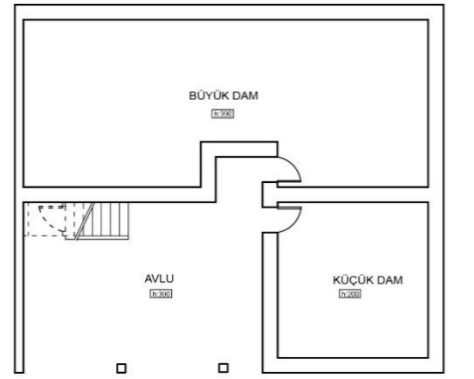

Çakıcıgil evi vazyet planı

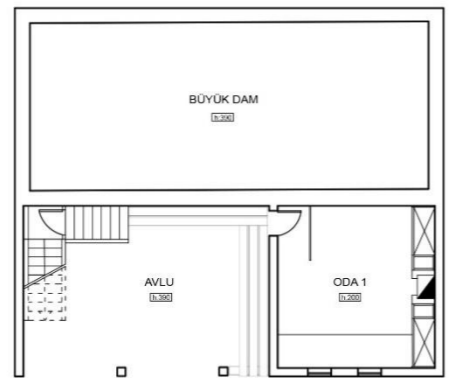
Açıklama

Köyün Sedirler Camisi'nin kuzeyinde kalan Çakıcıgil evi parselin kuzey-doğusuna yerleştirilmiştir.

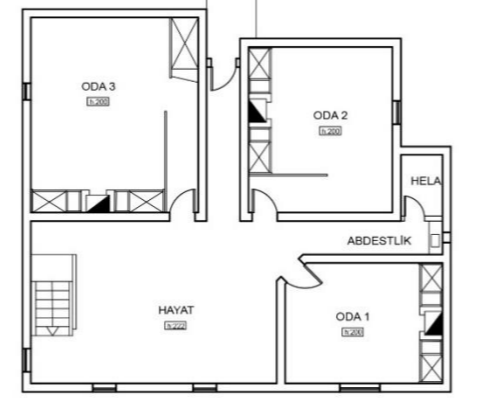
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

Ara Kat Planı

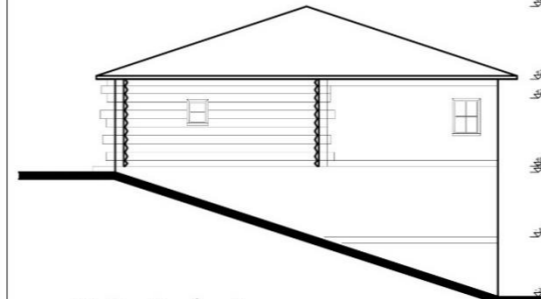
İkinci Kat Planı

Yapının zemin katı subasman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Ara kat kerpiç yığma olarak inşa edilmiştir. En üst katta ise üst kottan giriş bölümü ahşap yığma olarak, diğer bölümler ahşap karkas arası kerpiç dolgu olarak karma teknik ile inşa edildiği görülmektedir. Zemin kattan yarı açık avluya giriş sağlanmaktadır. Bu katta avlu ile birlikte büyük dam ve küçük dam bulunmaktadır. Avludan ahşap merdiven ile ara kattaki kışık odasına ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. Bu katta kottan faydalanılarak kuzey yönünden de yapıya ikinci bir giriş sağlanmaktadır. Dış sofalı L tipi plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

Cephe Özellikleri

Güney Cephesi

Doğu Cephesi

Batı Cephesi

Karma yapım sistemi ile inşa edilen yapının cephesinde de bu çeşitlilik görülmektedir. Zemin katta yığma taş duvar ile ahşap kolonlar üzerinde yükseltelen üst kat dikkat çekmektedir. Üst katta ise kuzeyde bulunan arka oda ahşaplar birbirine köşelerinden geçirilerek ahşap yığma tekniği ile inşa edildiği görülmektedir.

Bu odada oldukça küçük boyutlu bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Ön odanın penceresi ise diğer pencerelerden daha büyük oranlara sahiptir. Bunun dışındaki pencerelerin ise dikdörtgen formda 1'e 2 oranında ahşap kasalı ve sürmeli olduğu görülmektedir. Cephede ahşap kirişlerin dışarıya hafif çıkartılarak bırakılmıştır ve bu sayede yapım sistemi dışardan okunabilmektedir. Yapının dışının sıvalı olduğu ancak yer yer bu sıvanın döküldüğü tespit edilmiştir.

Çakıcıgil evi batı cephesi

Çakıcıgil evi güney cephesi

Şekil 4.29 Katalog No: 17.a Çakıcıgil Evi

ADI: ÇAKICIGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 215 Ada, Parsel No: 1

KATALOG NO : 17.b

Kapılar

Çakıcıgil evinde diğer evlerden farklı olarak yaşmaklı kapılar yapıldığı görülmüştür. Kapının yaşmağının yine ahşap malzemeden eğrisel formu olarak yapıldığı görülmektedir.

Çakıcıgil evi yaşmaklı oda kapısı

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğeri ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır. Ezbercigil evinde dikkat çeken detay ahşap duvar kaplamalarının eğrisel formu şekilde süslenerek oluşturulmasıdır. Kışlık odası dolapları bakımsızlıktan göçtüğü görülmektedir. Ancak terece süslemelerinin detaylarının güzelliğini korumaktadır.

Kışlık odası dolapları

Ahşap İşçilik Detayı

Çakıcıgil evi mevcut durumda oldukça bakımsız bir halde olmasına rağmen ahşap işçilik açısından zengin bir yapı olduğu görülmektedir. Ahşap süslemeler dışında ahşap yapım tekniği açısından da farklı örnekler göstermektedir. Örneğin yapının çatı iskeleti ortada birleştirilerek asılı halde bırakılmıştır. Yapının içinden görülebilen bu teknik oldukça ilgi çekicidir. Bir başka ahşap teknik detay ise yapının yığma şeklinde yapılan kısmıdır. Ahşap tomrukların bir tarafı üçgen kesitli diğer tarafı düz şekilde kesilerek elde edilen parçalar köşelerinden birbirlerine geçirilerek biraraya getirildiği görülmektedir.

Ahşap yığma sistemin içten görünüşü

Ahşap yığma sistemin geçme detayı

Askı biçimli çatı iskeleti

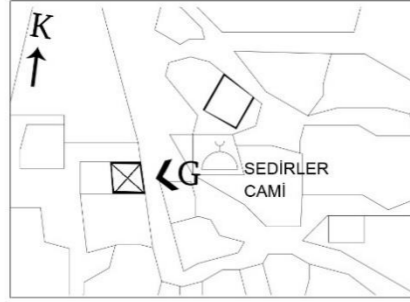
Şekil 4.30 Katalog No: 17.b Çakıcıgil Evi

ADI: HACIGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 213 Ada, Parsel No: 2

KATALOG NO : 18.a

Vaziyet Planı

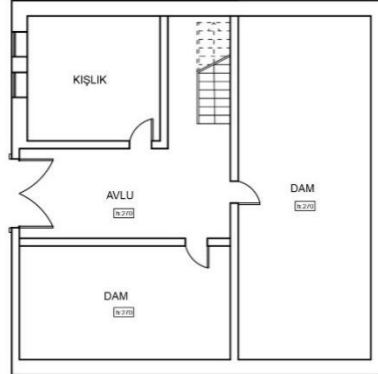

Hacigil evi vaziye planı

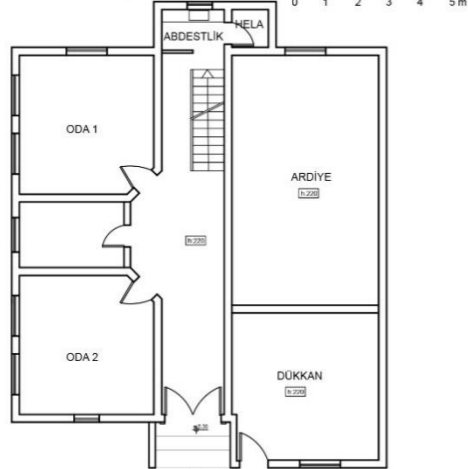
Açıklama

Köyün Sedirler Camisi'nin batısında kalan Hacigil evi parselin doğusuna yerleştirilmiştir.

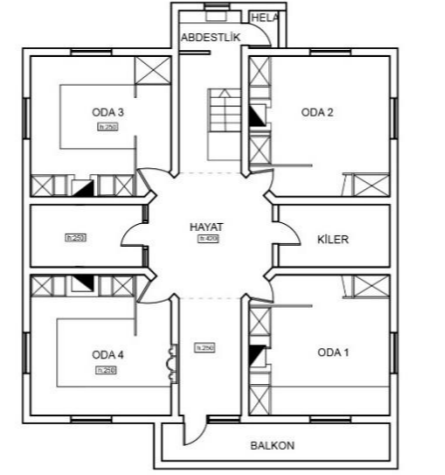
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

Birinci Kat Planı

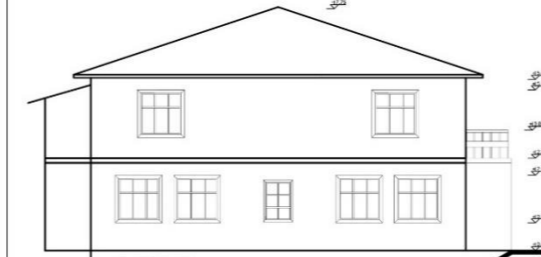
İkinci Kat Planı

3 katlı olarak inşa edilen yapının orta sofalı plan tipine sahip olduğu görülmektedir. İki farklı kottan girişi bulunan yapıya zemin katından ve birinci kattan ulaşabilmektedir. Zemin katında avlu, kışlık oda, büyük ve küçük dam bulunmaktadır. Birinci katta ise sokaktan ulaşılabilinen eskiden bakkal olarak kullanılan bir dükkan mahali, ardiye, iki oda ile bir abdesthane bulunmaktadır. Bu katta bulunan iki odanın arasındaki eyvan kapatılarak küçük bir mekan oluşturulmuştur. İkinci katta ise merkezde bulunan hayatın etrafı odalar ile çevrilmiştir. Odalar arasında kalan eyvanlar kiler, abdesthane aralığı, balkon aralığı ve küçük bir oda olarak kullanılmaktadır. Bu katta ayrıca doğu cephesine konumlandırılmış bir balkon bulunmaktadır.

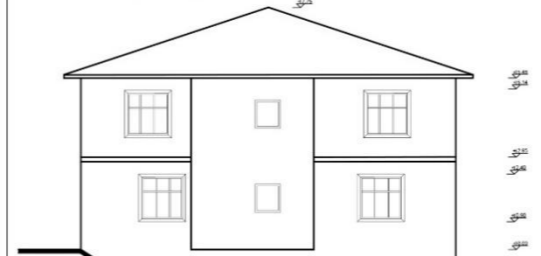
Cephe Özellikleri

Doğu Cephesi

Güney Cephesi

Batı Cephesi

3 katlı olarak inşa edilen yapı, kotlardan yararlanılarak iki farklı girişe sahiptir. Zemin kattan avlu ile kışlık bir oda ve damlara ulaşmaktadır. Burdan merdivenle birinci kata çıkılmaktadır. Birinci katın yol güzergahından da girişi bulunmaktadır. Yine bu katta dükkan olarak kullanılan mekanın ayrı bir giriş kapısına ve cameranlı bir vitrine sahip olduğu görülmektedir. En üst katta ise doğu cephesi yönünde balkon bulunmaktadır. Pencere boyutları Kareye yakın formda ve ahşap kasalıdır. Yapının dış cephesi sıvalı ve beyaz boyalıdır. Yapı çatı tipi çatı ile örtülüdür ve Marsilya tipi kiremit ile kaplıdır.

Hacigil evi doğu cephesi

Şekil 4.31 Katalog No: 18.a Hacigil Evi

ADI: HACIGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 213 Ada, Parsel No: 2

KATALOG NO : 18.b

Kapılar

Hacıgil evinde tek kanatlı ahşap oda kapıları görülmektedir. Yatay ve düşey kuşaklar biraraya getirilerek 5 panolu bir kapı oluşturulmuştur. Bu panolarda baklava dilimli desenler yapıldığı görülmektedir.

Hacıgil evi oda kapısı

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Bu dolaplara "bucak" adı verilir. Dolaplarla oluşturulan ahşap yüzey, alt ve üst kısımlarında sabit şekilde, insan boyuna kadar olan, ortalarında da hareketli parçalar yani dolap kapaklarıyla oluşturulmuştur. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğerisi ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır.

Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır.

Hacıgil evi ön oda dolapları

Ocağın, dolap ve tereceler

Çiçeklik

Kese köy evinde çiçeklikler üç katlı büyük evlerde görülmektedir. Başodalarda bulunan çiçeklikler odanın giriş duvarına niş şeklinde gömülü olarak yapılmıştır. İç bükey planlı olup, konsol şeklinde duvar yüzeyinden dışarı taşmaktadırlar. Ortaları mihrap şeklinde olup, iki yanında 3'er adet oyma raflar bulunmaktadır.

Hacıgil evi çiçeklik

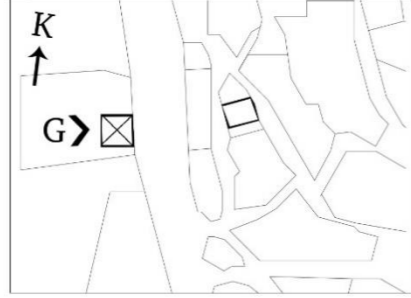
Tavanlar

Tavanlar genellikle ahşap kirişleme üzeri ahşap kaplama yoluyla oluşturulmuştur. Kirişlerin kaplamanın altında bırakıldığı bakkal tavan denen uygulamalar da görülmektedir. Sade pasalı tavanlar olduğu da yapıldığı görülmektedir. Daha detaylı ve süslü tavanlar esas katın hayat tavanında ve baş odaların tavanında kullanılmıştır. Üst kat hayatının tavanı tekne tavanın güzel bir örneğidir. Sadece yatay düzlemi ahşap malzemedir yapılan tekne tavanın ortasında sekizgen göbek bulunmaktadır. Göbeğin ortasında çarkfelek deseni işlenmiş ahşap süsleme detayı mevcuttur.

Hacıgil evi hayatında bulunan tekne tavan

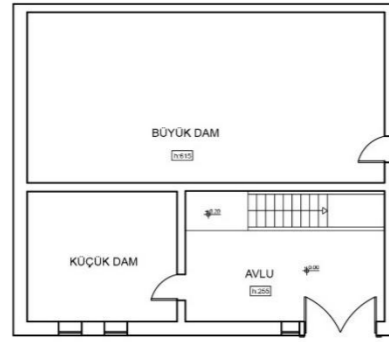
Şekil 4.32 Katalog No: 18.b Hacıgil Evi

ADI: ÇÖMEZGİL EVİ**Adres:** Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 268 Ada, Parsel No: 6**KATALOG NO : 19.a****Vaziyet Planı**

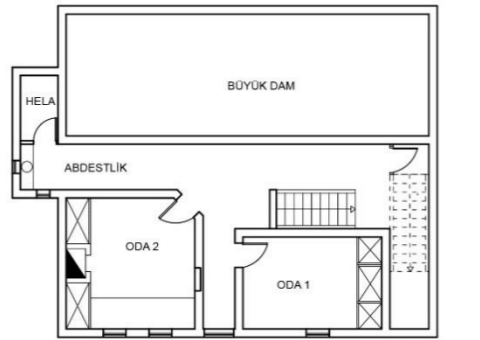
Çömezgil evi vaziyet planı

Açıklama

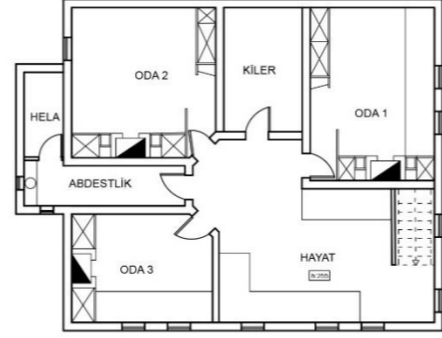
Köyün Sedirler Camisi'nin batısında kalan Çömezgil evi parselin doğusuna yerleştirilmiştir. Yapının doğusundan geçen yola arka cephesini yaslamış durumdadır.

Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

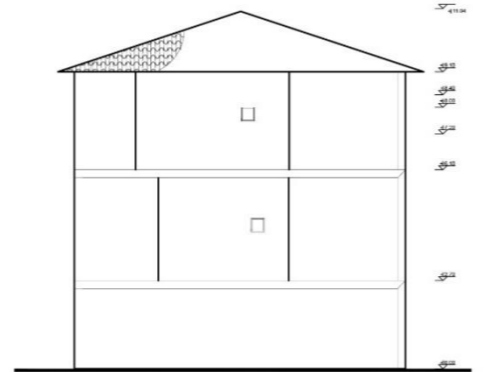

Birinci Kat Planı

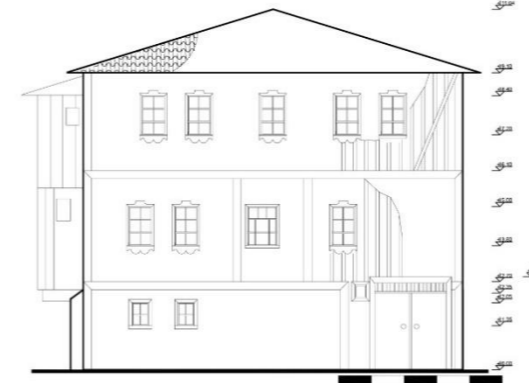

İkinci Kat Planı

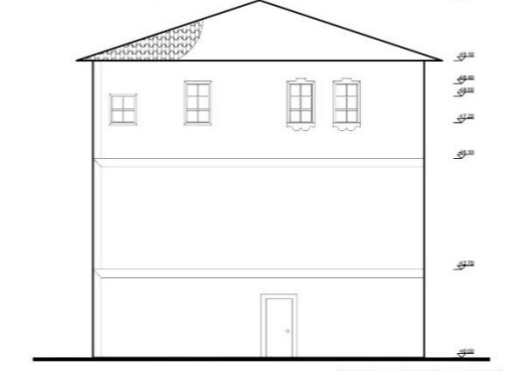
Ev sahiplerinden Abdullah Çömez ile 15 Temmuz 2018'de yapılan mülakatta evin yapım tarihinin 1950 olduğu öğrenilmiştir. 2 katlı olarak inşa edilen yapının zemin katı kerpiç yığma, birinci ve ikinci katlar ahşap iskelet arası kerpiç dolguludur. Zemin katında kerpiç duvarlı avlu ile küçük ve büyük dam bulunmaktadır. Ahşap merdivenler ile çıkılan birinci katta 2 oda ve abdesthane bulunmaktadır. Odalardan biri günümüzde mutfak olarak kullanılmaktadır. İkinci katta ise hayat, 3 oda bir kiler ve abdesthane bulunmaktadır. Hayatın ön cephe tarafında sedir yapılmıştır.

Cephe Özellikleri

Kuzey Cephesi

Batı Cephesi

Güney Cephesi

Yapının zemin katında iki kanatlı ahşap giriş kapısı bulunmaktadır. Kapının üzerinde içeriye ışık alabilmek için ahşap çitlerle oluşturulmuş açıklık mevcuttur. Küçük damdan dışarıya açılan iki pencere açıklığı vardır. Birinci katta dikdörtgen şeklinde ahşap çerçevesi pencereler görülmekle birlikte sonradan eklendiği anlaşılan kareye yakın formda bir pencere açıklığı da görülmektedir. İkinci katta ise tüm pencereler dikdörtgen formu ve ahşap çerçevesidir. Pencerelerin alt sövelerinde bulunan barok tarzı süsleme detayları cephedeki en dikkat çekici özelliktir.

Ayrıca ahşap kat silmeleri ve yanlamalar ile cephe hareketlendirilmiştir. Yapı çadır tipi çatı ile örtülmüştür ve marsilya tipi kiremitle kaplanmıştır. Yapının kuzey cephesinde abdesthane çıkmaları bulunmaktadır.

Yapının kuzey cephesinden görünüş, 2017

Yapının batı cephesinden görünüş, 2018

Şekil 4.33 Katalog No: 19.a Çömezgil Evi

ADI: ÇÖMEZGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 268 Ada, Parsel No: 6

KATALOG NO : 19.b

Kapılar

Her odanın tek kapısı vardır ve bu kapı "hayat"a açılır. Kapılar odanın bir köşesinde konumlanmıştır ve düz atkılıdır. Çömezgil evinde kapılar düz tahtalar yatay ve dikey kuşaklarla bağlanarak, farklı tekniklerle oluşturulmuştur. Panoların bazılarında baklava desenli süslemeler yapıldığı görülmektedir.

Farklı tekniklerle yapılmış oda kapılarından örnekler, 2018

Çömezgil evi giriş kapısı

Pencereler

Zemin katlarda pencere sayısı az ve boyutları küçüktür. Evlerin giriş katlarında genellikle kapının üzerinde aydınlık vermesi için ahşap parmaklık mevcuttur. Nadir olanların da ise yüksekte küçük pencere açıklığı olduğu görülmüştür. Tepe pencereleri yoktur. Pencerelerin sürme pencere şeklinde ve ahşap söveli olarak yapıldığı görülmüştür. Çömezgil evinin en üst kat pencere sövelerinde süsleme detayları görülmektedir.

Çömezgil evi pencere örnekleri

Dolaplar

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Bu dolaplara "bucak" adı verilir. Dolaplarla oluşturulan ahşap yüzey, alt ve üst kısımlarında sabit şekilde, insan boyuna kadar olan, ortalarında da hareketli parçalar yani dolap kapaklarıyla oluşturulmuştur. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır.

Diğeri ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır. Ocağın iki yanında yörede terece denilen iki ya da üç sıra niş şeklinde raflar yer almaktadır. Terecelerin bezemelerinde yontma tekniği ile oluşturulan süslemeler bulunmaktadır. Bazı evlerin başodalarında selamlık denilen ahşap paravanların da çeşitli formlarla süslenildiği görülmektedir.

Ocağın ve dolapların görünüşü

Ocaklık detayı

Merdivenler

Merdivenler ahşap malzemeden tek kollu olarak yapılmıştır. Merdiven girişinin kapı ile kapatıldığı görülmektedir. Böylece katlar arası ısı kaybı önlenmeye çalışılmıştır. Ahşap korkuluk ve merdiven başı detayları mevcuttur.

İkinci kata çıkan merdivenlerin görünüşü

Ahşap İşçilik Detayları

Ahşap süslemeler dolap yüzeyleri, tavanlar, pencere söveleri, terece yüzeylerinde görülmektedir.

Terece detayı

Şekil 4.34 Katalog No: 19.b Çömezgil Evi

ADI: ÇÖMEZGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 268 Ada, Parsel No: 6

KATALOG NO : 19.c

Ahşap İşçilik Detayları

Ahşap süslemeler dolap yüzeyleri, tavanlar, pencere söveleri, terece yüzeylerinde görülmektedir.

Selamlık girişi

Selamlık detayı

Açıklamalar

Ev sahiplerinden Abdullah Çömez'den evin yapımı ile ilgili alınan bilgiler şöyledir: "Ustalar yakın köylerden geliyordu. Baslama, Gircen, Bozan, Eksik, Kıymık köylerinden gelirdi. Ustalar yevmiye ile çalışırlardı. Evin planına ustalar karar verirdi, kaç oda olacağını evi yaptıran söylerdi ona göre ustalar kendileri yapardı. Evin ahşabı köyün ormanından geliyordu. Ustalara biz de yardım ediyorduk. Malzemeyi hazırlıyorduk ki usta daha fazla üretsinsin. Ustalar harmanlarda kalıplarla kerpiçleri hazırlarlardı. Biz de kömüşlerle onları eve taşırdık. Evin yapımı 4-5 sene sürdü. Önce üst kat yapılmış, üst katın 2 odası yapılmış ondan sonra üçüncü oda yapılmış. Ondan sonra alt kat yapıldı. Ondan sonra en alt kattaki ahır yapılmış. Evin yapımı maddi durumdan dolayı zamana yayılmış. Kalabalık aileler büyük evler yapıyordu. İhtiyaç doğdukça, çocuklar evlendikçe odalar ilave ediliyordu. Her oda bir aileyi barındırıyor, içinde ocağı var, banyosu var, yatağı var. Evin iki girişi var, mesela tarlaya gideceksin tarlalar tarafındaki kapıyı kullanıyorsun. Köyün içinden gelirken diğer kapıyı kullanıyoruz. Köyde çok bakımsız ev olmasının nedenini kasabanın (Ilgaz) yakın olmasına bağlıyorum. Köyden kente göç başlayınca gençler gitti ihtiyarlar kaldı. Onun için de ev yaptırmak isteyenler, evi eski olanlar köye ev yaptırmadı kasabaya yaptırdı. Köy bu yüzden böyle harap oldu.

Bu köyde oturanlardan daha fazla kasabada oturan köylümüz vardır. Benim çocukluğumda boş ev yoktu. Hepsi doluydu. Kalabalık olduğundan dolayı yol kavgası, su kavgası, ağaç kavgası bitmezdi. Burası 360 hane, 9 hane kışın köyde kalan. Bu 9 hanenin de 4-5 tanesi hayvancılıkla geçiniyor, tarım da yok. Hayvanlara yem sağlamak için tarlalar ekiliyor. Bazı köylerde kışın kimse kalmadığı için bekçi tutuluyormuş."

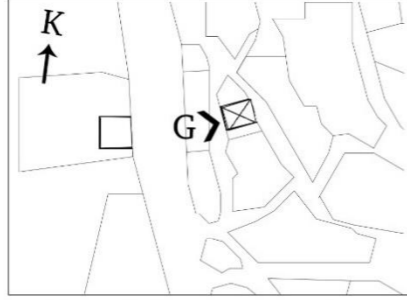
Şekil 4.35 Katalog No: 19.c Çömezgil Evi

ADI: DİNELEKGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 254 Ada, Parsel No: 1

KATALOG NO : 20

Vaziyet Planı

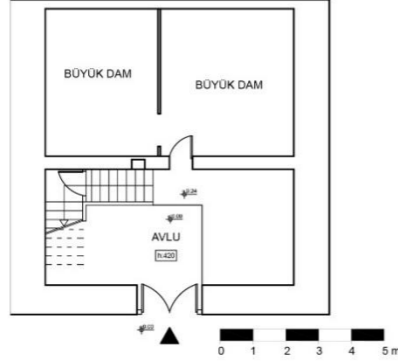

Dinelekgil evi vazyet planı

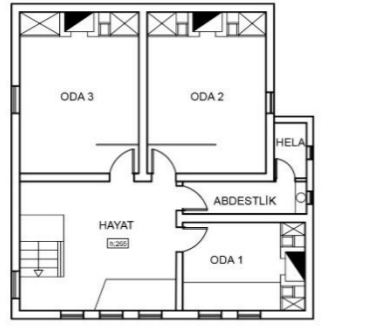
Açıklama

Köyün Sedirler Camisi'nin kuzey-batısında kalan Dinelekgil evi parselin sınırına yerleştirilmiştir. Yapının batısından tali yol geçmektedir.

Plan Özellikleri

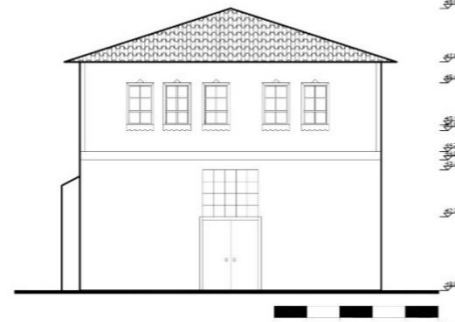
Zemin Kat Planı

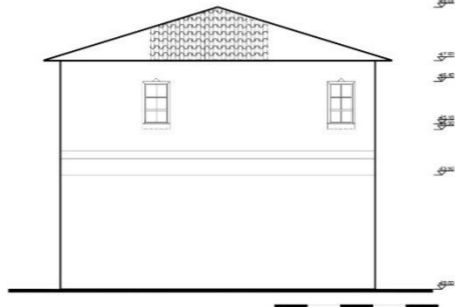
Birinci Kat Planı

2 katlı olarak inşa edilen yapının zemin katı moloz taş ve kerpiç yığma, birinci katı ahşap iskelet arası kerpiç dolguludur. Zemin katında kalın kerpiç duvarlı avlu ile küçük ve büyük dam bulunmaktadır. Ahşap merdivenler ile hayata çıkılır. Hayatın ön cephe tarafında sedir yapılmıştır. Toplam 3 oda bulunan yapıda 1 oda ön cepheye 2 oda arka cephe tarafına konumlandırılmıştır. Ön oda ve arka oda arasındaki aralıktan abdesthane ve helaya geçiş verilmiştir. Çatı içerden açık bırakılmıştır.

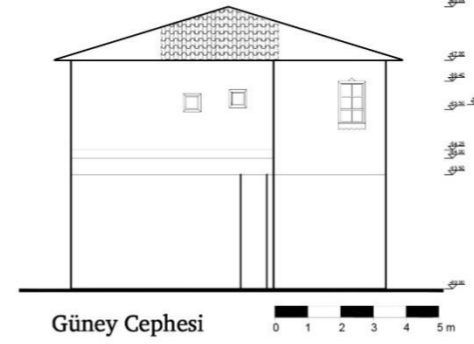
Cephe Özellikleri

Batı Cephesi

Kuzey Cephesi

Güney Cephesi

Yapının zemin katındaki tek açıklık iki kanatlı ahşap giriş kapısıdır. Kapının üzerinde içeriye ışık alabilmek için kare şeklinde bölünmüş çıtalarla oluşturulmuş pencere açıklığı mevcuttur. Üst katta dikdörtgen şeklinde ahşap çerçeveli pencereler görülmektedir. Giyotin pencere olarak çalışan pencerelerin üst ve alt sövelerinde süsleme detayları görülmektedir. Yapıda bir kaç sene önce yapılan dış cephe yenilemesinde dış cephesi sıvanarak beyaza boyanmıştır. Yapı çadır tipi çatı ile örtülmüştür. Orjinalinde alaturka kiremit ile örtülen çatı birkaç sene önce yapılan çatı tamiratında marsilya tipi kiremitle kaplanmıştır.

Yapının dış cephesi sıvanmadan önceki hali, 2008

Yapının mevcut cephesi, 2018

Kapılar

Her odanın tek kapısı vardır ve bu kapı "hayat"a açılır. Kapılar odanın bir köşesinde konumlanmıştır ve düz atkılıdır. Abuşgil evinde Kapılarda düz tahtalar yatay ve dikey kuşaklarla bağlanarak, 2 panolu kapı oluşturulmuştur. Panolarda herhangi bir süsleme yoktur.

Hayattan oda kapılarına bakış, 2018

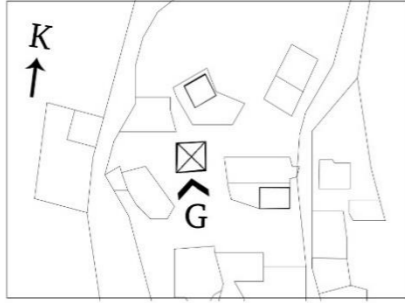
Şekil 4.36 Katalog No: 20 Dinelekgil Evi

ADI: MEHMET DAĞLAR EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 261 Ada, Parsel No: 1

KATALOG NO : 21

Vaziyet Planı

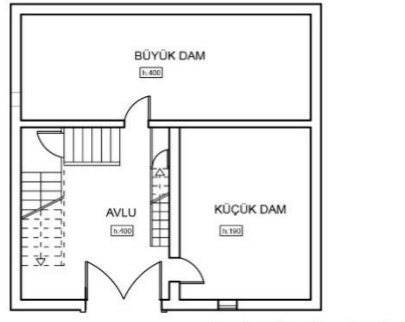

Mehmet Dağlar evi vaziyet planı

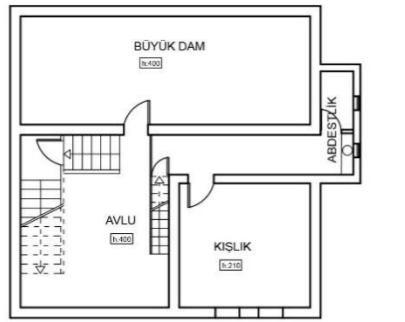
Açıklama

Yapı köyün kuzey sınırına yakın konumdadır. Bu yapılardan sonra köyün harmanları ve tarlalarına ulaşılmaktadır. Yine bu yönde kuzeye doğru köyün kışlası ve yaylası mevcuttur.

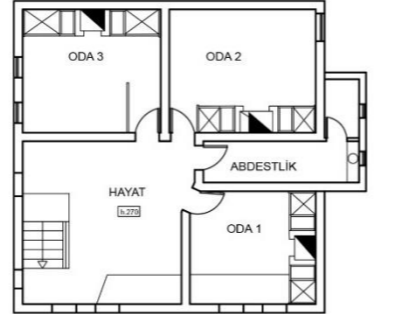
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

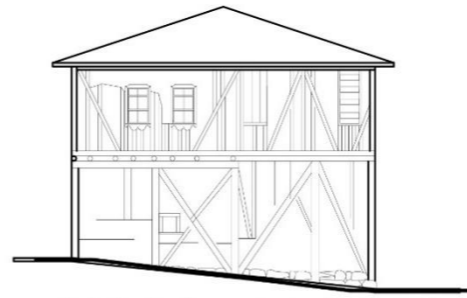
Ara Kat Planı

Birinci Kat Planı

Yapının zemin katı subasman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak hımiş tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkan merdiven ile ara kattaki kışlık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. L tipi sofa plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

Cephe Özellikleri

Batı Cephesi

Güney Cephesi

Ahşap iki kanatlı giriş kapısı ve kapı üzerinde yapılan ahşap ızgaralar zemin kat cephesinde dikkat çekmektedir. Yığma taş duvarlar arasına ve karkas sisteme geçerken kullanılan ahşap hatıllar da cepheyi hareketlendirmiştir. Küçük dama bakan cephede iki hatıl arasında boşluk bırakılarak dama ışık alındığı görülmektedir.

Batı cephesi görünüşü

Güney cephesi görünüşü

Kuzey cephesi görünüşü

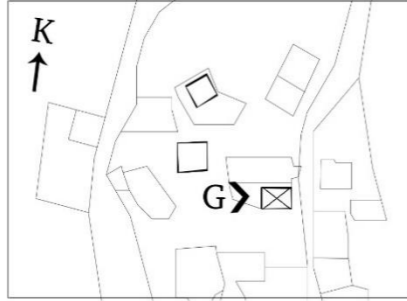
Şekil 4.37 Katalog No: 21 Mehmet Dağlar Evi

ADI: BEDDEKGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 260 Ada, Parsel No: 2

KATALOG NO : 22

Vaziyet Planı

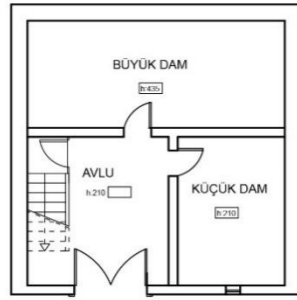

Beddekgil evi vaziyet planı

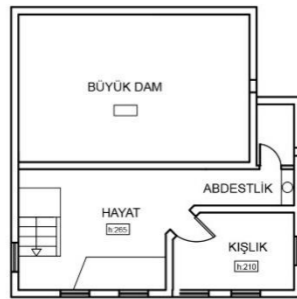
Açıklama

Yapı köyün kuzey sınırına yakın konumdadır. Bu yapılardan sonra köyün harmanları ve tarlalarına ulaşılmaktadır. Yine bu yönde kuzeye doğru köyün kışlası ve yaylası mevcuttur.

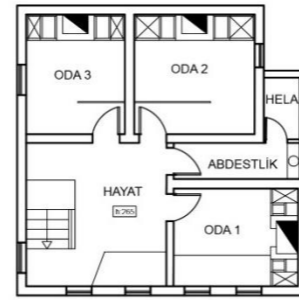
Plan Özellikleri

Zemin Kat Planı

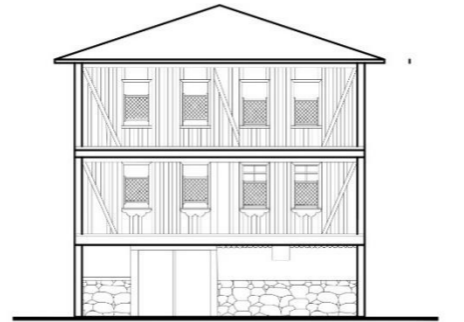
Ara Kat Planı

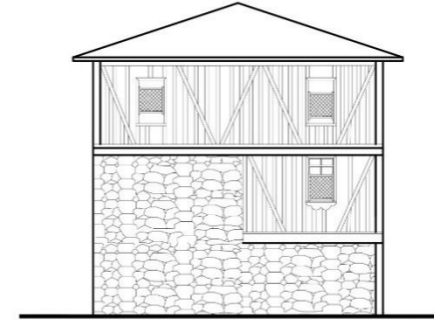
Birinci Kat Planı

Yapının zemin katı subasman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak hımiş tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkılan merdiven ile ara kattaki kışlık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. L tipi sofalı plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

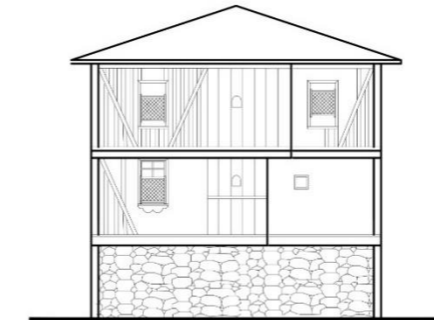
Cephe Özellikleri

Batı Cephesi

Kuzey Cephesi

Güney Cephesi

Ahşap iki kanatlı giriş kapısı ve kapı üzerinde yapılan ahşap ızgaralar zemin kat cephesinde dikkat çekmektedir. Yığma taş duvarlar arasına ve karkas sisteme geçen kullanılan ahşap hatıllar da cepheyi hareketlendirmiştir. Küçük dama bakan cephede iki hatlı arasında boşluk bırakılarak dama ışık alındığı görülmektedir.

Beddekgil evi genel görünümü

Güney cephesi görünümü

Batı cephesi görünümü

Batı cephesi pencere detayları

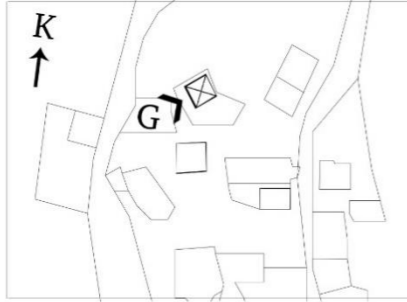
Şekil 4.38 Katalog No: 22 Beddekgil Evi

ADI: ŞARAVGİL EVİ

Adres: Çankırı İli, Ilgaz İlçesi, Kese Köyü, Sedirler Mahallesi, 262 Ada, Parsel No: 1

KATALOG NO : 23

Vaziyet Planı

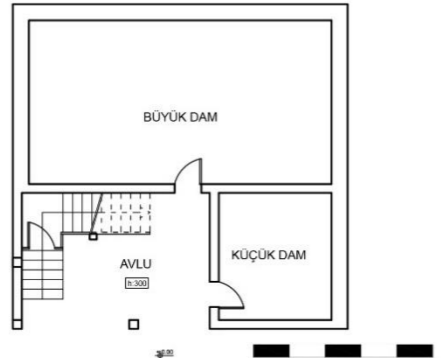

Şaravgil evi vazyet planı

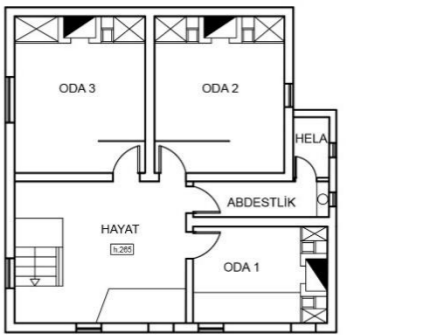
Açıklama

Yapı köyün kuzey sınırına yakın konumdadır. Bu yapılardan sonra köyün harmanları ve tarlalarına ulaşılmaktadır. Yine bu yönde kuzeye doğru köyün kışlası ve yaylası mevcuttur.

Plan Özellikleri

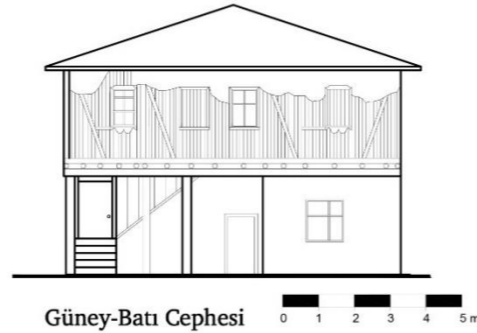
Zemin Kat Planı

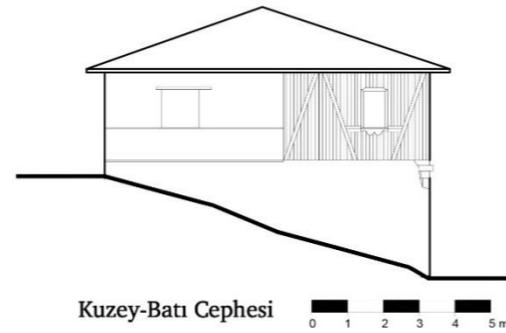
Birinci Kat Planı

Yapının zemin katı subasman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak hımış tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkılan merdiven ile ara kattaki kışlık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. L tipi sofalı plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

Cephe Özellikleri

Güney-Batı Cephesi

Kuzey-Batı Cephesi

Ahşap iki kanatlı giriş kapısı ve kapı üzerinde yapılan ahşap ızgaralar zemin kat cephesinde dikkat çekmektedir. Yığma taş duvarlar arasına ve karkas sisteme geçerken kullanılan ahşap hatıllar da cepheyi hareketlendirmiştir. Küçük dama bakan cephede iki hatıl arasında boşluk bırakılarak dama ışık alındığı görülmektedir.

Şaravgil evi genel görünümü

Güney-Batı cephesi görünümü

Yarı açık avludan üst kata çıkan merdivenler

Şekil 4.39 Katalog No: 23 Şaravgil Evi

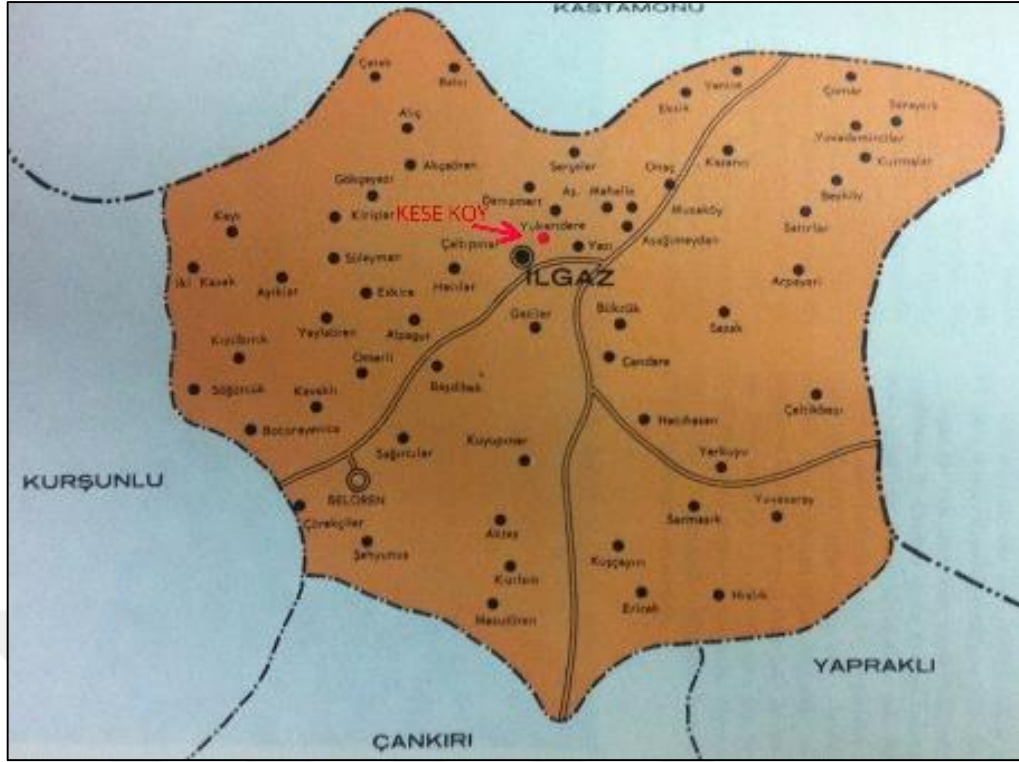
4.2 Coğrafi Konum

Kese Köyü Çankırı ilinin kuzeyinde bulunan Ilgaz İlçesine bağlı, Çankırı'ya 32 Km Ilgaz ilçesine 3 Km uzaklıktadır. Kese Köyün içinde bulunduğu Çankırı İç Anadolu bölgesinde bulunur. İl batıda Bolu, kuzeybatıda Karabük, kuzeyde Kastamonu, doğuda Çorum ve güneyde Ankara ile Kırıkkale komşudur (Şekil 4.).

Şekil 4.40 Çankırı ve İlçeleri Haritası (Şahin vd., 2014)

Ilgaz ilçesi ise ilin kuzeyinde; güneyden Yapraklı ve Korgun, batıdan Kurşunlu ve Bayramören, doğudan Kastamonu'nun Tosya ve İhsangazi ilçeleriyle çevrilidir (Şekil 4.41).

Şekil 4.41 Ilgaz ve Köyleri Haritası (Çankırı İl Yıllığı, 1967)

Kese köyü Ilgaz ilçesine oldukça yakın bir köy olmasından dolayı ilçe merkezi ile sıkı bir ilişkisi vardır. Köyün kuzeyinde köye ait 1800 m rakımlı Kırkpınar yaylası bulunmaktadır. Köylüler halen yazın yaylaya çıkarak burada hayvancılık yapmaya devam etmektedir. Yaylanın kuzeyinden itibaren Kastamonu sınırı başlamaktadır ve Ilgaz dağına ulaşılmaktadır.

Kese köyü etrafa hakim bir tepe üzerine kurulmuştur. Muhtemelen güvenlik gerekçesiyle ve düzlük arazileri tarla ve bahçe olarak kullanmak istenildiğinden tepeye yerleşildiği düşünülmektedir. 210 hane, 140 samanlığı mevcut olan Kese Köyü üç mahalleden oluşmaktadır (Kırkpınar, 2016). Aşağı Mahalle, Sedirler Mahallesi ve Yukarı Mahalle (Gökçe Mahallesi). Köyün girişinde köy okulu bulunmaktadır, ayrıca köydeki her mahallede birer cami mevcuttur. Merkez Cami ve Hüseyin Efendi Camisi'nin yanında Osmanlı döneminden kaldığı tahmin edilen iki adet çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.42). Düzgün kesme taştan yapılan çeşmeler iki cepheli olarak inşa edilmişlerdir. Bir cephesinde tek sivri kemerli, diğer cephesinde çift sivri kemerli niş yapılarak kurnalar yerleştirilmiştir, üst kısmında taş bordür dolaşmaktadır. Çeşmenin kitabe olduğu tahmin edilen orta taşı yerinden

sökülüp alınmıştır. Çeşmenin kilit taşında altı köşeli çiçek deseni olduğu görülmektedir. Ayrıca köylüler tarafından hamam kalıntısı olduğu söylenen kemerli bir duvara rastlanılmıştır (Şekil 4.43).

Şekil 4.42 Köyde Bulunan Tarihi Çeşmeler

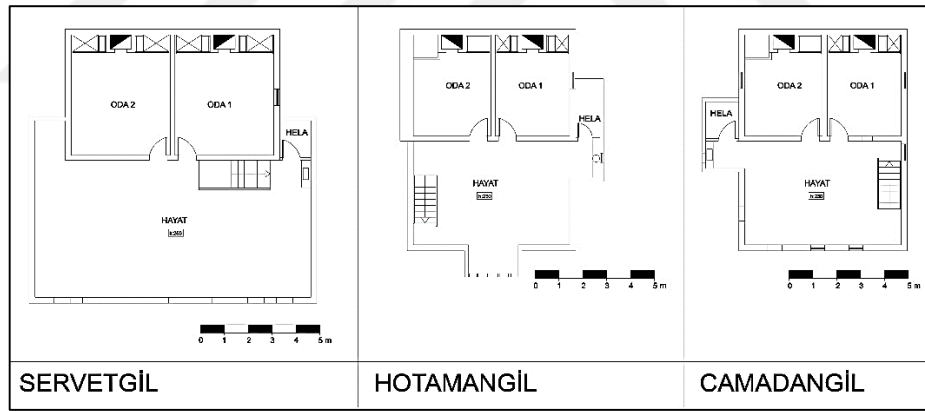
Şekil 4.43 Hamam kalıntısı olduğu söylenen kemerli duvar

Kese Köyün bağlı olduğu Ilgaz ilçesi iklimi kuzeyindeki Karadeniz iklimi ve güneyindeki karasal iklim bölgeleri arasında geçiş iklimi karakteri gösterir, yani her iki iklim özelliklerini de taşımakla beraber, sıcaklık dağılışı açısından karasal iklimine, yağış özellikleri açısından ise Karadeniz iklimine benzer. Yıllık ortalama sıcaklık 10 derecedir. İlçede hâkim rüzgâr yönü Devrez Çayı uzantısına uygun olarak kuzey doğu-güney batıdır.

4.3 Plan Özellikleri

Kese Köyü evlerinde dış sofalı plan tipi, dış sofalı L plan tipi ve iç sofalı tipinde evler görülmektedir. İncelenen 23 yapı içinde; 3 adet dış sofalı plan tipine (Tablo 4.1) (Katalog No: 6,9,14), 16 adet dış sofalı L plan tipine (Tablo 4.2) (Katalog No: 2, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23) ve 4 adet iç sofalı plan tipine (Tablo 4.3) (Katalog No: 1, 5, 8, 18) rastlanılmıştır. Evlere ön bahçeden geçilerek girildiği gibi (Katalog No: 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 19, 23) sokaktan doğrudan yapıya girilen (Katalog No: 4, 7, 10, 11, 14, 17, 18, 20, 21, 22) evler de mevcuttur. Zemin katta servis avlu, küçük ve büyük dam bulunmaktadır. Tek katlı evlerin üst katında hayat, odalar ve abdesthane mevcuttur. Ara katlı evlerde ara katta sadece kışlık odası bulunan yapılar (Katalog No: 6, 11, 13, 15, 17,21) olduğu gibi bu katta hayat, oda ve abdesthanesi bulunan evler (Katalog No: 22, 10) de görülmektedir. İki katlı evlerin orta ve üst katında hayat, odalar ve abdesthane bulunmaktadır. Bazı evlerde odalar arasında kiler (Katalog No: 1, 3, 4, 5, 8, 12, 18, 19) yapıldığı da görülmektedir.

Tablo 4.1 Dış sofalı plan tipindeki evler (Katalog No: 6,9,14)

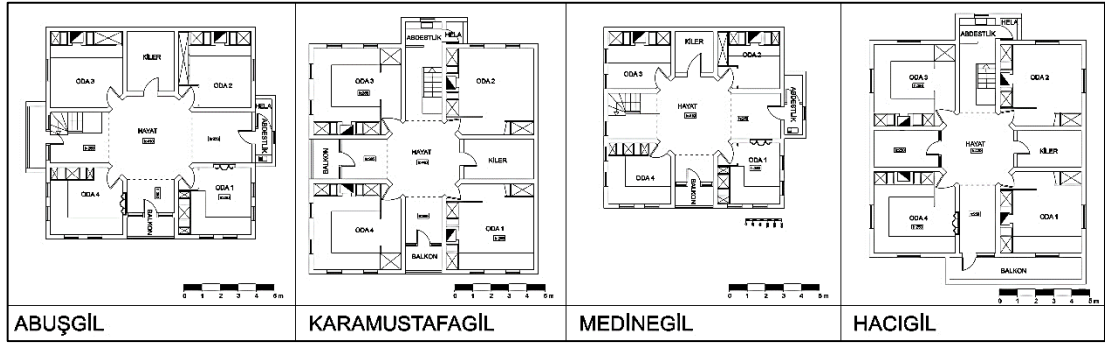
Dış sofalı L plan tipindeki evlerde (Katalog No: 2, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23) hayatın iki cephesi dış cepheye bakmaktadır ve odalar hayatın etrafını L şeklinde sarmaktadır. Hayatın bir köşesinde bir oda ve arkada iki oda olmak üzere 3 oda hayatın etrafında dolaşmaktadır. Odaların arasında oluşan koridor ile abdesthaneye ulaşılmaktadır. Abdesthane genelde evden cumba şeklinde taşma yaparak oluşturulur. Bazı evlerde iki oda arasında kiler yapıldığı da görülmektedir (Katalog No: 1, 3, 4, 5, 8, 10, 12, 18, 19).

Tablo 4.2 Dış sofalı L plan tipindeki evler

BAHÇECİGİL	ALANYALIGİL	NİYAZİGİL	YUNUSGİL
CENGİZGİL	YAYLACIGİL	ŞİHGİL	ONBİRLİGİL
HACILIGİL	EZBERCİGİL	ÇAKICIGİL	ÇÖMEZGİL
DİNELEKGİL	MEHMET DAĞLARGİL	BEDDEKGİL	ŞARAVGİL

İç sofalı plan tipindeki ev sayısı azdır. İncelenen 23 evden sadece 4 tanesi (Katalog No: 1, 5, 8, 18) bu tipe uymaktadır. İç sofalı plan tipi 3 katlı ve büyük evlerde görülmektedir. Ortada bulunan hayatın dört köşesinde dört adet oda bulunmaktadır. Odaların arasında eyvanlar oluşturulmuştur. Bu eyvanlar balkon, kiler, merdiven aralığı ve abdesthane aralığı olarak kullanılmaktadır.

Tablo 4.3 İç sofalı plan tipindeki evler (Katalog No: 1, 5, 8, 18)

Konutların zemin katlarında avlu, küçük ve büyük dam, nadiren de kışlık oda bulunmaktadır. Zemin kattan ahşap merdivenler ile üst katlara ulaşılmaktadır. Kese Köyü'ndeki üç katlı yapıların alçak tavanlı birinci katlarında hayat ile birlikte, oda birimleri bulunmaktadır. Bazı konutlarda büyük damın tavan yüksekliğinin birinci kata kadar devam ettiği görülmektedir. Ara katı bulunan bazı yapılarda ise bu katta kışlık odasına yer verildiğine rastlanılmıştır.

Geleneksel Kese Köyü evlerinin üst katları ise yapının en nitelikli ve özenli mekânları olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayat, oda, eyvan, balkon, kiler ve abdesthane mekânlarının yer aldığı katta hayat odalara ulaşımı sağladığı gibi misafirin de ağırlandığı ortak kullanım alanı olarak da işlev görmektedir.

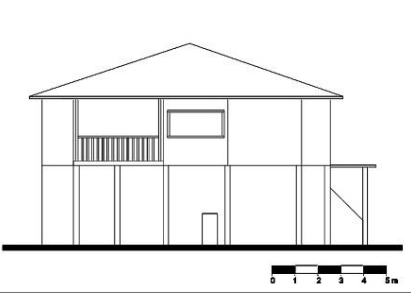
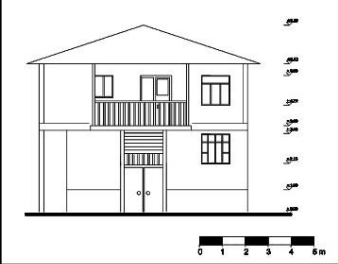

Gelişmiş bir mutfak düzeni olmamakla birlikte, mutfak işlevini üstlenmiş oda/odalar mevcuttur. Burada ocak ile birlikte bulunan dolaplar mutfak eşyalarını saklamak için kullanılmaktadır.

4.4 Cephe Özellikleri

Cephe tipolojisi oluşturulurken Nur Urfalıoğlu hocanın Antalya, Isparta ve Burdur Evlerinde Cephe Biçimlenişi (Urfalıoğlu, 2011) isimli çalışmasından faydalanılmıştır. Cephe düzenlemelerinde içerdeki planın dışa yansımaları görülmektedir. Kerpiç ya da moloz taş yığma yüksek ve masif dış duvarlar mevcuttur. Zemin katta mümkün olduğunca az pencere açılmıştır. Bazı evlerde arka cepheler ikinci kata kadar toprağa gömülüdür (Katalog No: 12, 16, 17, 18, 23) ve bu cephelerde pencere yoktur. Yan cepheler bazen iç bahçeye bazen de yola bakmaktadır. Bu cephelerde daha sade pencere düzeni görülmektedir. Evlerin esas kendini gösteren yeri ön cepheleridir. Estetik olarak en çok özenilen ve gösterişli

olan ön cephelerde özellikle pencere sövelerinde ve ahşap balkon detaylarında süslemeler dikkat çekicidir. Zemin kat mümkün olduğunca sade ve sağlam bırakılmışken, üst katlar çıkmalarla ve pencere açıklıkları ile dışarıyla ilişkileri kurulmuştur. Zemin kat pencereleri avlu ya da dam pencereleridir ve küçük tutulmuşlardır. Giriş kapısının üzerinde de nadiren küçük pencere açıklığı uygulandığına rastlanılmıştır. Cepheyi hareketlendiren en önemli unsur çıkmalardır. Üst katlar genellikle çıkma yaparak genişletilmiştir. Çıkmalar düz çıkma şeklinde ve dikdörtgen biçimli, ahşap kirişler uzatılarak elde edilmiştir. Çıkmaların farklı yerlerden yapıldığı görülmektedir. Birincisi hayattan yapılan (Katalog No: 3, 9, 15, 16) (Tablo 4.4) çoğunlukla yapının tam ortasından yapılan çıkmalar, ikincisi abdesthanelerin bulunduğu bölümden (Katalog No: 1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 21) (Tablo 4.5) yapılan çıkmalar (Resim 4.44), üçüncü tip ise oda ve abdesthane mahallerinden birlikte yapılan (Katalog No: 3, 4, 13, 15, 17, 20, 22, 23) (Tablo 4.6) çıkmalardır.

Tablo 4.4 Hayattan çıkma yapan cephe tipleri (Katalog No: 3, 9, 15, 16)

		
HOTAMANGİL	ALANYALIGİL	YUNUSGİL
		
HACILIGİL	EZBERCİGİL	

Şekil 4.44 Hayattan yapılan çıkma örnekleri

Çıkma altları bazı örneklerde kaplımsız bırakılırken bazı evlerde kaplandığı görülmüştür (Şekil 4.45). Ön cephelerde üst katlarda tüm kat boyunca yapı öne doğru genişletilmek suretiyle yapılan çıkmalar da mevcuttur. Kat boyunca devam eden ahşap silmeler ile katlar arası sınırlar belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.5 Abdesthaneden çıkma yapan cephe tipleri (Katalog No: 1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 21)

ABUŞGİL	BAHÇECİGİL	KARAMUSTAFAGİL	MEDİNEGİL
HOTAMANGİL	CENGİZGİL	YAYLACIGİL	ŞİHGİL
CAMADANGİL	EZBERCİGİL	HACIGİL	ÇÖMEZGİL

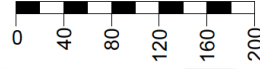
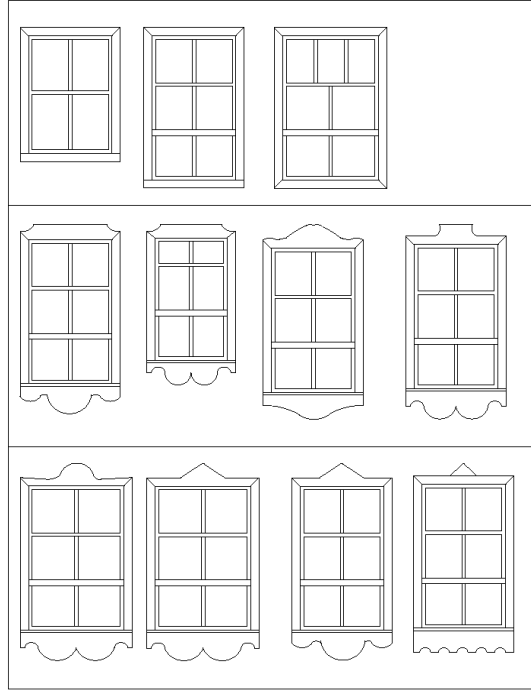
Şekil 4.45 Abdesthanelerden yapılan çıkma örnekleri

Tablo 4.6 Oda ve abdesthaneden birlikte çıkma yapan cephe tipleri (Katalog No: 3, 4, 13, 15, 17, 20, 22, 23)

ALANYALIGİL	NIYAZIGİL	ONBİRGİL
ÇAKICIGİL	DİNELEKGİL	BEDDEKGİL

Pencereler genellikle bire bir buçuk oranında dikdörtgen şeklinde, ahşap çerçeveli ve düz atkılıdır. Pencereler ahşap sövelidir ve süslemenin çokça görüldüğü yerlerdir (Tablo 4.7) (Şekil 4.46).

Tablo 4.7 Muşabaksız pencere tipleri

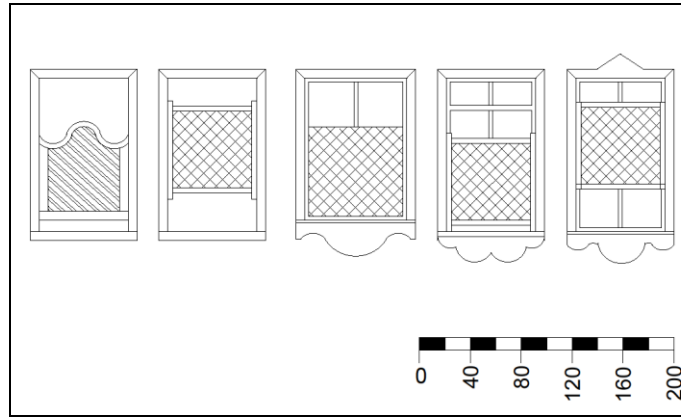

Şekil 4.46 Eğrisel formlu pencere süslemeleri

Muşabak¹ denilen ahşap kafesler ile pencerelerin (Katalog No: 3, 4, 9, 11, 13, 16, 22) (Tablo 4.8) kapatıldığı görülmüştür (Şekil 4.47). Ahşap doğramalı giyotin pencere kullanılmıştır.

¹ Muşabak: Celal Esad Arseven'in Islâhât-ı Mi'mâriyye adlı eserinde "müşebbek" olarak geçen kelime, küçük tahta parçalarından ibaret oymalı kafes olarak tanımlanmaktadır.

Tablo 4.8 Muşabaklı pencere tipleri (Katalog No: 3, 22, 13, 8)

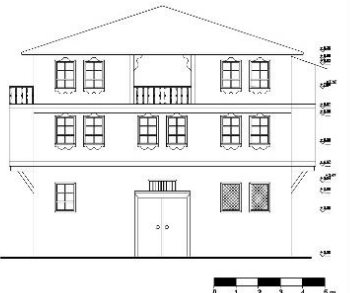
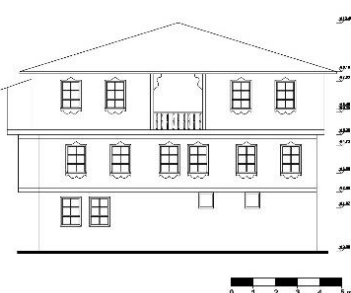
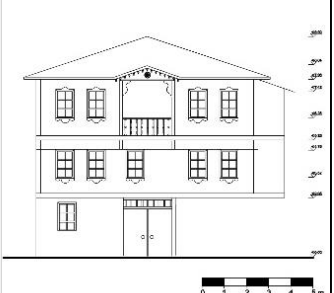
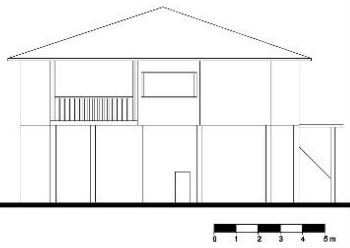
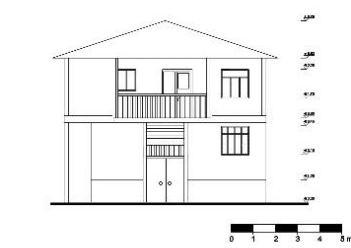

Şekil 4.47 Muşabak örnekleri

Giriş kapıları avluya açılan çift kanatlı ahşap kapılardır. Giriş kapılarının üstünde ahşap parmaklık (Katalog No: 1, 8, 11, 13, 15, 19) ya da pencere açıklığı yapılan örnekler mevcuttur. Yapılarda giriş kapısı cephenin tam ortasına yerleştirildiği (Katalog No: 1, 4, 12, 13, 15, 16, 17, 20) gibi cephenin bir tarafına konumlandırılmış (Katalog No: 2, 3, 5, 8, 10, 11, 18, 19, 21, 22) örnekler de görülmektedir. Zemin katta ahşap dikmelerle açık avlu oluşturulan evlerin (Katalog No: 6, 7, 9, 14, 23) girişi ise ahşap merdiven ile sağlanmaktadır.

Cephede dikkat çekici bir diğer eleman balkonlardır. Balkonlar en üst katlarda gömme şekilde yapılmış (Katalog No: 1, 5, 8), cepheden taşmayan, çoğunlukla ahşap parmaklıklı balkonların üçgen alınlıklarında çarkıfelek şeklinin işlendiği görülmüştür (Şekil 4.48). Bazı yapılarda ise cepheden çıkma şekilde yapılmış balkonlar görülmüştür (Katalog No: 7, 15, 18) (Tablo 4.9)

Tablo 4.9 Balkon tipleri

GÖMME BALKON TİPİ			
	ABUŞGİL	KARAMUSTAFAGİL	MEDİNEGİL
	ÇIKMA BALKON TİPİ		
YUNUSGİL		HACILIGİL	HACIGİL

Şekil 4.48 Balkon Örnekleri

Köyün evleri tek katlı, ara katlı ya da iki katlı olarak inşa edilmiştir. Dış cepheler genellikle sıvalı ve beyaz boyalıdır (Katalog No: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20). Bazı evlerde (Katalog No: 5, 10, 11, 17, 19, 21, 22, 23) ise taşıyıcı sistem kerpiç ile sıvanarak olduğu gibi bırakılmıştır. Bununla birlikte bazı evlerin (Katalog No: 6, 9, 14) esas katlarında ahşap kaplama yapıldığı da görülmüştür.

Evlerin çatıları yağmura karşı olabildiğine yalın tutulmuştur, girinti çıkıntı azdır. Kare ya da kareye yakın yapılmıştır. Çadır tipi çatı tercih edilmiştir. Çatıların meyili azdır. Saçaklarının altı ahşap kaplıdır. Çatılarda alaturka kiremit kullanıldığı görülmüştür (Şekil 4.49).

Şekil 4.49 Köy evlerinin çatı örtüsü görünüşleri ve Abuşgil evi saçak altı detayı

4.5 Strüktür ve Malzeme

Kese Köyü evlerinde malzeme olarak bölgede temini kolay olan ahşap, kerpiç ve taş kullanılmıştır. Köy sınırları içinden geçen Devrez Çayı'ndan çıkarılan çay taşları bazen bahçe duvarlarının tamamında yığma olarak, bazen de belirli bir seviyeye kadar taş üzeri kerpiç tuğla olarak kullanılmıştır. Taşlar kaynağından çıkarıldığı gibi doğal haliyle moloz taş olarak kullanılmıştır. Konutların çoğunda su basman seviyesine kadar taş örgü örülmüştür. Taş örgüden sonra ahşap hatıl daha sonra da kerpiç örülmüştür. Duvarlarda taş ve kerpiç yığma ve hımış tekniğinde duvarlar kullanılmıştır. Taş duvarlar zemin katta su basman seviyesine (Katalog No: 4, 11, 21) kadar bazen de ikinci kata kadar (Katalog No: 5, 17, 22) kullanılmıştır. Aynı zamanda bahçe duvarlarında da (Katalog No: 6, 17) moloz taş yığma duvarlar kullanılmıştır (Şekil 4.50).

Şekil 4.50 Bahçe Duvarı

Kerpicin kullanımı iki şekilde olmuştur. Zemin kat duvarlarında ya da bahçe duvarlarında yığma olarak ya da ahşap karkas arasında dolgu malzemesi olarak kullanılmıştır (Şekil 4.51). Toprak ile samanın karıştırılması ile elde edilen kerpiç malzemenin kullanılmasının en büyük nedeni kolay üretilmesidir. Ayrıca Karamustafagil evinin sahiplerinde Şerafettin Amca'nın aktardığına göre evin yapımında kullanılan kerpiç malzeme hemen inşaat alanının yanından çıkarılmıştır. Temini kolay olan ve inşaat alanına taşınmasına gerek kalmayan kerpiç aynı zamanda karasal iklime sahip Kese köyü için iyi bir yalıtım malzemesidir. Yazın içerisini serin tutarken, kışında içerdeki ısı kaybını önleyen bir malzemedir. Kerpiç örülürken tıpkı tuğlada olduğu gibi derzler şaşırtılarak örülür. Belli aralıklarla ahşap hatıllar konularak duvar yükseklik farkları yatayda düzeltilmiş olur. Örneğin taş örgüden kerpiç örgüye geçilirken hatıl kullanılır, yüksek duvarlarda da ara hatıl olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.51 GÜDÜ Kamilegil evi zemin kat duvarında görülen balık kılçığı örme kerpiç tuğlalar görülebilmektedir

Şihgil evinin sahibi Şemsettin CENGİZ ile kardeşi Ali Şen CENGİZ köy evlerinin yapımını bize şu şekilde aktarmıştır (Sözlü mülakat, 16 Temmuz 2018, Kese Köyü, 16:15):

“Köy evlerimizi genelde ahşaptan yapıldı, ahşabı da alabilmek için Ilgaz Orman İşleri Müdürlüğü'ne müracaat ediyorduk. Orası sana belli miktar m3 hesabı kereste veriyor. Orman Bölge Şefliğinden görevli geliyordu, yapacağın projeye göre, katına göre ihtiyaç belirliyor ona göre sana kereste veriyordu. Daha uygun fiyatlı oluyordu.

Aldığı keresteyi ev sahibi isteğine göre 5x10, 10x10 veya daha kalın biçtiyordu. Evi yapanlar önce kereste bölümünü yapıyordu, sonra sıvanıyordu. Kerpicin kendine göre bir toprağı var, samanla karıştırıp ayaklarıyla yoğururlardı. O hamuru dört gözlü kalıplara dökerlerdi. Sallayarak kalıptan çıkarınca dört tane kerpiç tuğla elde ediliyordu. 3-5 gün güneşte kuruturlardı. Ahşapların aralarını kerpiç tuğla ile doldururlardı. Yazın sıcak kışın serin tutardı.

Ev yapan ustalardan biri Merdane usta idi. Elinde alet olarak bir testeresi, üç beş çeşit rendesi, çekici çivisi vardı. Bir evi yaparken ben de şahit oldum, biraz iri bir adamdı, evin hayatına oturdu şöyle bir zıpladı. Biraz hafif sallanınca “hah ev dengeli olmuş” dedi. Bizim köyde ki en son ahşap ustası oydu. Merdane ustadan sonra pek ev yapan olmadı.”

Evlerde kullanılan ahşap malzeme köyün etrafındaki ormanlık alanlardan temin edilmektedir. Ahşap malzeme olarak çam ve meşe ağaçlarının kullanıldığı görülmektedir. Köyün sakinlerinden Esmе Harmanbaşı'nın aktardığına göre Algının Kaşı denilen bölgeden getirilen ağaçlar ile evler yapılmaktaydı. Harmanbaşı'nın belirttiği alanda şu anda maalesef ağaç yoktur. Bu durum bize bilinçsiz kesim sonucu doğaya verilen tahribatın bir örneğini göstermektedir. Zemin kat döşemesi temel duvarlarının üzerine konulan genellikle kare kesitli kirişler konulmaktadır. Bu kirişlerin üstüne ters yönde yöre halkının “boğsu” olarak adlandırdığı yuvarlak kesitli ağaç tomruklar konulmaktadır. Kirişler döşendikten sonra ahşap döşeme eklenmektedir. Ahşabın strüktür malzemesi olarak kullanıldığı gibi kaplama malzemesi ya da dolgu malzemesi olarak da kullanıldığı görülmektedir. Ahşap çatkılarının arasının yine ahşap kalasların dikey olarak boşluklara doldurulduğu görülmektedir. Bazı evlerin üst katlarında dikdörtgen şeklindeki ahşap tabakaların kaplama olarak cephede kullanılmıştır. Aynı zamanda ahşap silmeler ve köşelerde kullanılan yanlamalar cepheyi hareketlendirmek için kullanılan elemanlardır. Evlerde süsleme ahşap malzeme ile yapılmıştır. Cephedeki çıkmaların üst hattında çeşitli geometrik şekillerde süsleme detaylarının kullanıldığı görülmektedir. Aynı zamanda kapılar, pencere söveleri, dolaplar ve tavanlar ahşap süslemelerin en çok kullanıldığı alanlardır.

Oswald Spengler *Der Untergang des Abendlandes* adlı kitabında şöyle yazmıştır: “Bir ırk ifadesi en saf şekliyle evde somutlaşır. Çünkü ev, varoluşun anlaşılması güç sürecinde şekillenir.”. Osmanlı-Türk evi de Türk kimliğinin ve kültürünün bir yansımasıdır. Kültürel devamlılığın sağlanması ve bilgi akışının devam edebilmesi için geleneksel konutlarımızın oluşma şartlarının ve yöntemlerinin araştırılıp literatüre kazandırılması oldukça önemlidir. Aynı zamanda kullanıcılara içinde yaşadıkları yapıların birer kültürel değer olduğu ve korunması gerektiği bilincinin kazandırılması da bir başka önemli husustur. Ancak bu sayede kadim bilgilerimiz ve kültürümüzün sürekliliğini sağlayabiliriz.

Geleneksel konut mimarimiz ile ilgili ilk çalışmalar ulusal kimliğinin oluşturulmaya başlandığı yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinde başlamıştır. İlk ve en yetkin çalışmalardan biri Sedat Hakkı Eldem'in Türk Evi kitaplarıdır. Osmanlı coğrafyasında ama özellikle Anadolu ve İstanbul'da rölöve ve fotoğraflama çalışmaları ile “Türk Evi” kavramını kayıt altına almıştır. Daha sonraları Teknik Üniversite'de yazılan doktora tezleri ile geleneksel konut mimarimizin literatür kaynakları zenginleştirilmiştir. Bu alanda Erdem Aksoy, Ayda Arel, Önder Küçükerman, Günkut Akın, Metin Sözen, Doğan Kuban gibi araştırmacılar çalışmalar yapmaya devam etmiştir. Geleneksel konut mimarimizin tarihi, kökenleri ve etkilendiği etmenler araştırılmıştır.

Üçüncü bölümde çalışma alanımız olan Çankırı, Ilgaz ve Kese Köyü ile ilgili literatür araştırması yapılarak Kese Köyü'nün coğrafi konumu, iklimi, tarihi hakkında bilgiler derlenmiştir. Çankırı ve Ilgaz'daki ilk yerleşimler tarih öncesi çağlara dayanmaktadır. Az da olsa yapılan yüzey kazılarında İnandık Köyü'nden Hitit dönemine ait İnandık vazosu bulunmuştur. Tarih öncesi dönemlere ati birçok höyük alanı tespit edilmiştir. Roma ve Bizans dönemine ait tümülüs, nekropol alanları tespit edilmiş ve bu döneme ait çömlek, çanak parçaları kazılarda elde edilmiştir. Selçuklular ve Osmanlılar döneminden kalma cami, türbe ve çeşmeler yine bu

bölgede bulunan önemli tarihi yapılardır. Ayrıca Osmanlı son dönemine ait sivil mimarlık örnekleri de mevcuttur.

Dördüncü bölümde Kese Köyü evlerine ait saha çalışmaları mevcuttur. Tez kapsamında yapılan rölöve çalışmaları, gözlemler, ölçümler ve fotoğraflar değerlendirilerek Kese Köyü evleri plan özellikleri, yapım sistemi, malzeme özellikleri ve cephe özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, tez kapsamında incelenen 23 adet ev üzerinden Kese Köyü evlerinin genel özelliklerini şöyle tanımlayabiliriz:

Özgün durumunu koruyabilmiş 23 evden 7 tanesinin tek katlı (Katalog No: 2, 7, 9, 14, 16, 20, 23), 7 tanesinin ara katlı (kışlık odalı) (Katalog No: 6, 10, 11, 13, 15, 17, 21), 9 tanesinin iki katlı olduğu (Katalog No: 1, 3, 4, 5, 8, 12, 18, 19, 22) tespit edilmiştir. Plan tipi olarak ise 3 tanesinin dış sofalı plan tipinde (Katalog No: 6,9,14), 16 tanesinin dış sofalı L plan tipinde (Katalog No: 2, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23) ve 4 tanesinin iç sofalı plan tipinde (Katalog No: 1, 5, 8, 18) olduğu görülmüştür (Tablo 5.1). Planlar değerlendirilirken üst kat esas alınmıştır.

Yamaç yerleşim olduğundan yapılar eğime göre oturtulmuşlardır. Köy bir tepe üzerinde kurulduğundan sokaklar oldukça organik bir şekilde oluşmuştur. Arazinin el verdiği ölçüde oluşan sokak dokusu kıvrılarak devam ederken evlerin yüksek bahçe duvarları ile birbirinden ayrıldığı görülmektedir. Konutların genellikle parsel sınırına yerleştiği ve evlerin sokak ile ilişkisi üst katlardaki çıkıntılarla ya da pencere açıklıkları ile sağlandığı anlaşılmaktadır. Evlere yüksek bahçe duvarından çift kanatlı, geniş saçaklı, ahşap avlu kapıları ile giriş yapılmakta ve hane iç mekânlarına da bahçeden girilmektedir. Bahçe kapısının sokağa tek cephesi olan parsellerde tek olacağı gibi, iki sokağa cephesi olanlarda çift kapıdan yapıldığı görülmektedir. Evlerin arka cephesi çoğunlukla kottan dolayı toprağa gömülü vaziyettedir ve sağır bir şekilde düzenlenmiştir. Evlerin bahçeleri genellikle güneyde yer almaktadır. Bahçeyi kuzey rüzgârlarından korumak için bu konumlandırma yapılmış olabilir. Konutların giriş kapısı güney ya da güney doğuya bakmaktadır. Bölgede hâkim rüzgâr yönü kuzey doğu-güney batı olmasından dolayı bu durum söz konusu olmuş gözükmektedir. Evler çadır biçimli çatı ile örtülmüştür. Çatı kaplaması alaturka kiremittir, ancak zamanla onarılan çatılarda Marsilya tipi kiremit de kullanılmıştır.

Cepheler genellikle düzdür, sadedir ve çıkmasızdır. Üst katlarda görülen ilgi çekici bir durum, planimetrik olarak önemli bölümler olan cumba ve hayat gibi mekânların yapının diğer bölümlerinde farklı malzeme ve yapım tekniği ile ifade edildiği görülmüştür (Katalog No: 3, 6, 9, 14, 17, 23). Bunun birkaç sebebi olabilir. Birincisi hiyerarşik olarak daha önemli olanın vurgulanması isteği olarak yorumlanabilir. İkinci olarak giriş cephesinin diğer cephelerden öne çıkarılarak daha estetik ve dikkat çekici yapılmak istenmesi olabilir.

Yapım sistemi genellikle zemin kat su basman seviyesine kadar taş, üzeri kerpiç yığma, üst katlar ahşap iskelet arası kerpiç dolguludur. Yapılarda dikkat çeken bir diğer husus ise ahşap iskelet sisteminin, ister ahşap isterse kerpiç malzeme ile doldurulsun üzerinin sıva ile kapatılması durumudur. Kerpice göre daha maliyetli olan ahşabın sıva altı dolgu malzemesi olarak kullanılması muhtemelen köyün ormanlık alana yakın olması ve ahşap malzeme ediniminin toprak kadar olmasa da nispeten kolay olmasından dolayıdır.

Kese Köyü evleri detaylı olarak şu şekilde tespit edilmiştir:

Abuşgil evi (Katalog No: 1); Yapının zemin katı kerpiç yığma üst katlar ahşap iskelet arası kerpiç dolgulu olarak hımış tekniği ile yapılmıştır. Zemin katta avlu ve dam ile birlikte bir de kışlık oda mevcuttur. İç sofalı plan tipinin görüldüğü yapının birinci katında hayatın etrafında 4 adet oda bulunmaktadır. Odaların arasındaki eyvanlar kiler, merdiven aralığı ve abdesthane aralığı olarak kullanılmıştır. İkinci katta plan olarak birinci katın benzeridir. Yalnız burada ön cepheye bakan eyvana gömme balkon ilave edilmiştir. Odalara giriş selamlık denilen ahşap paravanlar ile kontrollü bir şekilde sağlanmaktadır. Mahremiyete verilen önemi gösteren selamlıklar aynı zamanda ahşap süsleme örneklerinin görüldüğü yüzeylerdir. Selamlıktan odaya geçilir, her odada ocak bulunmaktadır. Ocak bulunduğu duvarın tam ortasına yerleştirmiştir ve iki yanına dolaplar yapılmıştır. Dolaplar yüklük ve depolama alanları olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda bu dolaplardan biri gusülhane olarak da işlevlendirilmiştir. Dolaplar ile ocaklık arasında ahşap niş şeklinde raflar yapılmıştır. Yörede terece olarak adlandırılan bu rafların yüzeylerinde ki süslemeler de dikkat çekicidir.

Zemin + iki katlı olarak inşa edilen yapının dışı sıvalı ve yer yer dökülmekle beraber beyaz boyalı olduğu görülmektedir. Zemin katta ahşap giriş kapısı dışında 4 adet pencere bulunmaktadır. Birinci kattın güney cephesinde simetrik düzende konumlandırılmış 6 adet dikdörtgen şeklinde, ahşap pencere mevcuttur. Doğu ve batı cephesinde 1'e 2 oranından farklı olarak sonradan yapıldığı fark edilen pencereler dikkat çekmektedir. Cephenin en önemli elemanı balkondur. Ahşap korkuluklu ve gömme olarak yapılan balkonlar manzaraya karşı konumlandırılmıştır. Yapı çadır tipi çatı ile örtülüdür ve Marsilya kiremiti kaplıdır.

Bahçecigil evi (Katalog No: 2); köyün girişine yakın bir konumda bulunan yapının kuzey batısında köyün okulu bulunmaktadır. Yapı arsanın güney sınırına yerleştirilmiştir.

Yapının zemin katı kerpiç yığma üst kat ise ahşap iskelet arası kerpiç dolgulu olarak hımış tekniği ile yapılmıştır. Zemin katta avlu ile birlikte küçük ve büyük dam bulunmaktadır. İç sofalı L plan tipinin görüldüğü yapının birinci katında hayatın etrafında 3 adet oda bulunmaktadır. Ön oda ile arka odaların arasındaki eyvan abdesthane aralığı olarak kullanılmıştır. Her odada ocak ve dolaplar bulunmaktadır. Arka odalardan biri mutfak işleri için kullanılmaktadır. Bu odadaki dolaplar mutfak eşyalarını depolama için tasarlanmıştır. Diğer odalarda ise dolaplar yüklük ve gusülhane alanları olarak kullanılmaktadır.

Zemin + bir katlı olarak inşa edilen yapının dışı sıvalı ve beyaz boyalı olduğu görülmektedir. Zemin katta çift kanatlı ahşap giriş kapısı bulunmaktadır. Kullanıcılardan öğrenilen bilgiye göre yaklaşık 100 yıllık olan yapının pencerelerinin çoğu değiştirilmiştir. Sadece giriş cephesine bakan pencereler özgün oranlarını korumaktadır. Yapı çadır tipi çatı ile örtülüdür ve Marsilya kiremidi kaplıdır.

Alanyalığıl evi (Katalog No:3); aşağı mahallede bulunan Alanyalığıl evi arsa parselinin kuzeyine yerleştirilmiştir. Evin ön ve giriş cephesi güneye bakmaktadır.

Köy içinde "Alanyalığıl'in Konağı" olarak bilinen yapı, 3 katlı olarak inşa edilmiştir. Zemin katından yapıya çift kanatlı ahşap kapı ile avluya girilmektedir. Avludan küçük ve büyük dama ulaşılabilir. Ahşap merdiven ile birinci kat hayatına

çıkılırken, hayatın ön cephesinde çıkma yaptığı görülmektedir. Ön cephede hayatla birlikte bir oda bulunmaktadır. Bu odanın yanındaki açıklıktan abdesthane bölümüne ve kiler dolabına ulaşılabilir. Alanyalığı evinde rastladığımız büyük ölçekli kiler dolabı örneği oldukça ilgi çekicidir. Bu katta ayrıca bir adet arka oda bulunmaktadır. İkinci katta ise hayat bir ön oda, iki arka oda, kiler ve abdesthane bölümleri mevcuttur. İkinci katın tavan yüksekliği orta bölümde 335 cm'e yükseltildiği ve bu bölümde tekne tavan uygulaması yapıldığı görülmüştür.

Alanyalığı evinin cephesi köyün en dikkat çekici yapılarından. 3 katlı yapının zemin katı kerpiç yığma, birinci katı ahşap karkas arası kerpiç dolgu ve ikinci katı ahşap karkas arası ahşap dolgu olarak inşa edilmiştir. Her kat güney cephesinden çıkma yaparak genişletilmiştir. İkinci katın çıkması kavisli payandalar ile desteklenmiştir ve çıkma altı ahşap ile kaplanmıştır. Pencereler dikdörtgen formlu ve ahşap çerçeveli olarak giyotin tekniği ile yapılmıştır.

Niyazigil evi (Katalog No: 4); aşağı mahallede bulunan Niyazigil evi arsa parselinin doğusuna yerleştirilmiştir. Evin giriş cephesi batıya bakmaktadır.

Yapının bahçe duvarı bulunmamaktadır. Dış sofalı L plan tipindeki yapı zemin + iki katlı olarak inşa edilmiştir. Zemin kat su basman seviyesine kadar moloz taş yığma üzeri kerpiç yığma olarak, üst katlar ahşap karkas arası ahşap dolgu olarak karma teknik ile yapılmıştır. Zemin kattan avluya, küçük ve büyük dama ulaşılmaktadır. Birinci katta dış cepheye bakan hayata çıkılmaktadır. Hayatın etrafı bir adet ön oda, iki adet arka oda ile L şeklinde çevrelenmiştir. Ön oda ile arka oda arasından abdestlik aralığı ile helaya ulaşılmaktadır. Ahşap merdiven ile çıkılan ikinci katta yine hayat ve üç oda bulunmakla birlikte, birinci kattan farklı olarak iki arka oda arasında kiler konumlandırılmıştır. Ev sahipleri kasabada (Ilgaz) esnaf olmasından dolayı maddi durumu iyi olan aile büyüklük ve süsleme özellikleri açısından yetkin bir yapı yaptırdığı görülmektedir.

Yapıya çift kanatlı ahşap kapı ile ulaşılmaktadır. Zemin katta su basman seviyesine kadar ahşap hatıllı yığma moloz taş yapıldığı görülmektedir. Taş yığmanın üstü yine ahşap hatıllarla desteklenerek yığma kerpiç ile örülmüştür. Ahşap kat silemeleri ile katlar birbirinden ayrılarak vurgulanmıştır. Birinci ve ikinci kat ahşap karkas arası ahşap dolgu şeklinde inşa edilirken cepheyi kaplayan sıvanın çoğunlukla döküldüğü

tespit edilmiştir. Bununla birlikte birinci katın arka cephesinin de zemin kattaki kerpiç yığma duvar örgüsünün devam ettirilerek inşa edildiği görülmektedir. Zemin katta pencere açıklığı sadece küçük bir aralık olarak küçük damda bulunurken, üst katlarda dikdörtgen formda ahşap çerçeveli pencereler görülmektedir. Birinci kattaki pencerelerin sadece alt sövelerinde, ikinci kattaki sövelerin ise hem alt hem üst sövelerinde süsleme detayları kullanılmıştır. Yapının üst örtüsü çadır tipi çatıdır. Yapının bu yaz yıkıldığını öğrenmek bizim için üzücü bir haber oldu. Sevindiğimiz taraf ise yapıyı fotoğraflarla belgelemiş olmak ve literatüre kazandırılmasını sağlamak oldu.

Karamustafagil evi (Katalog No: 5); parselin kuzey-batı sınırına yerleştirilmiş olan konutun girişi kuzey-doğuya bakmaktadır. 18 Temmuz 2018 yılında ev sahiplerinden Şerafettin Amca ile yapılan mülakatta evin yapımına 1943'te başlandığı, inşa sürecinin bir yıl sürdüğü ve 1944 yılında tamamlandığı öğrenilmiştir.

İç sofalı plan tipinde olan yapının zemin katından avluya girilmektedir. Kuzey-batı köşesinde kışlık oda bulunmaktadır. Doğu yönünde hayvan damı yapılmıştır. Damın tavan yüksekliği iki kat boyunca devam etmektedir. Birinci katta bulunan iki adet oda eyvan ile birbirinden ayrılmıştır. Eyvan iki adet pencere dışarıya açılmaktadır ve buradan etrafı seyretmek için önüne sedir yapılmıştır. Ayrıca bu katta abdesthane bulunmaktadır. İkinci katta geniş bir hayat dört oda ile çevrilmiştir. Oda aralarındaki eyvanlar merdiven aralığı, balkon, kiler ve abdesthane aralığı olarak kullanılmaktadır.

Cephede dikdörtgen şeklinde ahşap çerçeveli pencereler kullanılmıştır. Pencerelerin üst söveleri ahşap üçgen alınlıklı olarak alt söveleri ise barok süsleme detaylı olarak tasarlanmıştır. Ahşap kat silmeleri ve yanlamalar ile cephede hareketlilik sağlanmıştır. Cephede en dikkat çekici eleman gömme balkondur. Cephe kerpiç sıvalı ve beyaz boyalıdır.

Evleri marangozlar yapmakta idi. Karamustafagil evini yapan marangozlar komşu köy olan Baslama Köyü'nden gelmişlerdi. Ustaların isimleri: Yakup Dülger, Selahattin İpek, Mehmet Ali Dülger, Satılmış Bahadır (Kese Köylü), Muharrem Usta imiş. .Ahşaplar Kese Köyü, Dere Köyü ve Bozan Köyü'nün ormanlarından temin

edilmiş. Kerpiç toprakları evinin arkasından çıkarılan topraklardan yapılmış. Su basman taşlarını ise köyün içinden geçen Devrez çayından getirilmiş. Ev sahibi kaç oda istediğini söyler usta ona göre planını yapıyordu. Ev sahibinin maddi durumuna göre evin büyüklüğü ve süslemeleri değişiyordu. Bu ev o zamanın parasıyla 8.000 Liraya yapılmış. (Alanyalığı ve Niyazgil evleri bu evden önce, Hacıgil ve Abuşgil evleri daha sonra yapılmış). Yunusgilin evinin kerestesi Kahya Kızın yamadan kesilmiş.

Servetgil evi (Katalog No: 6); köyün merkezinde Merkez Camisinin yanında bulunan Servetgil evi, arsanın kuzey sınırına yerleştirilmiştir. Ön cephesi güney yönünde ilçe manzarasına bakmaktadır.

Yapının bahçesine taş ve kerpiç yığma bahçe duvarındaki çift kanatlı ahşap bahçe kapısı ile girilmektedir. Bahçeye iki taraftan girilmektedir. Bahçe duvarlarının içinde bulunan yapının zemin katında güney tarafında küçük dam kuzey tarafında ise büyük dam bulunmaktadır. Zeminden 7 basamak ile ara kata çıkılmaktadır ve buradan kışlık odaya ulaşılmaktadır. Bu kattan tekrar bir merdiven ile üst kata çıkılmaktadır. Bu katta hayat ile iki arka oda ve abdesthane mevcuttur.

Yapının zemin katında dam olarak kısımlar kerpiç yığma olarak yapılmıştır. Üst kat ise ahşap kolonlar yükseltilerek oluşturulmuştur. Cephenin en dikkat çekici özelliği üst katta kullanılan ahşap dikmelerdir. Üst katın taşıyıcı sistemi ahşap iskelet ile oluşturulmuştur. Yapının hayat olarak kullanılan kısmında ise ahşap iskelet arası yine ahşap kalaslar ile doldurulduğu görülmektedir. Arka cephelerde ise kerpiç dolgu yapıldığı görülmektedir. Bu da bize göstermektedir ki, yapının yüzü olan ön cepheye farklı bir önem atfedilmektedir. Yapının hayat pencereleri doğramasız olarak açık bir şekilde bırakılmıştır. Arka odalar ile kışlık odasında ise ahşap doğramalı ve camlı pencereler yapıldığı görülmektedir.

Yunusgil evi (Katalog No:7); yapının zemin katı kerpiç yığma üst katlar ahşap iskelet arası kerpiç dolgulu olarak hımış tekniği ile yapılmıştır. Zemin katta küçük ve büyük dam ile bu birimlerin önünde yarı açık avlu bulunmaktadır. Üst katın ahşap kolonlar üzerinde yükseltilerek oluşturulduğu görülmektedir. Üst kata doğu yönündeki ahşap merdivenler ile çıkılmaktadır. Dış sofalı L tipi plan tipindeki yapının bu katında, hayat ve 3 oda bulunmaktadır. Hayat çıkma yaparak öne doğru

genişletilmiştir. Ön odanın devamına da sonradan eklendiği anlaşılan bir balkon yapıldığı görölmektedir.

Yapı zemin üzeri bir kat olarak inşa edilmiştir. Güney cephesinde ahşap kolonlar ile yarı açık bir avlu mekânı oluşturulduğu görölmektedir. Yapıda farklı biçimde pencerelere rastlanılmaktadır. 1'e 2 oranında olan özgün pencereler olduğu gibi 1'e 1,5 oranında yeni yapılan pencereler de görölmektedir. Yapının dış cephesi sıvalı ve beyaz boyalıdır. Çadır tipi çatı ile örtölüdür ve Marsilya kiremidi kaplıdır.

Medinegil evi (Katalog No: 8); köyün merkezinde bulunan caminin kuzeyinde bulunan Medinegil evi, parselin batı sınırına yerleştirilmiştir.

Yapının zemin katı kerpiç yığma üst katlar ahşap iskelet arası kerpiç dolgulu olarak hımış tekniği ile yapılmıştır. Zemin katta avlu ve dam ile birlikte bir de kışlık oda mevcuttur. İç sofalı plan tipinin göröldüğu yapının birinci katında hayatın etrafında 4 adet oda bulunmaktadır. Odaların arasındaki eyvanlar kiler, merdiven aralığı ve abdesthane aralığı olarak kullanılmıştır. İkinci katta plan olarak birinci katın benzeridir. Yalnız burada ön cepheye bakan eyvana gömme balkon ilave edilmiştir.

Odalara giriş selamlık denilen ahşap perdeler ile kontrollü bir şekilde sağlanmaktadır. Mahremiyete verilen önemi gösteren selamlıklar aynı zamanda ahşap süsleme örneklerinin göröldüğu yüzeylerdir. Selamlıktan odaya geçilir, her odada ocak bulunmaktadır. Ocak bulunduğu duvarın tam ortasına yerleştirilir ve iki yanına dolaplar yapılmıştır. Dolaplar yüklük ve depolama alanları olarak kullanılır.

Zemin + iki katlı olarak inşa edilen yapının dışı sıvasının yer yer dököldüğu görölmektedir. Zemin katta ahşap dikmeler arasına modern tuğla kiremit ile dolgu yapıldığı görölmektedir. Zemin katta ahşap giriş kapısı dışında bir adet pencere bulunmaktadır. Birinci kattın güney cephesinde 5 adet dikdörtgen şeklinde, ahşap pencere mevcuttur. Cephenin en önemli elemanı güney cephesinde bulunan balkondur. Ahşap korkuluklu ve gömme olarak yapılan balkon manzaraya karşı konumlandırılmıştır. Yapı çadır tipi çatı ile örtölüdür ve Marsilya kiremidi kaplıdır.

Hotamangil evi (Katalog No: 9); köyün orta noktasına yakın bir konumda bulunan Hotamangil evi, parselin kuzey-batı sınırına yerleştirilmiştir.

Yapının bahçesine taş ve kerpiç yığma bahçe duvarındaki çift kanatlı ahşap bahçe kapısı ile girilmektedir. Bahçe duvarlarının içinde bulunan yapının zemin katında kuzey tarafında dam bulunmaktadır. Zeminden ahşap merdiven ile üst kata çıkılmaktadır. Bu katta hayat ile iki arka oda ve abdesthane mevcuttur. Üst katta hayatın önünden geçen yola doğru çıkma yaptığı görülmektedir.

Zemin + bir katlı olarak inşa edilen yapının en dikkat çekici özelliği üst katta bulunan çıkmadır. Ahşap malzemedeki yapılan çıkmamanın üst bölümü açık olarak bırakılmıştır. Pencere kısımları ise beş adet muşabak denilen ahşap kafes ile kapatılmıştır. Muşabakların sağ ve sol köşelerinden küçük pencere açıldığı görülmektedir. Yine üst katta hayat mekânının etrafı ahşap levhalar dik kullanılmak sureti ile kaplanmıştır.

Cengizgil evi (Katalog No: 10); köyün aşağı mahallesinde bulunan Cengizgil evi, arsanın güney sınırına yerleştirilmiştir. Ön cephesi güney yönünde ilçe manzarasına bakmaktadır.

Yapının zemin katı kerpiç yığma olarak, üst katlar ise ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak inşa edilmiştir. Yapım sistemi cephe fotoğraflarından da rahatça okunabilmektedir. Zemin katta avlu, küçük ve büyük dam bulunmaktadır. İkinci katta ön cephede bir oda ve hayat, abdesthane ve arka cephede büyük damın devamı mevcuttur. İkinci katta ise hayat ile onu L şeklinde çevreleyen üç oda bulunmaktadır. Arka odaların arasında kiler bulunurken, ön oda ile arka oda arasından abdesthaneye geçiş verilmiştir. Zemin kat ile birinci katın doğu ve batı cephesinde kerpiç duvarlarla kalınlaştırılarak ısı yalıtımı ve mukavemetin artırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Yapının zemin katında iki kanatlı ahşap kapı ve küçük pencere açıklıkları hariç herhangi bir hareket yoktur. Kapı oldukça basit ve süslemesiz, pencereler de olabildiğine küçük boyutlardadır. Birinci katta dikdörtgen formda ahşap çerçevesi ve ahşap kasalı, giyotin sistemi ile çalışan, süslemesiz basit söveli pencereler yapılmıştır.

Dolaplar genellikle odanın içinde ocağın iki yanında simetrik bir şekilde bulunur. Bu dolaplara “bucak” adı verilir. Dolaplarla oluşturulan ahşap yüzey, alt ve üst

kısımlarında sabit şekilde, insan boyuna kadar olan, ortalarında da hareketli parçalar yani dolap kapaklarıyla oluşturulmuştur. Ocak ile aynı derinliktedirler. Ocağın iki yanındaki dolaptan biri yüklük malzemelerinin depolandığı bir alan olarak kullanılmıştır. Diğeri ise sedirin ucunda bulunan gusülhane olarak kullanılan dolaptır. Mutfak olarak kullanılan odalarda ise kapının giriş ekseninde konumlandırılmış mutfak eşyalarının konulduğu dolap bulunmaktadır.

Yaylacıgil evi (Katalog No: 11); köyün aşağı mahallesinde bulunan Yaylacıgil evi, arsanın güney sınırına yerleştirilmiştir. Ön cephesi güney yönünde ilçe manzarasına bakmaktadır.

Yapının zemin katı su basman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak hımış tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkılan merdiven ile ara kattaki kışık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. L tipi sofalı plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır. Ahşap iki kanatlı giriş kapısı ve kapı üzerinde yapılan ahşap ızgaralar zemin kat cephesinde dikkat çekmektedir. Yığma taş duvarlar arasına ve karkas sisteme geçerken kullanılan ahşap hatıllar da cepheyi hareketlendirmiştir. Küçük dama bakan cephede iki hatıl arasında boşluk bırakılarak dama ışık alındığı görülmektedir.

Şihgil evi (Katalog No: 12): Köyün girişine yakın bir konumda bulunan yapının güneyinde köyün okulu bulunmaktadır. Yapı arsanın kuzey sınırına yerleştirilmiştir.

Yapının şu an ki sahipleri burayı 1977 yılında satın almışlardır. Aldıktan sonra çeşitli tamiratlar yaptırmışlar ancak özgün durumunu bozmamaya özen göstermişlerdir. Yapının mevcut halinde iki farklı kottan girişi bulunmaktadır. +2.62 kotundaki giriş sonradan eklenmiştir. Zemin kattaki özgün girişinden avluya girilmektedir. Zemin katta avlu ile birlikte küçük ve büyük dam bulunmaktadır. Birinci katta ön cephede iki oda ve arka cephede iki oda bulunmaktadır. Ön ve arka odaların arasından abdesthaneye geçiş sağlanmıştır. Ön cephedeki ilk odanın yapıya sonradan eklendiğini düşünmekteyiz, yapı plan tipi olarak Alanyalığıl evine benzemektedir ve

yakın zamanlarda muhtemelen aynı usta tarafından yapılmıştır. Alanaligil evinde de gördüğümüz gibi ilk odanın olduğu yerde hayat bulunmaktadır.

İkinci katta ise oldukça geniş bir hayata çıkılmaktadır. L tipi sofalı palan tipinde olan yapıda üç adet oda hayatı L şeklinde sarmaktadır. Odaların birbirlerinden koparılarak oluşturulan alanlar abdestlik aralığı ve kiler olarak kullanılmaktadır.

Yapının zemin katında iki kanatlı ahşap kapısı yeni sahipleri tarafından yenilenerek üstüne üçgen alınlıklı saçak eklenmiştir. Ayrıca birinci kat kotundan yapıya yeni bir giriş eklenmiştir. Yapının pencereleri dikdörtgen formda ahşap çerçevesi ve çift kanatlıdır. Pencerelerin alt ve üst sövelerinde süsleme detayları dikkat çekmektedir. Yapının cephesi sıvalı ve beyaz boyalıdır. Ahşap kat silmeleri ve yanlamalar cephede hareketlilik sağlamaktadır. Abdesthane bölümleri çıkma şeklinde yapılmıştır. Yapının üst örtüsü çadır tipi çatıdır ve Marsilya tipi kiremit kaplıdır.

Onbirgil evi (Katalog No: 13); köyün yukarı mahallesinde bulunan Hüseyin Efendi Camisi'nin doğusunda kalan Onbirgil evi parselin kuzey-batısına yerleştirilmiştir.

Yapının zemin kerpiç yığma olarak inşa edilmiştir. Kerpiçlerin arasına konulan ahşap hatıllar ile duvarlar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak hımış tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkılan merdiven ile ara kattaki kışlık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. Yapının kuzey-doğu cephesine sonradan eklenen merdiven ile üst kata ikinci bir çıkış ilave edildiği görülmektedir. Dış sofalı L tipi sofalı plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

Yapının zemin katında iki kanatlı ahşap kapısı ve üzerindeki ahşap korkuluklar dikkat çekmektedir. Cephede yer yer kalmış olan sıva bize göstermektedir ki yapının özgün hali sıvalı ve beyaz boyalı idi. Üst kat hayat mekânının cephedeki izdüşümünde ahşap iskelet arasının yine ahşap ile doldurulduğu dikkat çekmektedir. Yapının pencereleri dikdörtgen formda ahşap çerçevesidir. Yapının güney-doğu cephesine sonradan eklenen bir yapı dikkat çekmektedir.

Camadangil evi (Katalog No: 14); köyün yukarı mahallesinde bulunan Hüseyin Efendi Camisi'nin doğusunda kalan Camadangil evi parselin kuzey-batısına yerleştirilmiştir.

Yapının zemin katında sadece dam bulunmaktadır. Damın ön kısmının yarı açık avlu mekânı olduğu görülmektedir. Zeminden ahşap kolonlarla yükseltilerek üst kat oluşturulmuştur. Bu katta hayat ile iki arka oda ve abdesthane mevcuttur. Bu yapısı ile dış sofalı plan tipine uymaktadır.

Yapının zemin katında dam olarak kısımlar kerpiç yığma olarak yapılmıştır. Cephenin en dikkat çekici özelliği üst katta kullanılan ahşap dikmelerdir. Üst katın taşıyıcı sistemi ahşap iskelet ile oluşturulmuştur. Yapının hayat olarak kullanılan kısmının ise ahşap iskelet arası yine ahşap kalaslar ile doldurulduğu görülmektedir. Arka cephelerde ise kerpiç dolgu yapıldığı görülmektedir. Bu da bize göstermektedir ki, yapının yüzü olan ön cepheye farklı bir önem atfedilmektedir. Yapının hayat pencereleri doğramasız olarak açık bir şekilde bırakılmıştır. Arka odalar ile kışlık odasında ise ahşap doğramalı ve camlı pencereler yapıldığı görülmektedir.

Hacılıgil evi (Katalog No: 15); köyün yukarı mahallesinde bulunan Hüseyin Efendi Camisi'nin batısında kalan Hacılıgil evi parselin kuzey-batısına yerleştirilmiştir.

Yapının zemin katında büyük ve küçük dam bulunmaktadır. Zemin katta bulunan avludan merdiven ile ara kata ulaşılmaktadır. Bu katta bir adet ön oda bulunmaktadır. En üst katta ise dış sofalı L plan tipinde hayat ile bir ön oda, iki arka oda ve abdesthane mevcuttur.

Yapının dış cephesi sıvalı ve beyaz boyalıdır. Ahşap kat silmeleri ile cephenin hareketlendirildiği görülmektedir. Yapının genel durumunun iyi olduğu ve çeşitli tamiratlardan geçirildiği anlaşılmaktadır. Günümüzde kullanılan dikdörtgen formda pencereler ile güney cephesine eklenen balkon bölümü sonradan yapılan eklemelerdir. Çift kanatlı ahşap giriş kapısı cephenin dikkat çekici özelliklerindedir. Çadır tipi çatı ile örtülmüş bulunan yapı, Marsilya kiremidi kaplıdır.

Ezbercigil evi (Katalog No: 16); köyün yukarı mahallesinde bulunan Hüseyin Efendi Camisi'nin batısında kalan Ezbercigil evi parselin kuzey-batısına yerleştirilmiştir.

Yapının zemin katında büyük ve küçük dam bulunmaktadır. Ahşap merdivenler ile üst katta bulunan hayata çıkılır. Hayatın ön cephe tarafında çıkma yapıldığı görülmektedir. Toplam 3 oda bulunan yapıda bir adet ön oda, iki adet arka oda hayatın etrafında L şeklinde yerleştirilmiştir. Bu plan özelliğiyle dış sofalı L plan tipine uyduğu görülmektedir. Ön oda ve arka oda arasındaki aralıktan abdesthane ve helaya geçiş verilmiştir. Çatı içerden açık bırakılmıştır. Yapının üst örtüsü çadır biçimli çatıdır.

Zemin katta çift kanatlı ahşap kapı ile iki adet pencere açıklığı mevcuttur. Pencere boyutları zemin katta küçükken üst katlarda daha büyük oranlarda olduğu görülmektedir. Yapının dış cephesi sıvalı ve beyaz boyalı olduğu görülmektedir ancak tadilat yapıldığı tespit edilen yapıda zemin katta ve üst katın ön cephesinde kerpiç dolguların yerine modern kırmızı tuğla kullanıldığı görülmektedir. Ahşap kat silmeleri ile cephenin hareketlendirildiği görülmektedir.

Ezbercigil evinde dikkat çeken detay ahşap duvar kaplamalarının eğrisel formlu şekilde süslenerek oluşturulmasıdır.

Çakıcıgil evi (Katalog No: 17); köyün Sedirler Camisi'nin kuzeyinde kalan Çakıcıgil evi parselin kuzey-doğusuna yerleştirilmiştir.

Yapının zemin katı su basman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Ara kat kerpiç yığma olarak inşa edilmiştir. En üst katta ise üst kattan giriş bölümü ahşap yığma olarak, diğer bölümler ahşap karkas arası kerpiç dolgu olarak karma teknik ile inşa edildiği görülmektedir. Zemin kattan yarı açık avluya giriş sağlanmaktadır. Bu katta avlu ile birlikte büyük dam ve küçük dam bulunmaktadır. Avludan ahşap merdiven ile ara kattaki kışlık odasına ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. Bu katta kattan faydalanılarak kuzey yönünden de yapıya ikinci bir giriş sağlanmaktadır. Dış sofalı L tipi plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

Karma yapım sistemi ile inşa edilen yapının cephesinde de bu çeşitlilik görülmektedir. Zemin katta yığma taş duvar ile ahşap kolonlar üzerinde yükseltelen üst kat dikkat çekmektedir. Üst katta ise kuzeyde bulunan arka oda ahşaplar

birbirine köşelerinden geçirilerek ahşap yığma tekniği ile inşa edildiği görülmektedir. Bu odada oldukça küçük boyutlu bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Ön odanın penceresi ise diğer pencerelerden daha büyük oranlara sahiptir. Bunun dışındaki pencerelerin ise dikdörtgen formda 1'e 2 oranında ahşap kasalı ve sürmeli olduğu görülmektedir. Cephede ahşap kirişlerin dışarıya hafif çıkartılarak bırakılmıştır ve bu sayede yapım sistemi dışardan okunabilmektedir. Yapının dışının sıvalı olduğu ancak yer yer bu sıvanın döküldüğü tespit edilmiştir.

Hacıgil evi (Katalog No: 18); köyün Sedirler Camisi'nin batısında kalan Hacıgil evi parselin doğusuna yerleştirilmiştir.

Zemin + iki katlı olarak inşa edilen yapının iç sofalı plan tipine sahip olduğu görülmektedir. İki farklı kottan girişi bulunan yapıya zemin katından ve birinci kattan ulaşılabilir. Zemin katında avlu, kışlık oda, büyük ve küçük dam bulunmaktadır. Birinci katta ise sokaktan ulaşılabilen eskiden bakkal olarak kullanılan bir dükkân mahali, ardiye, iki oda ile bir abdesthane bulunmaktadır. Bu katta bulunan iki odanın arasındaki eyvan kapatılarak küçük bir mekân oluşturulmuştur. İkinci katta ise merkezde bulunan hayatın etrafı odalar ile çevrilmiştir. Odalar arasında kalan eyvanlar kiler, abdesthane aralığı, balkon aralığı ve küçük bir oda olarak kullanılmaktadır. Bu katta ayrıca doğu cephesine konumlandırılmış bir balkon bulunmaktadır.

Zemin + iki katlı olarak inşa edilen yapı, kotlardan yararlanılarak iki farklı girişe sahiptir. Zemin kattan avlu ile kışlık bir oda ve damlara ulaşmaktadır. Buradan merdivenle birinci kata çıkılmaktadır. Birinci katın yol güzergâhından da girişi bulunmaktadır. Yine bu katta dükkân olarak kullanılan mekânın ayrı bir giriş kapısına ve camekânlı bir vitrine sahip olduğu görülmektedir. En üst katta ise doğu cephesi yönünde balkon bulunmaktadır. Pencere boyutları Kareye yakın formda ve ahşap kasalıdır. Yapının dış cephesi sıvalı ve beyaz boyalıdır. Yapı çatı tipi çatı ile örtülüdür ve Marsilya tipi kiremit ile kaplıdır.

Çömezigil evi (Katalog No: 19); köyün Sedirler Camisi'nin batısında kalan Çömezigil evi parselin doğusuna yerleştirilmiştir. Yapının doğusundan geçen yola arka cephesini yaslamış durumdadır.

Ev sahiplerinden Abdullah Çömez ile 15 Temmuz 2018'de yapılan mülakatta evin yapım tarihinin 1950 olduğu öğrenilmiştir. 2 katlı olarak inşa edilen yapının zemin katı kerpiç yığma, birinci ve ikinci katlar ahşap iskelet arası kerpiç dolguludur. Zemin katında kerpiç duvarlı avlu ile küçük ve büyük dam bulunmaktadır. Ahşap merdivenler ile çıkılan birinci katta 2 oda ve abdesthane bulunmaktadır. Odalardan biri günümüzde mutfak olarak kullanılmaktadır. İkinci katta ise hayat, 3 oda bir kiler ve abdesthane bulunmaktadır. Hayatın ön cephe tarafında sedir yapılmıştır.

Yapının zemin katında iki kanatlı ahşap giriş kapısı bulunmaktadır. Kapının üzerinde içeriye ışık alabilmek için ahşap çıtalarla oluşturulmuş açıklık mevcuttur. Küçük damdan dışarıya açılan iki pencere açıklığı vardır. Birinci katta dikdörtgen şeklinde ahşap çerçeveli pencereler görülmekle birlikte sonradan eklendiği anlaşılan kareye yakın formda bir pencere açıklığı da görülmektedir. İkinci katta ise tüm pencereler dikdörtgen formu ve ahşap çerçevelidir. Pencerelerin alt sövelerinde bulunan barok tarzı süsleme detayları cephedeki en dikkat çekici özelliktir. Ayrıca ahşap kat silmeleri ve yanlamalar ile cephe hareketlendirilmiştir. Yapı çadır tipi çatı ile örtülmüştür ve Marsilya tipi kiremitle kaplanmıştır. Yapının kuzey cephesinde abdesthane çıkımları bulunmaktadır.

Dinelekgil evi (Katalog No: 20); köyün Sedirler Camisi'nin kuzey-batısında kalan Dinelekgil evi parselin sınırına yerleştirilmiştir. Yapının batısından tali yol geçmektedir.

Zemin + bir katlı olarak inşa edilen yapının zemin katı moloz taş ve kerpiç yığma, birinci katı ahşap iskelet arası kerpiç dolguludur. Zemin katında kalın kerpiç duvarlı avlu ile küçük ve büyük dam bulunmaktadır. Ahşap merdivenler ile hayata çıkılır. Hayatın ön cephe tarafında sedir yapılmıştır. Toplam 3 oda bulunan yapıda 1 oda ön cepheye 2 oda arka cephe tarafına konumlandırılmıştır. Ön oda ve arka oda arasındaki aralıktan abdesthane ve helaya geçiş verilmiştir. Çatı içerden açık bırakılmıştır.

Yapının zemin katındaki tek açıklık iki kanatlı ahşap giriş kapısıdır. Kapının üzerinde içeriye ışık alabilmek için kare şeklinde bölünmüş çıtalarla oluşturulmuş pencere açıklığı mevcuttur. Üst katta dikdörtgen şeklinde ahşap çerçeveli pencereler görülmektedir. Giyotin pencere olarak çalışan pencerelerin üst ve alt

sövelerinde süsleme detayları görülmektedir. Yapıda bir kaç sene önce yapılan dış cephe yenilemesinde dış cephesi sıvanarak beyaza boyanmıştır. Yapı çadır tipi çatı ile örtülmüştür. Orijinalinde alaturka kiremit ile örtülen çatı birkaç sene önce yapılan çatı tamiratında Marsilya tipi kiremitle kaplanmıştır.

Mehmet Dağlar evi (Katalog No: 21); köyün kuzey sınırına yakın konumdadır. Bu yapılardan sonra köyün harmanları ve tarlalarına ulaşılmaktadır. Yine bu yönde kuzeye doğru köyün kışlası ve yaylası mevcuttur.

Yapının zemin katı su basman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak hımış tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkılan merdiven ile ara kattaki kışlık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. L tipi sofalı plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

Ahşap iki kanatlı giriş kapısı ve kapı üzerinde yapılan ahşap ızgaralar zemin kat cephesinde dikkat çekmektedir. Yığma taş duvarlar arasına ve karkas sisteme geçerken kullanılan ahşap hatıllar da cepheyi hareketlendirmiştir. Küçük dama bakan cephede iki hatıl arasında boşluk bırakılarak dama ışık alındığı görülmektedir.

Beddekgil evi (Katalog No: 22); köyün kuzey sınırına yakın konumdadır. Bu yapılardan sonra köyün harmanları ve tarlalarına ulaşılmaktadır. Yine bu yönde kuzeye doğru köyün kışlası ve yaylası mevcuttur.

Yapının zemin katı su basman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak hımış tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkılan merdiven ile ara kattaki kışlık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven

ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. L tipi sofalı plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

Ahşap iki kanatlı giriş kapısı ve kapı üzerinde yapılan ahşap ızgaralar zemin kat cephesinde dikkat çekmektedir. Yığma taş duvarlar arasına ve karkas sisteme geçerken kullanılan ahşap hatıllar da cepheyi hareketlendirmiştir. Küçük dama bakan cephede iki hatıl arasında boşluk bırakılarak dama ışık alındığı görülmektedir.

Şaravgil evi (Katalog No:23); köyün kuzey sınırına yakın konumdadır. Bu yapılardan sonra köyün harmanları ve tarlalarına ulaşılmaktadır. Yine bu yönde kuzeye doğru köyün kışlası ve yaylası mevcuttur.

Yapının zemin katı su basman seviyesine kadar moloz taş yığma olarak inşa edilmiştir. Taşların arasına konulan ahşap hatıllar ile duvar sağlamlaştırılmıştır. Üst katlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olarak hımiş tekniği kullanılmıştır. Zemin kattan avluya giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısının karşısında büyük dam, sağ tarafında ise küçük dam bulunmaktadır. Küçük damın yanından çıkılan merdiven ile ara kattaki kışık odasına ve abdesthaneye ulaşılmaktadır. Soldaki ahşap merdiven ile üst katın hayatına çıkılmaktadır. L tipi sofalı plan tipinde olan yapıda hayatın etrafında 3 oda bulunmaktadır.

Ahşap iki kanatlı giriş kapısı ve kapı üzerinde yapılan ahşap ızgaralar zemin kat cephesinde dikkat çekmektedir. Yığma taş duvarlar arasına ve karkas sisteme geçerken kullanılan ahşap hatıllar da cepheyi hareketlendirmiştir. Küçük dama bakan cephede iki hatıl arasında boşluk bırakılarak dama ışık alındığı görülmektedir.

Kese Köyü evlerinin oluşumunda etkili olan faktörler şu şekilde sıralanabilir. Köyün bir tepe üzerine kurulmasının evlerin yerleşimi ve birbirleri ile ilişkileri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. İç Anadolu ve Karadeniz geçiş iklim kuşağında bulunmasından dolayı ormanlık alanları olması konutlarda sıkça kullanılan ahşap malzeme seçimini belirlemiştir. İç mekân örgütlenmesi Türklerin geçmiş kültüründen izlerini taşıırken, diğer bölgelerde şerbetlik adını alan odalardaki nişler, burada “çiçeklik” adıyla anılmaktadır. Çiçekliklerin aynı zamanda Türklerden önce

bu bölgede yaşamış Hristiyanlarda da kullanılan ve ikona konulan yapı elemanlarıyla benzerlik göstermesi önceki kültürlerin devamlılığını göstermektedir. Bunun dışında başka bölgelerde taka/tava adıyla anılan ahşap gömme rafların bu yörede “terece” adını aldığı görülmektedir. Ayrıca ahşap süsleme detayları ve çözümleri yerel ustaların bilgi birikimini ve etkisini göstermesi açısından önemlidir.

Kese Köyü evlerinin plan özellikleri, malzeme kullanımı, cephe özellikleri, iç mekânda kullanılan mimari elemanlar açısından değerlendirildiğinde geleneksel Osmanlı -Türk evi literatüründe yer alabilecek özgünlükte ve özellikte olduğu görülmektedir. Kese Köyü evleri planimetrik olarak S.H.Eldem'in tarif ettiği dış sofalı ve iç sofalı plan tiplerine uygunluk göstermektedir. Ancak sofanın etrafında 3 odanın çevrelendiği ve Doğan Kuban'ın “hayatlı ev”, bazı araştırmacıların ise dış sofalı L plan tipi olarak adlandırdığı plan tipi Eldem'in tipolojisinde bulunmamaktadır.

Ayrıca Kese Köyü evleri plan ve cephe özellikleri, ahşap süsleme detayları, kat sayısı ve mekân örgütlenmesi açısından kırsal/köy mimarisinden ziyade köyden daha gelişmiş bir yerleşim; kasaba mimarisi özellikleri gösterdiği görülmektedir. Bu konuda köy yerleşiminin kasaba merkezine oldukça yakın mesafede oluşu etkili olmuş olabilir. Bununla birlikte köyün Türkler yerleşmeden önce kilise ve manastırı bulunan bir yerleşim olduğu ve bu manastırın yerine kışla, kilisenin yerine cami yapıldığı köylüler tarafından iddia edilmektedir. Bu bilgiler kazı çalışmaları ile doğruluğu kanıtlanmaya muhtaç olsa da köyün geçmişte ve günümüzde büyük ve önemli bir yerleşim olduğu iddiası dikkate alınmaya değerdir. Ilgaz ilçesinin Osmanlı ticaret yolları üzerinde bulunan güzergâhlardan birisi olduğu bilinmektedir. Bu durumda ilçeye yakın mesafede bulunan Kese Köyü'nün de bu durumun avantajlarından faydalanmış olması muhtemeldir.

Tablo 5.1 Kесе Көйү Evleri Genel Tablosu

DIŞ SOFALI PLAN TİPİ			DIŞ SOFALI L PLAN TİPİ														İÇ SOFALI PLAN TİPİ						
	SERVETGİL	HOTAMANGİL	CAMADANGİL	BAHÇECİGİL	ALANYALIGİL	NIYAZIGİL	YUNUSGİL	CENGİZGİL	YAYLACIGİL	ŞİHGİL	ONBİRGİL	HACILIGİL	EZBERCİGİL	ÇAKICIGİL	ÇÖMEZGİL	DİNELEKGİL	MEHMET DAĞLARGİL	BEDDEKGİL	ŞARAVGİL	ABUŞGİL	KARAMUSTAFAGİL	MEDİNEGİL	HACIGİL
VAZİYET PLANI																							
BİRİNCİ KAT PLANI ZEMİN KAT PLANI																							
İKİNCİ KAT PLANI																							
GÖNEY CEPHESİ																							
DOĞU CEPHESİ																							
BATI CEPHESİ																							
KUZUY CEPHESİ																							
FOTOĞRAF																							

A

Fotoğraflar

Şekil Ek 1. Alanyalığıl evi sahiplerinden Mehmet OKSAL

Şekil Ek 2. Yunusgil evi sahipleri

Şekil Ek 3. Karamustafagil evi sahiplerinden Şerafettin amca

Şekil Ek 4. Karamustafagil evinin yanmadan önceki hali

Bu fotoğrafın üzerinde “1932 yapıldı, 22.2.1943 zamanı” yazısı okunmaktadır.

- Akın, G. (1985). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki Tarihsel Ev Tiplerinde Anlam*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- Aksoy, E. (1963). Ortamekân: Türk Sivil Mimarisinde Temel Kuruluş Prensipleri. *Mimarlık ve Sanat*. 7-8, 39-92.
- Alemdar, S. (2012). *Osmanlı Devleti'nde Kiliselerin Tamir ve İnşası*. Süleyman Demirel.
- Arel, A. (1982). *Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar*. İzmir: E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yay.
- Arseven, C. E. (2017). *Osmanlı Dönemi Mimarlık Sözlüğü Islâhât-ı Mi'mâriyye*. İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Ayhan, B. (1984). *Çankırı: Tarih, Coğrafya, Ekonomi*. Ankara: Neyir Matbaası.
- Bayazıt, N. (2014). "Erdem Aksoy'un Doktorası ve Sonraki Çalışmalara Etkileri". Academia
- Bektaş, C. (2014). *Türk Evi*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Berk, C. (1951). *Konya Evleri*. İstanbul: İstanbul Matbaacılık.
- Çakır, H. A. (1967). *Çankırı İl Yıllığı. Tarih Bölümü*. Çankırı.
- Çakıroğlu, N. (1952). *Kayseri Evleri*. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Cansever, T. (2005). *Mimar Sinan*. İstanbul: Albaraka Türk Yayınları.
- Çetiner, O. (2011). Çankırı Tarihinde Yeralan Kültür Öğelerinden Mimari Yapı Örnekleri ve Milli Mücadele Döneminde Çankırı'dan Mimari Bir Örnek, . *Çankırı Araştırmaları Dergisi*, 7, 159-165.
- Dıvrak, U. (2012). *XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çankırı Kazası. Doktora Tezi*. Atatürk Üniversitesi.

- Eldem, S. H. (1984). *Türk Evi Osmanlı Dönemi Cilt I*. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.
- Eldem, S. H. (1987). *Türk Evi Osmanlı Dönemi Cilt III*. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.
- Elibol, A. (2005). *Yakınçağ Başlarından tanzimata kadar Çankırı*. Gazi Üniversitesi.
- Erginbaş, D. (1954). *Diyarbakır Evleri*. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Eser, L. (1955). *Kütahya Evleri*. İstanbul: İTÜ Yayınları.
- Esin, E. (1976). "M. IX-XI. Yüzyıl Uygur Köşklerinden Safranbolu Ev Mimarisine Gelişme". İTÜ MTRE Bülteni 2 (5-6): 15-18.
- Esin, E. (2006). *Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu*. İstanbul: Kabalcı Yay.
- Günay, R. (1989). *Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Günay, R. (2005). *Safranbolu Evleri*. İstanbul: Yapı Yayın.
- Ilgaz Yukarı Bozan Köyü Web Portalı , Bitki Örtüsü, <http://yukaribozan.tr.gg/ılgaz-coğrafi-yapı.htm> , 4 Aralık 2016
- Kafesçioğlu, R. (1949). *Orta Anadoluda Köy Evlerinin Yapısı*. İstanbul: İstanbul Matbaacılık.
- Kafesçioğlu, R. (1955). *Kuzey-Batı Anadolu'da Ahşap Ev Yapıları*. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Kaygusuz, İ. (1984). Ilgaz (Olgassys) dan İki Yazıt ve Kimiatene. *Belleten*, 185, 47-66.
- Kazmaoğlu, M. ve Tanyeli, U. (1979). "Anadolu Konut Mimarisinde Bölgesel Farklılıklar". Yapı 33: 29-41.
- Kırkpınar, A. Kесе Köyü Web Portalı, Kесе Köyü Hakkında, <http://www.kesekoyu.net/>, 4 Aralık 2016
- Kırkpınar, A. Kесе Köyü Web Portalı, Tarihçemiz, <http://www.kesekoyu.net/>, 4 Aralık 2016

- Kömürcüoğlu, E. (1950). *Ankara Evleri*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Matbaası.
- Kuban, D. (1976). *Sanat Tarihimizin Sorunları*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Kuban, D. (1995). *Türk Hayat'lı Evi*. İstanbul: Ziraat Bankası Yayınları
- Kuban, D. (2007). *Osmanlı Mimarisi*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Kuban D. (2017). *Türk Ahşap Konut Mimarisi 17. - 19. Yüzyıllar*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Küçükerman, Ö. (1973). *Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde Mekan Organizasyonu Açısından Odalar*, İstanbul: T.T.O.K. Yayınları.
- Küçükerman, Ö. ve Güner, Ş. (1995) *Anadolu Mirasında Türk Evleri*. İstanbul: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Küçükerman, Ö. (2007). *Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi*. İstanbul: T.T.O.K. Yayınları.
- Orhun, D. (1999). "Türk Evi" mi, Yaşamada Tümleşik Ev mi?, *Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı "Uluslarüstü Bir Miras"*, İstanbul: YEM Yayınları.
- Sözen, M., (2001). *Türklerde Ev Kültürü*. İstanbul: Doğan Kitapçılık AŞ
- Şahin, G.; İbiş, R.; Sezen, İ.; Yurt, E.; Can, A.; Akçel, A.; Durmuş, S. (Ed.). (2014). *Çankırı Kültür Envanteri*. Ankara: Çankırı Valiliği Yayını.
- Şahin, İ. (1993). Çankırı. In *TDV İslam Ansiklopedisi* (p. 218). İstanbul: Türk Diyanet Vakfı.
- Softa, S. (2011). Milli Mücadele'de İstiklal Yolu ve Çankırı'da Hanlar. *Çankırı Araştırmaları Dergisi*, 7, 9-26.
- Tanyeli, U. (2001). *Sedad Hakkı Eldem*. İstanbul: Boyut Matbaacılık A.Ş.
- Tomsu, L. (1950). *Bursa Evleri*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Matbaası.
- Tural, M. (2010). *Ortaçağ Doğu Hıristiyanlığında mistik hayat*. Celal Bayar Üniversitesi.
- Tuztaşı, U., Aşkun İ. (2013). "Türk Evi" İdealleştirmesinde "Osmanlı Evi" ve "Anadolu

Evi” Kavramlarının Ortaklıklarına İlişkin İşlevsel Açıklamalar. *Bilig*, 66, 273–296.

Urfalıoğlu, N. (2011). *Antalya, Isparta ve Burdur Evlerinde Cephe Biçimlenişi*, Antalya: Suna– İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü.

Vikipedi, Çankırı , Coğrafi Konumu , <https://tr.wikipedia.org/wiki/Cankiri> , 4 Aralık 2016

Vikipedi, Ilgaz Çankırı , Coğrafya , [https://tr.wikipedia.org/wiki/Ilgaz,_Cankırı](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ilgaz,_Cankiri) , 4 Aralık 2016

Yazıcıoğlu, M.Lütfi. (1980). Boğaziçi Kıyı Yapıları Tarihsel Biçimlenişleri Çağdaş Biçimlenişlerde Temel İlkeler Önerisi.İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

Yerasimos, S. (2017). *Tavernier seyahatnamesi*. İstanbul: Kitap Yayınevi

Yürekli ,H. ve Yürekli, F.(2005). *Türk Evi Gözlemler-Yorumlar*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yapı Yay.

Tezden Üretilmiş Yayınlar

İletişim Bilgisi: turkan.hb@gmail.com ; turkan.harmanbasi@izu.edu.tr

Konferans Bildirileri

1. Harmanbaşı, T. ve Sağdıç, Z. (2018). "Geleneksel Türk Evinde Ahşap Süslemeler Kese Köy Evleri Örneği", CRAFTARCH 2018 International Art Craft Space Congress, 6-7 Aralık 2018, Konya
2. Harmanbaşı, T. (2019). "Geleneksel Ilgaz Evlerinin Analizi ve Koruma Önerileri", İZÜ Ulusal Geleneksel Mimari ve Sürdürülebilirlik Sempozyumu, 3-4 Ocak 2019, İstanbul
3. Harmanbaşı, T. ve Sağdıç, Z. (2019). "Traditional Turkish House and Women: Traditional Turkish House Spaces for Women", III. International Social Sciences and Humanities Berlin Conference, 2-5 Mayıs 2019, Berlin